

Anadolu Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA
TECİL MOESSESİNİN YERİ
VE
AMME ALACAKLARININ TECİLİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)
ÖMER LÖTFİ YALÇIN
ESKİŞEHİR- 1994

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	I
ÖZGEÇMİŞ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	I

BİRİNCİ BÖLÜM

HUKUK SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ TECİL MEESSESİNİN YERİ VE GENEL NİTELİĞİ

I. TECİL KURUMUNUN HUKUK SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ.....	7
A. Tecilin Genel Tanımı	7
B. Tecilin Genel Hukuk Dalları İçerisindeki Konumu...	9
1. Borçlar Hukukunda	10
2. Ceza Hukukunda	11
3. Vergi Hukukunda	11
C. Genel Olarak Tecilin İşlevleri	11
D. Vergi İcra Hukuku- İcra ve İflas Hukukunda Tecil Karşılaştırması	12

II. KAMU ALACAKLARININ TECİLİ15

- A. Kamu Alacağının Kapsamı ve Hukuki Niteliği15
- B. Kamu Borçlusu- Kamu Alacaklısı Kavramları17
- C. Kamu Alacaklarındaki Tecil İşleminin Hukuki Niteliği18
- D. Tecil İşleminin Unsurları19

III. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE YER ALAN TECİL HUKUMLARI21

- A. 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Tecil Hukukları21
- B. Türk Vergi Sistemindeki Diğer Özel Tecil Hukukları.....22
 - 1. Vergi Usul Kanunu22
 - 2. Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu23
 - 3. Katma Değer Vergisi Kanunu24
 - 4. Emlak Vergisi Kanunu30
 - 5. Gümrük Giriş Tarifesi Cetveli Kanunu31
 - 6. Gümrük Kanunu31
 - 7. Veraset ve Intikal Vergisi Kanunu31
- C. Ekonomik ve Fiskal Konulu Tecil Hukukları32
- D. Tecil Olunan Vergilerin Tecil Faizi ile Birlikte Tahsili32

İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKUNDA TECİL

I. 6183 SAYILI AMME ALACAKLARI TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUNA GÖRE TECİL MEVZUESİNİN İÇERİĞİ34

- A. Tanım34
- B. Tecil Talebinin Yasal Dayanağı35
- C. Tecil Talebinin Yapılması ve Koşulları35
 - 1. Çok Zor Durum Hali37
 - 2. Borç Ödemede Müsrurîyet İlkesi39
 - 3. Değerlendirme Formu42
 - 4. Teminat Gösterme43

D. Tecil Yetkisi ve Uygulama	43
1. Genel Olarak	43
2. Vergi Alacaklarının Tecilinde Yetki ve Uygulama	43
E. Yeniden Tecil	46
F. Takdir Yetkisi	46

II. VERGİ TECİL İSTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

47

A. Tecil Taleplerinin Değerlendirme Formuna Göre Sonuçlandırılması	48
B. Tecil Taleplerinin Çok Zor Durum İncelemelerine Göre Sonuçlandırılması	50
1. Likitide Rasyoları Analizi	50
a) Cari Oran	50
b) Likitide Oranı	51
c) Nakit Oranı	52
2. Mali Büyüme Oranları Analizi	52
a) Öz Sermayenin Aktif Toplamına Oranı	52
b) Öz Sermayenin Borçlar Toplamına Oranı	53
c) Net Aktif Toplamının Borçlar Toplamına Oranı	53
d) Borçlar Toplamının Pasif Toplamına Oranı	54
D. Defter Tutmayanların Tecil Taleplerinin Sonuçlandırılması	54

III. TECİL TALEBİNDEN YARARLANMANIN HUKUKİ SONUÇLARI.....

55

A. DEVLET ALACAKLARINA FAİZ UYGULAMA BEREĞİ	55
B. TECİL FAİZİNİN HESAPLANMASI	56
C. TECİL ŞARTLARINA UYULMAMASI	62
1. Taksitlerin Ödenmemesi	62
2. Teminat veya Hacz edilmiş Malların Değerinin Düşmesi	64
3. Mücbir Sebep Halî	65

IV. TECİLİN MALİ VE EKONOMİK ETKİSİ.....	66
V. TECİLE BENZER UYGULAMALAR VE TECİL MEESSESİNİN ELESTİRİSİ	71

A. TECİL MEESSESİNE BENZER DİĞER HUKUKLER	71
1. Süreli Red	71
2. Tehir	74
B. TECİL MEESSESİNE GETİRİLEN ELESTİRİLER	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKUNDA TECİL MEESSESİ İLE İLGİLİ UYGULAMA

I. GENEL BİLGİ	79
II. VERGİ MÜKELLEFLERİNİN TECİL TALEPLERİNİN SONUÇLANDIRIL- MASINA İLİSKİN BİR UYGULAMA	84
A. TECİL TALEBİ KABUL EDİLEN MÜKELLEPE ÖRNEK	85
1. Likitide Durumu	85
2. Borç Ödenmedeki Husnuniyet Hali	86
B. TECİL TALEBİ REDDEDİLEN MÜKELLEPE ÖRNEK	91
1. Likitide Durumu	91
2. Borç Ödenmedeki Husnuniyet Hali	92
III. ÇOK ZOR DURUM HALİNE İLİSKİN İNCELEME RAPORU ÖRNEĞİ	93
IV. SONUÇ	106
E K L E R	109
YARARLANILAN KAYNAKLAR	113

B Z E T

Kisilerin borç ödemeleri sırasında karşılıklıları mali zorluklar borçlarını vadesinde ödeyememelerini gündeme getirir. Borçların vadesinde ödenmemesi tecil müessesesinin hukuk sistemi içerisindeki yerini almasını zorunlu kılmıştır.

Hukuk dalları içerisinde değişik hüküm ve uygulama şekilleri olan tecil müessesesi, vergi hukukunda idarenin değerlendirmeleri sonucuna göre işlerlik kazanmaktadır.

Vergi hukukunda, kamu alacaklarının tecili özel hükümlerle veya 6193 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre uygulanır. Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun hükümleri, vergi, resim, harc, ceza ve benzeri kamu gelirlerini kapsamı içine almaktadır. Bu nedenle 6193 sayılı kanun hükümlerinin uygulama alanı oldukça geniş tutulmuştur. Amme Alacaklarının Tahsil kamu borçlusunu çeşitli faktörlerin etkisi ile çok zor duruma düşürebilir. Kamu borçlusunun borcunu ödemesi veya haczedilmiş mallarının paraya çevrilmesi kendisini çok zor duruma düşürecek ise, borçlunun talep etmesi halinde amme alacağının tahsili faiz alınmak suretiyle alacağın nevine göre iki veya beş yılı geçmemek üzere alacaklı amme idaresinde ertelenebilir. Amme alacağının ertelenmesi konusunda alacaklı idareye takdir yetkisi tanınmıştır. Borçlunun borcunun ertelenmesinin gerekçesi olan "çok zor durum hali" çeşitli objektif ve subjektif ölçüler esas alınarak idarece değerlendirilir. Mali ölçülerin esasını ise işletmelerin likitide rasyoları oluşturur. Subjektif ölçülerden biri de borçlunun borç ödemedeki hüsünliyetli olup olmamasıdır. Vergi icra hukukunda yer alan tecil müessesesi, kamu alacağının güvenceye alınması, kamu borçlusuna borcunu ödemede kolaylıklar sağlaması, devletin gelir kaynaklarının kurutulmaması gibi çok yönlü amaçlarla getirilmiş bir kurumdur. Ancak bu kadar geniş kapsamlı bir müessesenin uygulama yönünden mahzurlu yönleri de yok değildir. Bir kimsenin borcunun belli bir süre ertelenmesi kamu menfaatlerinin dolayısıyla kamu hizmetlerinin ertelenmesi anlamına gelmesi demektir. Bu nedenle kamu alacağının ertelenmesi konusunda idarenin karar verirken borçlunun durumunu kamu menfaatlerini de gözünde bulundurarak iyi bir değerlendirmeye tabi tutması gerekir.

Kamu alacaklarının tahsilinde; alacağın tahsili işlemi, kanunun belirlediği şartların varlığı halinde faiz alınarak ertelenip taksitli bağlanmalıdır. Zira bu durum sosyal hukuk devleti olmanın bir zorunluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır.

ABSTRACT

The financial difficulties with which persons have met when they pay their debts may bring on agendas that they can not pay them in due date. That the debts can not be paid in due date obligatorily includes procedure of the postponement in law system.

The procedure of the postponement which has varied justice and application form in law branches has obtained validity accordance with estimating of the administration in tax law.

In tax law, the postponement of public claims is carried out according to numbered 6183 Procedure Law of Collection of Public Claims or special justices. The procedure law of the collection of public claims holds tax, accis, duty and other duties. For that reason, application field of the numbered 6183 law has rather dealth with broad field. Collection of Public Claims, with effect of different factors, can implicate public debtor in very difficult case. If that public debtor pay his debt or his distrainted goods is converted into money involves public debtor in very difficult case, in case public debtor ask for, the collection of public claim can postpone by receiving the interest by creditor administration on conditional that period of claim will not elapsed two or five years according to kind of claim. Creditor administration has been given appreciation authorly about postponement of public claim. Condition of very difficult case which is main reason of the postponement of debtors debts is appreciated by taking into consideration objective and subjective measurement by administration likidity ratios of the enterprises comprises the base of financial measurement. One of the subjective measurement is whether or not debtor has good will on paying the debt. The institution of the postponement in tax writ of execution law is procedure which has been established with aim at many directed goals, which are guaranting public claims, providing facilities to public debtor, nothing eliminate the states revenues. However such institution which has broad application field has some disadvantage points. Transaction of postponement of public claim can imply putting off public benevolent. This application can also give rise to delaying public services. For that reason, while deciding, administration has to evaluate debtor's states by taking into account of public's benevolent.

As a result of that procedure; The transaction of collection of the claim, provided that there are described conditions in the law, must postpone and make instalment. Because that case is a consequence of being social state.

KISALTMALAR

A.A.T.U.H.K.	: Amme Alacaklarının Tahsi Usulu Hakkında Kanun
A.g.e.	: Adı geçen eser
B.K.	: Borçlar Kanunu
B.K.K.	: Bakanlar Kurulu Kararı
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
D.	: Daire
Dnet.	: Danıştay
D.i.E.	: Devlet İstatistik Enstitüsü
E.V.K.	: Emlak Vergisi Kanunu
G.K.	: Gümrük Kanunu
G.V.K.	: Gelir Vergisi Kanunu
I.i.K.	: İcra ve İflas Kanunu
R.G.	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s	: Sayfa
T.C.K.	: Türk Ceza Kanunu
V.i.V.K.	: Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
V.U.K.	: Vergi Usul Kanunu

I- GİRİŞ

Ekonomik faaliyet ve işlemler dolayısıyla gerçek ve tüzel kişiler, gerek birbirlerine karşı gerekse devlete karşı olan mali yükümlülüklerini yerine getirmede çeşitli nedenlerle zaman zaman zor duruma düşmektedirler.

Borc altına girenlerin borçlarını ödemede sıkıntıya düşmesi kendi hatalarından kaynaklanabileceği gibi bazen borçlunun iradesi dışında meydana gelen olaylardan da ileri gelebilir. Konu Vergi borçları açısından da özellikle arz etmektedir. Vergi Kanunlarında vergi ödeme zamanları tüm mükellefler için, daha çok devletin mali ihtiyaçları ve vergi idaresinin çalışma yapısı gözönünde tutularak tesbit edilmektedir. Bu ödeme zamanlarının aynı anda bütün mükellefler için, ödeme yönünden elverişli zamanlar olduklarını söyleyebilmek mümkün değildir. Bunun sonucunda birtakım mükelleflerin vergi ödeme zamanı geldiğinde zor durumda kalabilecekleri tabiidir. Bu durumda devletin, mükellefe (kamu borçlusuna) borcunu ödemede sıkıntıya düşmesi halinde; kendisine kolaylıklar tanınmasını alacaklı kamu idaresinden talep etme hakkının tanınması gerekir. Bu doğrultuda kanun koyucu, böyle bir hakkı kamu borçlusuna devletin Sosyal Hukuk Devleti olması gerektiğinden hareket ederek tanımıştır.

Sosyal Hukuk Devleti olmanın gereği olarak; kişilere bir takım hak ve sosyal imkanlar sunulmaktadır. Zira Sosyal Hukuk Devleti; (Anayasa Mahkemesinin 18/2/1985 tarih ve 9/4 sayılı kararında,) "İnsan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına alan, kişiyle toplum arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, Sosyal, İktisadi ve Mali tedbirler alarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adaletle uygun biçimde dağılmasını sağlayıcı tedbirler alan adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan hukuka bağlı, kararlılık içinde ve gerçekçi bir özgürlük rejimi uygulayan devlet;" olarak tanımlanmıştır. (1)

(1) Anayasa Mahkemesi, 18.2.1985 Tarih ve 9/4 sayılı karar, Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi, Sayı.10, s.539.

Devletin Sosyal Hukuk Devleti olma fonksiyonlarını yerine getirmesi için özel kesimde yaratılan kaynakların bir kısmının devlete aktarılması ile mümkün olmaktadır. Özel kesimde yaratılan kaynakların bir kısmının devlete aktarılması, T.C.Anayasasının 73.maddesinde vergi, harçlar, resimler, harcamalara katılma payları ve diğer mali yükümler adı altında devlete verilmesi şeklinde düzenlenmiştir.

Özel kesimde yaratılıp devlete aktarılacak olan bu değerler, 1982 yılında kabul edilen T.C.Anayasasının 73.maddesine istinaden kanunlarla düzenlenmiş ve alınması adalet ilkesi prensibinden hareketle bazı esaslara bağlanmıştır. Topluca "Kamu Gelirleri" diye adlandırığımız vergi, resim, harc ve benzeri gelirlerin alınmasında bunları topluca ele alan genel vergi kanunları da ihdas edilmiştir. Bu doğrultuda "kamu gelirleri"ni oluşturan vergi, resim, harc ve benzeri gelirler hakkında genel hükümler ihtiva eden kanunları ve bunların ilgili maddelerine kısaca olsa değinmekte fayda görmekteyiz.

Türk Vergi Usul Hukukunun temel yasası niteliğini taşıyan 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 1.maddesi : "Bu Kanun hükümleri genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il Özel İdarelerine ve Belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır", 37A.Maddesi ise; "Bu kanunda kullanılan "Vergi Kanunu" tabiri, is bu Kanun ile Kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harc kanunlarını ifade eder" şeklinde düzenlenmiştir. Vergi icra Hukukunu düzenleyen 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun (A.A.T.U.H.K.) 1.Maddesi Vergi Usul Kanununun yukarıdaki madde hükümlerine paralel olarak düzenlenmiştir. Buna göre 6183 Sayılı Kanunun 1.maddesinde;

"Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harc, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiilden ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur." denilmektedir.

Kamu alacaklıları ile, kamu borçlusu arasında çıkan ihtilafların çözümü konusunda yargıya ilişkin hükümleri düzenleyen Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 6/b Maddesi de; Vergi Mahkemelerinin 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun uygulamasından doğan uyumsuzlukları çözümleneceğini hükme bağlamıştır. Görüleceği gibi kamu gelirleri; Vergi ile birlikte genel vergi hukuku kapsamına alınmış olup, bunların tahsil işlemleri de A.A.T.U.H.K. Hükümleri içerisinde düzenlenmiştir.

Ancak A.A.T.U.H.K.nun kapsamı Vergi Usul Kanunundan daha geniş tutulmuştur. Zira Bölge İdare Mahkemesi, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 6. maddesinde "benzeri mali yükümler"e işaret edilmesine paralel olarak 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nün 1.Maddesi de diğer maddi

yükümleride icine alacak şekilde "amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacaklara" demek suretiyle bu kanun hükümlerinin benzeri kamu alacaklarına da uygulanacağına işaret etmiştir.

Çalışma konumuz olan Amme alacaklarınınin tecilli işlemleri de Vergi Hukuku içerisinde yer alır. Tecil müessesesinin yerini belirlerken genel olarak vergi hukukunun genel hukuk içerisindeki yerini ve vergi hukuku kavramı ile vergi hukukunun bölümlerini de kısaca açıklamak gerekecektir.

VERGİ HUKUKU- VERGİ İCRA HUKUKU KAVRAMI

Kamu maliyesi devletin gelir ve giderleri ile bu iki unsurun dengede kalmasını temin eden ilim dalıdır. (2) Devletin gelirlerinin çoğunluğunu oluşturan vergi, resim, harc ve bunun gibi benzeri gelirlerin hukuksal kurallarını bunların sistematik olarak değerlendirilmesini, yorumlanmasını, uygulanmasını ve uyumsuzlukların çözümlenmesini ise vergi hukuku bilim dalı inceler.

Kamu hukuku içinde yer alan vergi hukuku kuralları başlıca kamunun menfaaalarının korunmasına hizmet ederler.(3)

Vergi hukuku, devletin vergi mükellefleri ile olan ilişkilerini çeşitli açılarından inceleyen bir hukuk dalıdır. Bir taraftan devletle mükelleflerin hak ve ödevleri, vergi alacağının doğması, nakli ve sona ermesi, ehliyet, vergi kanunlarının uygulanması gibi konular incelenmektedir.(4) Bu incelemelerin bir kısmı maddi vergi hukuku bir kısmı ise şekli vergi hukuku kurallarına girmektedir.

"Vergi Hukuku" terimi geniş kapsamıyla devletin kamu gücüne dayanarak elde ettiği tüm kamu gelirlerini içermek üzere kullanılır. Kamu gelirlerinin elde edilmesi, kamu idaresinin devlet gücünü arkasına alarak kişilerle münasebette bulunmasını gerektirir. Bu münasebetler sırasında her iki tarafında menfaatlerini güzetmek gerekir ise de, kamu idaresinin devlet gücünü kullanmasından dolayı ortada kamu idaresinden yana bir üstünlük sözkonusu olmaktadır.

(2) Selahattin Tuncer, Kamu Maliyesi, 2. Baskı, Yalçın Ofset Matb., İstanbul, 1971, s.13.

(3) Selim Kaneti, Vergi Hukuku, 1st.1989, 2. baskı, s.10.

(4) Sadık Kirbaş, Vergi Hukuku, 4. Baskı, Ankara, 1992, s.6.

Kamu idaresinden yana üstünlüğün kamu alacaklarının tahsil aşamasında da devam ettiğini görmekteyiz. Ancak kamu alacaklarının tahsilindeki ayrıcalıklara geçmeden önce özel kamu alacaklarının tahsili konusuyla ilgilenen hukuk dallarına değinmekte yarar vardır.

Bilindiği gibi kişi veya özel kurumların birbirleriyle olan münasebetleri sonucu meydana gelen borç- alacak ilişkilerinde alacaklinin alacağını karşı tarafın rızasıyla ödemesi durumunda hangi yollara başvurarak tahsil edeceği hususunu icra iflas hukuku inceler. İcra iflas hukukunda eşit hak ve yetkilerle donatılmış kişiler arasındaki edimlerin yerine getirilmemesi halinde bunun devlet gücüyle nasıl sağlanacağı incelenmektedir.(5) İcra iflas hükümleri 19.6.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yer almaktadır. Bu kanun hükümleri, devletin özel hukuktan diğer bir deyimle sözleşmeden haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan alacaklarının tahsiline ilişkin muamelelerini de kapsar.

Öyleyse devletin vergi ve benzeri gelirlerini tahsil sırasında uygulayacağı kurallar farklılıklar göstermektedir. Devlet, kamu hukukuna dayanarak özel hukuk ilişkilerine tabi olmayan alacaklarının tahsilinde kendisine birtakım ayrıcalıklar tanımıştır. Bu ayrıcalıklar üstlük ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Devlet, kendisine alacağını tahsil etmek için icra ve iflas hukukunda bulunmayan birtakım güvenceler ihdas etmiştir. Devlet alacağını tahsil ederken keyfi bir tutum içerisine de giremez. Böyle bir keyfililiğin olması hukuk devleti ilkelerini zedeler. Bu nedenle özel hukuktan doğan borçların yerine getirilmesi ile ilgili olarak birtakım kurallar koyan yasa koyucu, bu borçların yerine getirilmemesi durumunda devletin yasada belirtilen esaslar doğrultusunda cebri icraya gitmesine karşılık, devletin kendi alacağını alması sırasında da bir takım yasal düzenlemeler koyması gerekir. İşte bu doğrultuda anne alacaklarının ne şekilde tahsil edileceğini kuralla bağlayan 2193 sayılı Anne Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun, mali mevzuatımızdaki yerini almıştır.(6) A.A.T.U.H. Kanun hükümlerinin haricinde her vergi yasasında verginin tahsili konusunda ayrıca özel hükümlerde bulunmaktadır. Devletin vergi ve benzeri alacaklarının cebren tahsilinin belli kurallara bağlanması, alacaklarının anne idaresinin bu mekanizmayı gerçekleştirmesiyle mümkün olur. Bu mekanizma ana hatlarıyla şu şekilde yürütülür :

Vadesinde borcunu ödemeyen yükümlüye vergi idaresince ödeme emri çıkartılır. Ödeme emrine rağmen borçlunun borcunu ödememesi halinde alacağın cebren tahsili yoluna gidilir. Bu arada alacağın tahsilini güvence altına almak amacıyla vergi dairesi **ihhtiyati**

(5) Mualla Üncel-Ahmet Kumrulu-Nami Çağan, Vergi Hukuku, Ankara 1992, s.1.

(6) Geniş Bilgi için bknz.Yılmaz Özbalcı-Servet Samlioglu, A.A.T.U.H.K.Yorum ve Açıklamaları,Ankara,1984.-Ayla Yörük-Anne Alacaklarının Cebren Tahsili- Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir,1984, Bölüm 1.

intiyati tahakkuk gibi önlemlere başvurur. Tahsil aşaması sırasında ödeme emrine karşı borçlu tarafından dava açılabilir. Uygulanan güvence önlemleri için belli yargısal yollara gidilebilir. Bu mekanizmalar A.A.T.U.H.K. ile İdari Yargılama Usulu Kanununda düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak tahsil aşamasına ilişkin bu mekanizmalar yalnız V.U.K.nu kapsamındaki vergi ve vergi benzeri nitelikteki kamu gelirleri ile sınırlı olmayıp 6183 Sayılı Yasanın daha geniş kapsamı ile tüm kamu alacakları için geçerlidir.

Bu uygulamanın içeriğini kendisine konu edinen Vergi İcra Hukukunun niteliğini de incelemek gerekir.

Türk Vergi Hukukunda, şekli vergi hukukunun (Vergi Usul Hukuku) alt dallarından bir taneside vergi icra hukukudur.

Yukarıda değindiğimiz gibi özel borç ilişkilerinin çözümlenmesinde kamu gücü, icra ve iflas kanunun hükümleri ile düzenlenmiştir. Kamu alacaklarında taraflardan bir tanesi kamudur. Kamu alacağının rızadan ödenmemesi durumunda yapılacak müeyyidelerle tahsil usulünü düzenleyen hukuk birimi vergi icra hukukudur. Vergi icra hukuku, vergi dışında kalan diğer kamu gelirlerini de kapsar. Kısaca kamu gücüne dayalı olarak alınan amme alacakları vergi icra hukuku hükümlerine tabidir. Daha açık bir deyişle kamu gücünün ağır bastığı, egemen olduğu ilişkiler akitten doğarlarda, gelirlerin tahsili açısından vergi icra hukuku kapsamına girmektedir.(7) İleride daha ayrıntılı olarak ele alınacağı gibi vergi icra hukuku idare hukukunun ve icra hukukunun hükümlerine paralel hükümler taşır.

Bu açıklamalar doğrultusunda icra ve iflas Hukukunun tanımı ile birlikte verdikten sonra vergi icra hukukunun tanımına yer verebiliriz.

Alacaklının, devlet kuvveti yardımıyla alacağına nasıl kavuşacağını düzenleyen hukuk dalına icra iflas hukuku veya cebri icra hukuku (veya takip hukuku) denir.(8) Çalışma konumuzu içeren vergi icra hukukunu ise; "Devletin (ve diğer kamu kuruluşlarının, organlarının), kamu gücüne dayanan gelirlerinin (zorla) tahsilini düzenleyen bir vergi hukuku dalıdır."(9) şeklinde tanımlayabiliriz. Vergi icra hukuku aynı zamanda idare hukuku ile de bağlantılıdır. Zira idari işlemleri kendine konu edinen idare hukukunun kamu alacaklarının tahsili gibi bir idari işleme dayalı düzenlemeleri konu edinen vergi icra hukuku ile sıkı bağlantısı söz konusu olmaktadır. Verginin tarh edilmesi idari bir işlem olduğu gibi verginin tahsili de idari bir işlemdir. Verginin tahsiliinde aranan idari unsurlar idari işlemlerin genel teorisine ve ilkelerine uymayı zorunlu kılar.

(7) ÖNCEL/KUMRULU/ CAĞAN/ Vergi Hukuku, Ankara 1992, s.159.

(8) BAKI/KURU/ İcra İflas Hukuku Ders Kitabı, 2.Baskı, Ankara 1974 s.1

(9) ÖNCEL/KUMRULU/CAĞAN, a.g.e., s.159.

Vergi icra hukukundaki esasların düzenlenmesinde diğer hukuk dallarından farklı bir nitelik vardır. Vergi icra hukukunda, objektif hukuk kurallarından ve genel durumlardan bireysel (Subjektif) planda ele alınan hukuki bir durum düzenlemesi sözkonusudur.

Kamu alacağının doğmasından ve kesinleşmesinden sonra bunun tahsili diğer özel alacaklarının tahsilinden farklı bir yaklaşımla tahsil edilir. Kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülmesi, idarêde istikrarı gerektirir. Ayrıca kamu alacaklarının tahsili, kamusal çıkarların korunması amacıyla yönelik olduğundan, kamu alacaklarının zamanında ve düzenli olarak tahsilini zorunlu kılar. Bu zorunluluk nedeniyle kamu alacaklarının tahsili belli, özel ve etkili usullerle yerine getirilir. Bu usullerin başında re'sen icra yetkisinin idareye verilmesi gelir. Re'sen icrada; idare alacağı kararları başka bir aracı güce başvurmadan kendi kendine icra edebilme yeteneğine sahiptir. Özel icra takiplerinde ise devlet gücünün araya girmesi zorunluluğu sözkonusudur. Son olarak vergi hukukunda alacakların zaman aşımına uğraması konusundaki farklılığına değinmekte fayda vardır.

Özel hukuktaki borç-alacak ilişkisinde zamanaşımı, taraflarca ileri sürülmesi gereken bir husustur. Özel hukukta zamanaşımı hakim tarafından kendiliğinden araştırılıp dikkate alınmazken vergi hukukunda zamanaşımı mükellefin bir müracaatı olup olmadığına bakılmaksızın hüküm ifade eder. Kamu alacaklarının cebren tahsili konusunda idarenin re'sen icra yetkisi bulunmasına karşılık kamu alacağının zamanaşımına uğraması halinde karşı tarafın zamanaşımını ileri sürüp sürmemesine bakılmaksızın kamu menfaatini gözetme prensibinden hareketle bu durum dikkate alınır.

Kamu alacaklarının güvence altına alınması konusunda icra dairelerine iflas eden borçluların isimlerinin buldukları yerdeki kamu idarelerine bildirmeleri zorunluluğu getirilmiştir. (A.A.T.U.H.K.Md.100)

Kamu alacaklarının güvence altına alınması ve kamu borçlusunun korunması amacıyla vergi icra hukukunda alacakların belli bir süre faiz alınarak ertelenmesi müessesesi olan anne alacaklarının tecil edilmesiyle ilgili olarak idareye takdir yetkisi tanınması, kamu alacaklarının tahsilinde özellik arz eden bir durumdur. Genel olarak tecil müessesesi diye adlandırdığımız bu kurumun daha ayrıntılı olarak incelenmesi ve icra hukuku içerisindeki yerinin tesbiti bu çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

HUKUK SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ TECİL MOESSESİNİN YERİ VE GENEL NİTELİĞİ

I- TECİL KURUMUNUN HUKUK SİSTEMİ İÇERİSİNDEKİ YERİ.

A- Tecilin Genel Tanımı;

Gerek bireyler arasında gerekse bireyler ile kamu kurumları arasında karşılıklı yükümlülüklerin yerine getirilmesi söz konusudur. Yükümlülüklerin yerine getirilmesi belli zaman aralıklarında olduğu gibi bir defaya mahsus, belli bir süre ile sınırlı yükümlülükler şeklinde de olabilmektedir. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde bazen zorluklarla karşılaşılması da söz konusu olabilmektedir.

Karşılaşılan zorlukların aşılması amacıyla kanun koyucunun her hukuk dalında bir takım düzenlemelerde bulunduğu görülmektedir. Çeşitli hukuk dallarındaki tecile ait bu düzenlemelere aşağıda kısaca değinilmiştir.

a- Borçlar Hukuku

Toplum halinde yaşayan insanların birbirlerine olan edimlerinde güçlüklerle karşılaşmaları durumunda her iki tarafta belli bir fedakarlığı göze alarak bu edimin yerine getirilmesini erteleyebilmekte böylece bir taraf edimini yerine getirmek için yeni bir süre kazanırken edimin yerine getirilmesini isteyen tarafta bu edimin belli bir süre ertelenmesini kabullenerek edimin yerine getirilmesini garanti altına almış olmaktadır.

Borçlar Hukukunda taraflar, bir borcun doğumundan önce ve özellikle o borca ait akitte; borcu vadeye bağlayabilecekleri gibi, bu husustaki bir anlaşmayı sonradan da yapabilmektedirler. Bir borcun sonradan vadeye bağlanmasına ve özellikle mevcut vadenin uzatılmasına tecil (erteleme) anlaşması denir.(10) Tecil, alacaklının tek taraflı bir muamelesi ile gerçekleşmez, iki

(10) Kemal Oğuzman, Borçlar Hukuku Dersleri, C.I.,4.Baskı, İstanbul 1987, s.205.

tarafın anlaşmasına bağlıdır. Tecil anlaşması alacağın vadesinde bir değişiklik meydana getirir ve alacaklı tecil süresince alacağını talep edemez. Eger tecil, alacak muaccel olduktan sonra yapılmışsa işleyen zaman aşımını durdurur. Zira alacak yeni bir vadeye bağlanarak yenilenmiş olmaktadır. Sayet tecil borçlu temerrüt halinde iken yapılmış ise temerrüt sona ermiş olur.

b- Ceza Hukuku

Hukuk kurallarına aykırı hareketleri nedeniyle cezalandırılmaları gereken bireylerin topluma kazandırılmalarını sağlamak amacıyla ilk defa suç işleyenlerin suçlarına bağlı olarak almış oldukları cezalar şartlı olarak geri bırakılmakta, daha sonra suçlu, sanki hiç suç işlememiş gibi toplum içine geri getirilmektedir. Bunu da belli bir süre suç işlememeleri şartına bağlamaktadırlar. Belli edilen süre içerisinde suç işlemeyen kişinin bilahare ilk işlemiş olduğu suç silinmektedir.

Türk Ceza Kanununun 91. 92. 93. 94 ve 95 nci maddeleriyle 647 Sayılı Cezaların infazı hakkındaki kanunun 2. maddesinde erteleme ile ilgili hükümlere yer verilmiştir. Türk Ceza Hukukundaki erteleme doğrudan doğruya cezanın sanığın kişiliğine, uydurulmasını öngören yargısal şahıslılaşma müessesesidir. (11) Ceza Hukukunda tecil ile ilgili olarak getirilmiş bulunan hükümler oldukça kapsamlıdır. Hakkında tecil kararı verilecek sanıkta bulunması gereken şartların yanında, tecil edilemeyecek cezalar, bulunduğu gibi, özel yasalarıyla ertelenemeyecek suçlar bulunmaktadır. Ayrıca ertelemeğin hukuki sonuçları da ilgili yasalarda ayrıca düzenlenmiş bulunmaktadır.

c- Vergi Hukuku

Fertlerin, kamu borçlarını ödemeleri sırasında veya borçlarından dolayı alacaklı amme idaresince haczedilmiş malların satışı halinde çok zor duruma düşmeleri söz konusu olduğu takdirde kamu borçlusunun borçları, faiz alınmak suretiyle kanunî sınır ve süreler içerisinde ertelenebilmektedir.

Vergi Hukukunda ertelme (tecil) işlemi kamu borçlularının borçlarının belli bir süre ertelenmesi şeklinde olur. Kamu borçlusunun borcunu vadesinde ödemesi veya borçlunun haczolunus mallarının paraya çevrilmesi borçluyu çok zor duruma düşürecekse; borcun ödenmesinin bir süre ertelenmesi ve borçluya belirli bir kolaylığın sağlanması durumundan her iki taraf da fayda sağlar. Özellikle vergi borçlarında iyi niyetli borçlunun, vergi ödeyebilme yeteneğinin korunması, böylece vergi kaynağının sürekliliğinin sağlanması borcun ödenmesinin ertelenmesini gerekli kılabılır. (12) 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun 49. Maddesi, kamu borçlularının borçlarının ertelenmesi için gerekli bulunan

(11) Bknz.Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 11.2.1991 gün ve 4/370-24 sayılı kararı.

(12) Selim Karatı,Vergi Hukuku,2.Baskı,Filiz Kitabevi,1989, s.443

şartları ve tecil talebinin usulüne ilişkin düzenlemeleri hükme bağlamıştır.

Çeşitli hukuk dallarında kapsamı kısaca belirlenen tecil (erteleme) için her hukuk dalında kendi içeriğine göre bir tanım yapma gereği doğmaktadır. Bu kapsam içinde tecil (erteleme);

- 1) Sonraya bırakma, acele etmeme,
- 2) Ticari alanda ödenmesi gereken alacağın vadeye bağlanması veya borç vadesinin uzatılması,
- 3) Cezada ilk defa suç işleyen şahsın mahkum olduğu cezayı sarta bağlı olarak infazla geri bırakan, T.C.K.nun 95.madde hükmünde belirli zaman içinde suç işlenmezse vaki olmaması sayan bir önleme müessesesidir.(13)
- 4) Kamu borcunun vadesinde ödenmesi, haciz uygulanması ya da haczolmuş malların paraya çevrilmesi borçluyu çok zor duruma düşürecekse, borçlunun yazılı istemi ve teminat göstermesi üzerine yetkili makamlar ya da onların yetki devrettiği makamlarca kamu alacağının ertelenmesidir.(14)

B- Tecilin Genel Hukuk Dalları İçerisindeki Konumu

Hukuk sistemi içinde tecil müessesesinin, Ceza Hukukunda, icra ve iflas Hukukunda, Borçlar Hukukunda ve Vergi Hukukunda yer aldığı görülmektedir. Toplumda meydana getiren bireylerin genel kendi aralarındaki kişisel münasebetlerde, gerekse toplum ile aralarındaki münasebetlerde ve gerekse kamu idareleri ile olan münasebetlerinde karşılıklı menfaat dengelemesi sözkonusudur. Bu münasebetlerde, fertlerin bazen yüklenmiş oldukları yükümlülükleri yerine getirememeleri veya ilk defa bir hata sonucu suç işlemeleri hallerinde bir tarafın belli bir fedakarlığa katlanarak karşı tarafa yükümlülüğünü yerine getirmesi konusunda yardımcı olunulduğu gibi işlenen bir suçun ilk defa olması nedeniyle belli bir süre yükümlülüğün ertelenmesi de söz konusu olabilir.

Yukarıda genel mantığı belirtilen (erteleme) tecil işleminin belli düzenlemelere ve şartlara bağlanması hukuki bir zorunluluktur. Bu düzenlemeler, borçlunun borcunu ödemede kendisine bir sans tanınmasına veya bir suç işleyenin topluma yeniden kazandırılması için; işlemiş olduğu suçla ilişkin cezanın ertelenmesi ve belli bir süre sonra da bu suçun hiç işlenmemiş sayılmasını sağlamaya yönelik düzenlemelerdir.. Başka bir ifadeyle Hukuk sistemi içinde yer alan tecil müessesesinin esasları belli bir hukuki çerçeveye içerisine yerleştirilmiştir. Bu hukuki çerçeve çizilirken kişilerin topluma kazandırılması veya borçluya iyi niyetli olması durumunda bir takım kolaylıkların

(13) Hüseyin Özcan, Ansiklopedik Hukuk sözlüğü, 5.Baskı, Ankara, 1980.

(14) Sadık Kirbas, Vergi Hukuku, 4.Baskı, Mart 1992, s.115.

sağlanması amaç edinilmiştir. Tecilin içeriği geçmişten günümüze kadar, fertlerin yeniden topluma kazandırılmasının gayesine paralel olarak genişletilmeğe çalışılmıştır.

Tecil müessesesi hem özel hukukta hem de kamu hukukunda uygulama alanı olan bir müessesedir. Dolayısıyla tecil işlemlerinin hukuki niteliğinde fertlerin birbirleri ile ve kamu ile olan karşılıklı münasebetleri söz konusu olmaktadır.

Borçların tecilinde bir borç ödemesi, belli şartlarda ertelenmekte ancak sonuçta söz konusu borç, borçlu tarafından ödenmektedir. Bu durum Borçlar Hukukunda ve Vergi İcra Hukukunda söz konusu olmaktadır. Ceza Hukuku içerisinde yer alan tecilde ise suçlunun ilk defa suç işlemesi halinde suçu ertelenmekle belli bir süre içerisinde tekrar suç işlemeyen bu kişinin suçu silinerek, suç vaki olmamış sayılmaktadır. Bu yönüyle ceza hukukundaki tecil müessesesi diğer hukuk dallarındaki tecil müessesesinden ayrılmaktadır. Ancak suçu tecil olunan kişinin belli bir süre içerisinde tekrar suç işlemesi durumunda tecil edilen suçu ile, yeni işlemiş olduğu suçu tekrerrür hükümleri de dikkate alınarak suçluya cezası ceptirilmektedir (T.C.K.Md.94).

Borçlar Hukukunda tecil müessesesi, her ne kadar yatay bir ilişkiyi gerektirmekte ise de, alacaklının rızası olmadan borç ertelenmemektedir. Borçlar kanununa göre bir borcun sonradan vadeye bağlanmasına ve özellikle mevcut vadenin uzatılmasına tecil (erteleme) anılması denir. Tecil, alacaklının tek taraflı bir muamelesi ile gerçekleşmez, iki tarafın anlaşmasına bağlıdır (B.K.Md.12).

Vergi İcra Hukukundaki tecil müessesesi ise 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun 46. Maddesine göre düzenlenmiş olup, burada alacaklı kamu idaresine borçlunun tecil talebini kabul edip etmeme konusunda serbestlik tanınmıştır.

Alacaklı Kamu idaresi kabul ettiği takdirde tecil işlemi yürürlüğe konulmaktadır. Kuruluş amacı kişilere bir takım kolaylıklar sağlamayı amaçlayan tecil müessesesinin, hukuk sistemi içerisinde bir takım ayrıcalıklar gösteren yönleri bulunduğu gibi Borçlar Hukuku, Ceza Hukuku ve Vergi Hukuku dallarında yer alan tecil müessesesinin her hukuk dalında özellik arz eden hukuki nitelikleri de bulunmaktadır. Bu niteliklere aşağıda kısaca değinilmiştir.

1. Borçlar Hukukunda:

Borçlar Kanununda ayrı bir başlık ve bölüm halinde yer almayan tecil; Borçların ifa zamanı ile ilgili olarak borcun vadeye bağlanmasında mevcut vadenin uzatılması, (erteleme) anlaşması olarak adlandırılmaktadır (B.K.Md.12). Borçlar Hukuku tecil işlemlerinde; tarafların karşılıklı anlaşmaya varmaları halinde hüküm ifade ettiğinden özel hukuk içerisinde yatay

ilişkileri esas olmaktadır.

Tecil aynı zamanda borçlunun temerrüde düşmesinden sonra yapıldığı takdirde temerrüdü sona erdiren bir hukuki işlem olmaktadır.

2- Ceza Hukukunda:

Ceza Hukukunda tecil ise, sanığın kendisine isnat olunan suçla kişiliğinin ilişkilendirilmesini öngören bir müessesedir. Ceza Hukukumuzda tecil; işlediği bir suçtan dolayı hukum giyen suçluya ait cezanın infazının belirli bir süre geri bırakılması ve bu süre zarfında yeni bir suç işlemediği takdirde suçlunun, mahkumiyetinin vaki olmaması sayılmasıdır. (15) Tecil müessesesi, ilk defa suç işleyenin tekrar topluma kazandırılması için iyi halliliğinin desteklenerek kişiyi islah etmeyi amaçlamaktadır. Ceza kanunumuzun 90-95,647 Sayılı Cezaların Infazı Hakkındaki kanunun 6,15 yasında küçükler hakkında ise 2253 Sayılı yasanın 38. maddesi hükümleri tecil (erteleme) ile ilgili hükümleri ihtiva etmektedir. Ceza Hukukunda tecile karar verme hakimın takdirine bırakılmıştır.

3- Vergi Hukukunda:

Vergi Hukukunda tecil (erteleme) ise 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K. Hükümlerine göre vergi ve benzeri kamu alacakları ile bunların ferî ve cezalarının erteleneceği konusundaki esaslara göre hüküm ifade eden bir müessese olarak karşımıza çıkmaktadır. Vergi Hukuku alt dalı olan Vergi İcra Hukuku içerisinde yer alan Tecil, çalışmamızın konusu olarak etraflıca ileride açıklanacağından bu bölümde tekrardan kaçınmak amacıyla konunun ayrıntısına girilmemiştir.

C- Genel Olarak Tecilin İşlevleri

Gerek özel Hukuk ve gerekse Kamu Hukuku dallarında yer alan tecil müessesesi, taraflara yeni haklar ve yükümlülükler yüklemektedir. Tarafların yeni yükümlülükler altına girmesi ise yeni hukuki sonuçlar doğurmaktadır.

Borçlar Kanunu hükümlerine göre tecil anlaşması alacağın vadesinde bir değişiklik meydana getirir ve alacaklı tecil süresince alacağını talep edemez. (16) Eğer tecil, alacak muaccel olduktan sonra yapılmışsa işleyen zaman aşımını durdurur.

Ceza Hukukumuzdaki tecil müessesesi ise, cezanın belirli bir süre infazına engel olur. Ancak bu süre içerisinde bir suç

(15) Bilal Karadağ-Ceza Hukukumuzda Tecil Kurumu, Teksir Notu.

(16) Kemal Düzümen-Borçlar Hukuku Dersleri, c.I. 4.Baskı, İstanbul 1987, s.205.

islenmesi halinde yeni suç cezası ile birlikte eski suçun cezası da ceptirilir. Suçun ertelendiği süre içerisinde suçlunun yeni bir suç işlememesi halinde verilen mahkumiyet suçu hic vaki cımamıs sayılır. Erteleme suçun hukuki sonuçlarını etkilemez. Erteleme mahkumiyete ilişkin cezanın zamanasını durdurur.

Vergi Hukukumuzdaki tecil teminat alınmak suretiyle, amme borçlusunu zor durumdan kurtararak borcun yeni bir vadeye bağlanıp faiz alınarak ödenmesini sağlar. Bu yeni ödeme süresini alacaklı kamu idaresi belirler. Tecil talebinin kabul veya reddedilmesi hususunda alacaklı kamu idaresine tam yetki verilmiştir. Tecil kamu borçlusuna borcunu ödeme konusunda yeni bir fırsat daha tanımış bulunmakta böylece, borçluyu çok zor duruma düşmekten kurtarmış olmaktadır.

Alacaklı kamu idaresi de kamu alacağını belirli bir süreyle ertelemekle gelir gelecek bir kaynağını kurutmamaktadır. Sayet tecil müessesesi olmamış olsaydı alacaklı kamu idaresi bu durumu bildiği halde kamu borçlusundan alacağını tahsil ederek geleceğe yönelik gelir kaynağından bir tanesini kurutmış olacaktı.

Ayrıca alacaklı kamu idaresi tecil talebinde bulunan borçludan borcun ertelenmesi süresince belli bir nisbet üzerinden faiz ödemesini ve teminat gösterme yükümlülüğünü yerine getirmesini istemektedir. Böylece hem alacağını garantiye almakta hem de faiz tahsil etmektedir.

icra ve iflas Hukukunda ise borçlu alacaklı satış talebinden önce borcunu muntazaman taksitlerle ödemeyi taahhüt eder ve birinci taksidide derhal öderse icra muamelesi durur. Ancak borcun ödeme süresinin üç aydan fazla olmaması şarttır.

Borçlu ile alacaklının icra dairesinde yapacakları borçun taksitlendirilmesine ilişkin sözleşme devam ettiği sürece alacaklı hacz olunmuş malların satışını talep edemez (T.T.K.Md.111-106).

Tecil müessesesinin bulunduğu her hukuk dalında bu müessesenin iki tarafada menfaat sağladığını görmekteyiz. Bu da tecilin yüklendiği işlev olarak her iki tarafı da koruyan faydalı bir uygulama olduğunu göstermektedir.

D- Vergi icra Hukuku- icra iflas Hukukunda Tecil Karşılaştırması

Ezel hukuka tabi muamelelerden doğan borç- alacak ilişkilerinde alacakların tahsili sırasında çıkan ihtilafların çözümü ile alacakların kamu gücüne dayanarak cebren tahsilini düzenleyen genel kurallar 2004 sayılı icra ve iflas Kanununda düzenlenmiştir.

Borçlunun borcunu ödememesi nedeniyle alacağını tahsil edemeyen özel hukuka tabi kişi ya da kuruluşlar bu alacaklarını tahsilde kamu gücünden istifade ederler. Kanun koyucu alacakların tahsili için borçlulara, borçlarını ödeme konusunda kamu gücü yaptırımları (haciz, satış vb.) öngörmüştür. Aynı kanun koyucu alacaklılara karşı borçluları koruyucu bir takım hükümlerde vazetmiştir. Bu koruyucu hükümlerin yerine getirilmesi de yine kamu gücü ile de sağlanmaktadır.

Kamu hukukunun alt dalları arasında sıkı ilişkiler mevcuttur. Vergi Hukukunun bir bölümü olan vergi icra hukuku icra ve iflas hukuku ile benzer ve farklı yönler taşır. Her iki hukuk dalının benzer ve farklı yönlerine tecil müessesesinde de rastlamak mümkündür.

Vergi icra Hukukunda yer alan tecil ve taksitlendirme talebinin kabul veya red edilmesi konusunda tecile yetkili alacaklı kamu idaresine takdir hakkı tanınmış iken, icra ve iflas hukukunda menkul ve gayrimenkul malları haczedilmiş borçlu, alacaklının hacizli malları satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüt eder ve birinci taksiti peşin öderse icra muamelesini durdurur. Bu taktirde icra dairesinde borçlu ile alacaklının yapacağı taksitlendirme sözleşmesinin devamı süresince; alacaklı hacizli malların satışını talep edemez. (1.1.K.Md.111/1 ve 3)

Amme alacaklarının tecilinde aranması gereken şartlardan bir tanesi de kamu borçlusunun teminat göstermesi veya borca yeter miktarda mahcuz malının bulunması gerekir. icra ve iflas hukukundaki taksitlendirme; haciz safhası ile mahcuz malların satışının alacaklı tarafından talep edilmesi arasında geçen süre zarfında yapılabilmekte ve bu konuda alacaklıya herhangi bir tercih hakkı tanınmayarak hacizli mal satışı durdurulup taksitlendirmeye gidilmektedir. (1.1.K.Md.106-111)

Borçların taksitlendirilmesinde de süre yönünden her iki hukuk dalında kesin ve azami sınırlar çizilmiştir. Amme alacaklarında, kamu alacağının nevine göre en fazla iki veya beş yıla kadar tecil ve taksitlendirilmesi sözkonusudur. icra ve iflas Hukukuna tabi alacaklarda ise üç aylık bir taksitlendirmeye gidilebileceği hükme bağlanmıştır. (1.1.K.Md.111/2) Ayrıca icra ve iflas Hukukunda fevkalade, bilhassa iktisadi buhran hallerinde borçların tamamının tediyesi borçlu tarafından taahhüt edildiği taktirde ve diğer şartlarda mevcut ise icra tetkik mercinin, altı ay; bu şartların devam etmesi durumunda ise nihayet dört ay daha olmak üzere toplam bir yıl süre ile borçlu hakkında herhangi bir takibe geçmeyerek mühlet verebileceği hükme bağlanmıştır. (1.1.K.Md.317, 330)

Taksitlendirme konusunda, iki hukuk dalında benzerlik bulunmaktadır. Buna göre taksitlerden birinin ödenmemesi durumunda alacağın tahsili için gerekli işlemlerin yapılması konusunda süreler tekrar işlemeye başlar.

Vergi icra hukuku ile icra ve iflas Hukukunun tecil ve taksitlendirme konusundaki hükümlerinin benzer yönlerinin yanında farklı yönlerinde bulunduğu görülmektedir. Bu farklı hükümlerden en önemlisinin; kamu alacağına ait erteleme ve taksitlendirmede yetkili makamın re'sen hareket etme, icrai karar alma ve takdir hakkını kullanma konusunda olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise, kamu alacaklarının kamu menfaatine yönelik alanlarda kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu konuda kamu idaresi lehine ayrıcalıklı ve zorlayıcı düzenlemeler getirilmiştir.

Vergi icra hukukuna göre kamu alacaklarının tahsilinde idaraya icrai karar yetkisi verilmiş olmakla beraber kamu borçlusuna da tecil ve taksitlendirme talebinde bulunma, tehirli icra kararı aldırma, süreli red müessesesinden yararlanma gibi bir takım koruyucu haklar tanınmıştır. Borçluyu koruyan bu tür hakların icra ve iflas Hukukunda daha geniş ve kapsamlı tutulduğu görülmektedir.

II. KAMU ALACAKLARININ TECİLİ

A- KAMU ALACAĞININ KAPSAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Devlet olmanın gereği, çeşitli sosyal ve ekonomik amaçlar için kamu hizmetlerini yerine getirmek ve yürütmek mali güce sahip olmayı gerektirmektedir. Devlet gelirleri, anayasadan alınan yetkiye dayanarak belli adlar altında alınır. Bunlar vergi, resim, harç şerefiyeler gibi adlarla adlandırılırlar. Ayrıca Devlet, Sosyal devlet olmanın gereği yükümlülüklerini yerine getirmek için belirtilen bu gelirlerin yanında borçlanma yoluyla da gelir elde etme imkanına sahiptir.

Yukarıda sayılan devlet gelirlerinin en önemlisi vergilerdir. Vergilerin diğer kamu gelirlerinden farklı özellikleri bulunmaktadır. Bu farklılıkların başında, verginin karşılıksız olarak devlet tarafından kişilerin rızasına bakılmaksızın cebren alınması gelmektedir. Devletin temel geliri olan vergiler 1982 Anayasasında tarif edilmemiştir. Ancak 1982 Anayasasının 73. maddesinde vergilemenin temel ilkeleri belirlenmiştir. Bu doğrultuda genel olarak vergiyi şu şekilde tanımlamak mümkündür: Vergi, devletin yüklediği görevleri yerine getirebilmesi için, özel kesimden kamu kesimine, para ile ifade edilen bazı değerlerin, hukuksal zorlamaya dayanarak karşılıksız ve kesin bir biçimde aktarılmasıdır."(1)

Vergiler herkesin mali gücüne göre ödemekle yükümlü olduğu bir kamu borcudur. Vergi ödevi ilişkisinde bir yandan vergilerin kanuniliği ilkesi, devlet karşısında bireyi tah, tahakkuk ve tahsil aşamalarında korurken öte yandan getirilen çeşitli usul ve şekil hükümleri ile maddi hukuk kuralları vergi alacaklısının alacağını kanuna uygun ve tam olarak almasını sağlayan mekanizmalarını sisteme ithal eder; böylelikle vergi alacaklısı da gözetilmiş olur. Ayrıca vergi alacağı kamu hukuku kuralları ve cezaları ile güven altına alınmıştır.(2)

(1) Selim Kaneti, Vergi Hukuku, 2.Baskı, İstanbul 1989, s.4.

(2) Kenan Bulutoglu, Türk Vergi Sistemi, Fakülteler Matbaası, 6. Baskı, İstanbul 1987, s.16.

Devlet bütün gelirlerini kamu gücüne dayanarak tahsil eder. Devlet gelirlerinin tahsili vergi alacağında olduğu gibi idari bir işlemden sonra gerçekleştirilir. Devletin alacakları çeşitli olduğu gibi bunların oluşması da çeşitli nedenlerden ileri gelebilir.

Genel olarak kamu alacağı dediğimiz devlet gelirlerinin bir kısmı devletin sahip olduğu mülk gelirlerinden oluşur. Devletin sahip olduğu bu mülkler ise çeşitli yollardan elde edilmiş olabilir. Bunlar akit yoluyla, haksız fiilden veya sebepsiz iktisaptan doğabilir. İdari sözleşmeler neticesi elde edilen gelirler de, devletin kamu gücüne dayandığı için kamu alacağı sayılır. Genel olarak kamu alacakları, devletin yüküm ya da borç ilişkisi sonucu idari işlemlerle sağladığı kamu alacaklarıdır.(3) Genel tanımı bu şekilde yapılan kamu alacağının kapsamı 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1.maddesinde : "Devlet, Vilayet Hususi İdarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafları, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi ferî amme alacakları ve aynı idarelerin akitten haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur. Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur." şeklinde belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen tanım ve kapsam ışığında devlet borçlanmaları her ne kadar 6183 Sayılı yasanın kapsamı dışında da kalsın kamu alacağı sayılır. Zira devlet borçlanırken özel hukuk tüzel kişi sıfatıyla borçlanır. Borçlanma cebri bir nitelik taşıdığı durumda kamu alacağı kapsamına girer. Geçmişte tasarruf bonusu dağıtarak cebri borçlanmaya giden devlet bilahare bunu mali denge vergisi olarak yürürlüğe koymak suretiyle cebri borçlanmanın kamu alacağı sayıldığına örneklerini göstermiştir.

Tahsili Enval Kanunu hükümlerine göre tahsil edilmesi gereken her türlü alacağın 6183 Sayılı Kanunun 2. Maddesine göre bu kanun hükümleri dairesinde tahsil olunacağı hükme bağlandığından ecr-i misaller de amme alacağı sayılır.

Vergi benzeri para fiskal gelirler her ne kadar 6183 Sayılı kanunun kapsamına girmeselerde bunlarla ilgili özel kanunlarda söz konusu gelirler kamu alacağı statüsünde değerlendirilmişlerdir. Örneğin 5434 sayılı yasa ile T.C. Emekli sandığı kesenekleri ve 506 sayılı Yasa ile Sosyal Sigortalar Kurumu alacaklarının tahsili 6183 sayılı yasa hükümleri çerçevesinde sağlanır. (A.A.T.U.H.K.Md. 9,12,21,27,36,101,103).

Fon olarak adlandırılan gelirlerde bir tür kamu alacağıdır . V.U.K.nu hükümleri genel olarak fonlar hakkında uygulanmaz iken

(3) Mualla Üncel, Nami Çağan,Ahmet Kumrulu,Vergi Hukuku, Ankara 1992, s.162.

Savunma Sanayi Destekleme Fonu cıracılık Teknik Eğitim Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu ile Sosyal Yardımlaşmayı İstikrar ve Geliştirme Fonu gibi fonlara ilişkin kanunlarda V.D.K. ve 6163 Sayılı Kanun Hükümleri uygulanır. Söz konusu fonlar 11 Temmuz 1992 tarih ve 21281 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 3624 sayılı kanunun 18 ve 26/e, f maddeleri gereğince "Fon Payı" olarak değiştirilmiştir.

Öte yandan 6163 sayılı yasa, köylerde de uygulandığı halde köy gelirleri, kamusal gelir olma niteliğine karşılık bu gelirlerin tahsil usulü, 442 sayılı Köy Kanuna göre yürütüldüğünden A.A.T.U.H.K. hükümleri dışında bırakılmıştır.

Kamu alacağı kavramı içerisinde bir kamu kuruluşuna tahsis edilen ödenğin o kurum için bir kamu alacağı olarak nitelendirilmesi söz konusu değildir. Zira söz konusu tahsis edilen bu ödenek ilgili bakan veya ita amirince başka alana kaydırılabilir. (4) Bu açıklamalar ışığında kamu alacağını şöyle tanımlayabiliriz: Kamu alacakları devletin yüküm yada borç ilişkisi sonucu idari işlemlerle sağladığı kamu gelirleridir. (5)

B- KAMU BORÇLUSU-KAMU ALACAKLISI KAVRAMLARI

Dar anlamda devlete ait gelirleri devlet adına tahsil etmeğe yetkili kılınan kurumlara ödemekle yükümlü kılınan kişi ve kurumlara "kamu borçlusu" bu gelirleri tahsil etmeğe yetkili kılınan kamu tüzel kişi ve kurumlarına da "kamu alacaklısı" denir.

Vergi ve vergi benzeri gelirleri, kanunla kendisine verilen yetki çerçevesinde belli bir kamu gücüne dayanarak tahsil etmeğe yetkili kılınan kamu tüzel kişiliğine haiz kurumlar bulunmaktadır. Devletin anayasal vergilendirme yetkisini başka bir organa bırakması yani yetki devri durumunda kamu alacaklısı sıfatını yetki devredilen organ kazanır. (6)

Kamu alacaklarının tahsil işlemini bu işi yapmağa yetkili kılınan organlar yapar. Bu yetki çerçevesinde genel ve katma bütçeye dahil vergiler, vergi daireleri tarafından tahsil edilir. 6163 sayılı yasanın 5. maddesi, vergilerin tahsiline yetkili kılınan vergi dairesinin; alacaklı kamu idaresinin yerel dairesi olduğunu belirtmiştir. İl özel idareleri ve Belediyelerin tahsil daireleri bu kurumlara ait kamu alacaklarını tahsile yetkili daireler olarak belirlenmiştir.

(4) Bu konuda Danıştay 9. Daire, E.1966/116K.1966/1924 sayılı kararına bkz.

(5) Mualla Öncel/Nami Çağan, Ahmet Kumrulu-Vergi Hukuku, cilt I, Ankara 1984, s.162.

(6) Öncel/Kumrulu/Çağan, a.g.e., s.164.

C - KAMU ALACAKLARINDAKİ TECİL İŞLEMİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

6183 Sayılı Kanununun 48. madde metninin 1. ve 2. fıkralarından anlaşılacağı üzere tecil talebinin kabul veya red edilmesi idareye bırakılmıştır. İdarenin tecil talebi ile ilgili olarak yapmış olduğu araştırma inceleme ve analizler objektif ölçülere yakın olma yanında idari bir işlem olarak da karşımıza çıkmaktadır. Olayın idari bir işlem olması bizi idare hukukunun ilişkilerinde ele almağa götürmektedir. Bu nedenle tecil işleminin hukuki niteliği tartışılırken Vergi hukuku ile idare hukukunun birbirine giriftliğide açıklanmağa çalışılacaktır.

Bilindiği gibi idare hukukunda işlemler genel düzenleyici (objektif), bireysel (subjektif) işlemler; şart işlemler; yararlandırıcı, yükümlendirici işlemler; asli, hazırlayıcı, uygulama ile ilgili işlemler; serih, zımmi işlemler, yapıcı (inşai), belirtici (tesbit edici) işlemler gibi bir kısım kategorilere ayrılmaktadır.(7)

Yukarıda yapılan ayrımlara göre kamu alacaklarındaki tecil işleminin dahil olduğu kısımlar aşağıda belirlenmeğe çalışılmıştır.

Tecil işlemi, talepte bulunan her bir borçlu hakkında ayrı ayrı uygulanan bir işlem niteliği taşıdığından subjektif bir işlemdir. Tecil işleminin dayanağı olan ilgili yasa hükmü ise objektif olarak kanun maddesinde belirtilen durumda olan her borçluya uygulanması açısından kişisel olmaktan uzak görünmektedir. Tecil işleminde, borçlu ile alacaklı kamu idaresi arasındaki subjektif ilişki ortaya çıkmaktadır. Tecil talebi kabul edilen borçluların tecil talepleri farklı tutarda olduğundan tecil ile özel, kişisel bir durum meydana gelmiş olmaktadır.

İdare hukukunda şart işlemler, kişileri belli bir statüye sokmaktadır. Şart işlem sonucu kişi amme borçlusunu olarak karşımıza çıktığından tecil işlemi gündeme gelmeden önce kişi kamu borcunu ödeme yükümlülüğü altına girmiş olmalıdır. Bu yükümlülük altına giren bir kişinin tecil talebinin kabul edilmesi durumu ise yararlandırıcı işlemler kategorisine girmektedir. Tecil işlemi sonuç olarak; talepte bulunan kişinin talebinin kabul veya reddi itibarıyla asli bir işlem niteliği hükmündedir. Buna karşılık tecil talebinin yazılı olarak yapılması, tecil talebinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gibi işlemler ise asli olmayıp nihai işlem olan tecil işlemine göre hazırlayıcı işlemler niteliğindedir.

Tecil işleminin yapıcı (inşai) -belirtici (tespit edici) işlem ayırımını ele aldığımız taktirde kamu alacağının belirli

(7) Mualla Dıncel/Ahmet Kumrulu/Nami Dağan, Vergi Hukuku, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1992, s.89.

bir süre ertelenmesi belirtici (tespitedici) bir işlem olmaktadır. Te'cilin belirtici bir işlem olduğu uygulama bakımından da önemlidir. Şöyleki, vergi hukukunda yürürlükteki yasa hükümlerinin uygulaması, zamanasının işleme başlaması ve ceza yaptırımlarının geçerlik kazanması gibi üç önemli konunun çözümünde vergi borcunun doğumu zamanı esas tutulur (ceza yaptırımları bakımından bazı istisnaları bulunmaktadır).(8)

Kamu alacağının kesinleşmesinden sonra uygulanacak kanuni müeyyidelerde, zamanasının hesabında ve diğer cezai işlemlerin işleme başlamasına esas alınacak nokta kamu alacağının kesinleşmesi tarihi olmaktadır. Sayet te'cil yapıcı bir nitelik taşısa idi, kanuni müeyyidelerin uygulanmasında, zamanasının hesabında ve diğer cezai işlemlerin uygulanmasının başlangıcı te'cil işleminin yapıldığı zamana göre uygulanırdı. Öysa vergi hukukumuzda göre kamu alacağı, alacağın kesinleştiği tarihe göre hüküm ifade ettğinden te'cil işlemi yapıcı olmayan belirtici bir işlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

D - TECİL İŞLEMİNİN UNSURLARI:

İdari işlemlerdeki sakatlıklar ve bu sakatlıkların çeşitli şekillerde idarace (sakat işlemin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi, düzeltilmesi gibi) veya yargısal yolla (sakat işlemin iptali gibi) ortadan kaldırılması vergi hukukunda da söz konusudur.

İdari yargıda işlemin düzgünlüğü yada sakatlığı bu işlemin unsurlara ayrılarak, bu unsurlar itibariyle septanması Fransız doktrininin geliştirdiği bir yöntemdir.(9) Bu yöntemde göre idari işlemi beş unsura ayırarak (sebeb, konu, yetki, şekil ve maksat) bu unsurlardan herhangi birindeki sakatlığın tespit edilmesi halinde işlem iptal edilmektedir. Alman doktrininde ise işlemin bünyesinde yasaya aykırılık bulunup bulunmadığının genel olarak araştırılması sözkonusu olmaktadır.

Türk idari yargı hukukumuzda ise; "İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan "iptal davaları" idari dava türü olarak sayılmak suretiyle menfaat ihlali şartını işlem unsurları itibariyle belirlenmiştir. (İdari Yargılama Usulü Kanunu Md.2/1-a)

İdari işlemin unsurlarını vergi hukuku açısından ele aldığımız taktirde tecil konusunda yapılan işlemlerin unsurlarını aşağıdaki şekilde analiz etmek mümkündür.

(8) ENCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.91.

(9) ENCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.91.

i- Yetki Unsuru: Tecil'e yetkili makamlar, A.A.T.U.H.K.nun 48. maddesinde belirtilmiştir. Kanunda kendisine yetki verilmeyen bir makamın tecil talebini kabul etmesi, yetki yönünden yapılan işlemi sakat kılar.

ii- Şekil Unsuru: Türk Vergi Hukukundaki idari usuller içindeki mali unsuller önemli bir yer tutmaktadır. Vergi Usul Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun, idari usullerin ekseriyetini icine almış bulunmaktadır. Vergilendirme işlemlerinde usul hükümlerine sıkı sıkıya bağlanılmasının nedeni bir yandan, verginin yasallığı ilkesi gereği hazine karaisında bireylere tanınan güvencenin sağlamlastırılması bir yandan da hazinenin vergi alacağını güvenceye bağlamak düşüncesidir. (10)

Tecil işleminde yasa da öngörülen şekillere uyulmaması, işlemi şekil unsuru açısından sakat kılar. A.A.T.U.H.K.nun Tecil ile ilgili 48. maddesindeki tecil talebinin "yazı ile istenmiş" olması gerektiği hükme bağlandığından yazılı talep olmadan tecil işleminin yapılamayacağını buna örnek olarak gösterebiliriz. Şekil koşullarına aykırılık tali veya asli olmak üzere ikiye ayrılır. (11)

iii- Sebep Unsuru: Tecil işleminin sebebi, kamu borçlusunun çok zor durumda olması nedeniyle kamu alacağının tahsilinin belli bir süre ertelenmesidir. Sebabi yasa da açıkça belirtilmiş bir işlemin kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığı araştırılmaz; sebep varsa işlem yapılır. (12) idare hukukunda sebep unsuru, idareyi bir işlem yapmağa yönelten etken olarak tanımlanır. Vergi hukukunda ise, kamu borçlusunun zor durumda olması, kamu borcunu ödemesi veya haczedilmiş mallarının paraya çevrilmesi onu çok zor duruma düşürecekse bu durum te'cil işleminin sebep unsurunu oluşturmaktadır. Te'cil işleminin sebep unsurunda bir sakatlık olmaması için somut olayın (maddi olay) soyut norma (yasa hükmü) uygun olması gerekir.

Maddi olayın amme idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca yanlış değerlendirilmesi, işlemi sebep unsuru bakımından sakat kılar.

(10) DNCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.92.

(11) DNCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.94. Tali şekil koşullarına aykırılık işlemi sakat kılmaz. Buna ilişkin olarak V.U.K.nun 108/1.maddesi " Tebliğ olunan vesikalar, esasla müessir olmayan şekil hatalarından dolayı hukuki kıymetlerini kaybetmezler". hükmünü amir bulunmaktadır. Asli şekil koşulları ise işlemi sakat kılan, hükümsüz sayan önemli noksanlıklardır. Asli şekil koşulu ile ilgili olarak aynı yasanın 108/2.maddesi bu durumu "..... vergi ihbarı ile ilgili vesikalarda mükellefin adının, verginin nevi veya miktarının, vergi mahkemesinde dava açma süresinin hiç yazılmamış olması veyahut bu vesikaların görevli bir makam tarafından tanzim edilmemiş bulunması vesikayı hükümsüz kılar" şeklinde hükme bağlamıştır. Ayrıca Bknz.Yılmaz DZBALCI, V.U.K. Yorum ve Açıklamaları, Ankara 1988, s.291.

(12) DNCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.94.

iv-Konu Unsuru: İdari işlemlerde konu unsuru, işlemin doğurduğu hukuki sonuçtur. Açıkça hukuka aykırılık sözkonusu olduğu hallerde işlemlerde konu yönünden sakatlık var demektir. Te'cil talebi kabul edilen amme borçlusundan, amme alacağının tecil edildiği süre gözönünde bulundurularak kanuni nisbet üzerinden faiz alınır. Tecil olunan amme alacağı için gecikme faizi hesaplanarak te'cil müddeti beklemeden hacze gidilmesi işlemi konu unsuru bakımından sakat kılar. Tecil işleminin bu işleme konu olan amme alacağının nevi, borcun tecil süresi ve amme borçlusu bakımından kanuna uygun olması gerekir.

v - Maksat Unsuru: Tecil işlemin maksadı kamu borçlularına kamu alacağının tahsilinin güvence altına alınmasıyla birlikte devletin gelir kaynaklarını sürekli kılmaktır.

Tecil ile ilgili olarak idarenin, " icrai karar alma yetkisi " mevcuttur. Tecil talebinin kabul yada reddi konusunda idareye taktir yetkisi tanınmıştır. Bu doğrultuda Vergi idaresinin bağlı yetki ile donatılmış bulunması nedeniyle taktir yetkisinden sınırlı olarak bahsetmek mümkündür. Çeşitli çözümler arasında idarenin seçme serbestisi olarak tanımlanan taktir yetkisi, tecil konusunda; idareye taktir yetkisi tanınmıştır. Vergiler alanındaki bu sınırlı taktir yetkisinin de kuşkusuz genel amaç olan kamu yararı doğrultusunda kullanılması gerekir. (13)

III- TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE YER ALAN TECİL HÜKÜMLERİ

Türk Vergi Sistemi içinde yer alan tecil hükümleri genel olarak 6183 sayılı kanunla düzenlenmiş olmakla beraber diğer vergi kanunlarında yer alan te'cil hükümleri de mevcuttur. Ayrıca ekonomik ve fiskal gelişmeler sonucunda özel konulu teciller de bulunmaktadır. Bu nedenle Türk Vergi Sistemi içindeki te'cil hükümlerini 3 bölüme ayırmak mümkündür.

- 1- 6183 sayılı kanundaki Te'cil hükümleri
- 2- Türk Vergi Sistemindeki Diğer Özel Te'cil hükümleri
- 3- Ekonomik ve Fiskal konulu Te'cil hükümleri

Bu ayırım icersinde yer alan te'cil hükümlerine aşağıda genel olarak değinilmiştir.

A-6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Tecil Hükümleri

6183 Sayılı Kanunun 1. maddesi gereğince; vergi, resim, harç, mahkeme masrafı ile bunların ceza, gecikme zammı ve faizleri, kamu hizmeti alacakları ve takip masraflarına aynı kanunun 48. maddesi hükmüncü te'cil uygulanabilmektedir. Söz

(13) ÖNCEL, KUMRULU, CAĞAN, a.g.e., s.95.

konusu amme alacaklarına tecil uygulanabilmesi için;

- i- Borçlu çok zor durumda bulunmalıdır.
- ii- Tecil talebi yarı ile istenmiş olmalıdır.
- iii- Asli ve fer'i kamu alacağını karşılayacak kadar teminat gösterilmiş olmalıdır.
- iv- Tecil talebi kamu alacaklısı veya yetkili kılacağı makamlarca kabul edilmelidir.
- v- Tecil müddeti; vergi, resim, harc, ceza tahakkuk ve takiplerine ait yargılanma masrafı, vergi cezası, para cezası ve gecikme zammı alacaklarında, iki yılı, bu alacaklar dışında kalan kamu alacakları içinse beş yılı geçmemelidir.
- vi- Faiz alınmalıdır.

Kamu borçlusuna önemli bir kolaylık sağlayan bu hükme ilişkin daha ayrıntılı bilgi çalışmamızın diğer bölümlerinde verileceğinden konu hakkında baskaca açıklama yapılamamıştır.

B- Türk Vergi Sistemindeki Diğer Özel Tecil Hükümleri

1- Vergi Usul Kanunu

V.U.K.nun 112/3 maddesinin 3239 Sayılı Kanunun 6.maddesi ile değişmeden önceki uygulamasında; mükelleflerden, ikmalen ve re'sen terh edilen vergiler için vergi mahkemesi veya Danıştay da actıkları dava sonucunda haksız çıkmaları halinde dava açma süresini takip eden ayın başından mahkeme kararının tebliğ tarihine kadar geçen süre için 6183 sayılı Kanunun 46. maddesine göre tespit edilen te'cil faizi oranında faiz alınmaktaydı. Bir takım eleştirilere sebep olan bu uygulama 3239 sayılı kanun la değiştirilmiş ve yapılan değişiklikte; ikmalen re'sen veya idarece yapılan tarhiyatlarda;

i-Dava konusu yapılmaksızın kesinleşen vergilere kendi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, son yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar,

ii-Dava konusu yapılan vergilerin ödeme yapılmamış kısmına, kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren, yargı organı kararının tebliğ tarihine kadar,

Geçen süreler için 6183 Sayılı Kanuna göre tespit edilen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanacağı, gecikme faizinin hesaplanmasında ay kesirlerinin dikkate alınmayacağı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca uzlaşılan vergilerde de uzlaşılan miktarın kendi vergi kanunlarında belirtilen ve tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ilişkin normal vade tarihinden itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için gecikme

faizi uygulanacağı hükmüne yer verilmektedir. (V.U.K.Md.112.3)

Gecikme faizi uygulanmasında öncelik arz eden belli başlı durumlara aşağıda yer verilmiştir.

i. İkmalen re'sen veya idarece tarh edilen vergiler tahakkuk sürelerinden önce tahakkuk etmiş ise taksit süreleri içinde, taksit süreleri geçmiş ise, geçen taksitler tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içerisinde ödenir. (V.U.K.Md.112/1) Bu nedenle henüz taksit süresi gelmeyen vergiler için gecikme faizi alınmaz.

ii. İkmalen re'sen veya idarece tarh ve tahakkuk ettirilen gelir ve kurumlar vergisi gibi taksitle ödenen vergilerin taksit süreleri geçmişse geçen süreler için gecikme faizi hesaplanırken bu vergilerin taksit süreleri gözönünde bulundurulur.

iii. Vergi mahkemesine dava açılması nedeniyle tahsil talimatı duran vergiler istenildiği takdirde mükelleflerde davanın devamı sırasında ödenebilir. Dava sırasında ödeme yapılması durumunda gecikme faizi verginin normal ödeme tarihi ile dava sırasında ödeme tarihi arasındaki süre içinde hesaplanacak, mükellef davayı kazanırsa tahsil edilen vergi mükellefe iade edilecektir.

iv. Gecikme faizi "Cezası mahiyetinde" bir kamu alacağı olduğu için vergi aslının ödenip gecikme faizinin ödenmemesi durumunda gecikme faizine gecikme zammı alınmaz. Ayrıca gecikme faizine V.U.K.'nin indirim ve uzlaşma hükümleri uygulanmaz.

2- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunu:

Gelirlerin vergilendirilmesi hakkındaki Gelir ve Kurumlar Vergisi bünyesinde; istisna ve muafiyetlerin yanında bazı konularda kişi ve kurumları bu konularda daha fazla çalışmaya teşvik etmek ve bu tür çalışmalarını sürdürmek amacıyla adı geçen kanunlarda gerekli düzenlemelere ayrıca yer verilmiştir.

Bilindiği gibi muafiyet bazı vergi mükelleflerinin kısmen yada tamamen vergi dışı bırakılması, istisna ise bazı özel konularının kısmen yada tamamen vergi dışı bırakılması demektir. Vergi mükelleflerini belirli konulara yönlendirecek amaçlayan erteleme ise vergi mükellefi kişi yada kurumların vadesinde ödemeleri gereken gelir vergisinin tamamının veya bir kısmının belirli bir zaman dilimi içerisinde taksitlendirilerek ödenmesini sağlamaktır.

Yasa koyucu, bilimsel araştırmaları teşvik etmek amacıyla yapılan bu harcamaların belirli ölçüleri aşmamak kaydıyla ödenecek gelir ve kurumlar vergisinden indirilerek üç eşit taksitte ödenmesini hükme bağlamasının yanında ikili vergi muafiyeti anlaşmalarının imzalandığı ülkelerde ödenen gelir vergilerinin ülkemizde ödenecek vergilerden daha fazla konusundaki karşılıklı güçlük ve gecikmeleri dikkate alınarak bu vergilerin

belli bir süre ertelenmesi hususunda da düzenlemeye gitme gereği duymuştur.

Yukarıda yaptığımız açıklamalar ve gerekçeler nedeniyle Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin araştırma ve geliştirme faaliyetlerine daha fazla önem verilmesini teşvik etmek amacıyla bu tür harcamalardan dolayı ödenecek gelir veya kurumlar vergisinin belli bir nisbetinin belirli bir süre erteleneceği; ayrıca yabancı memleketlerde aynı neviden ödenen vergilerin Türkiye'de ödenecek gelir ve kurumlar vergisinden mahsubu için gerekli olan belgelerin teşvik ve ibrazının gecikmesi durumunda da buna isabet edecek vergilerin, bir süre ertelenebileceği hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların ayrıntılı olarak açıklanmasına aşağıda yer verilmiştir.

i- Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerini Teşvik Amacıyla Vergi Ertelenmesi;

Gelir Vergisi Kanununun 89. maddesi (3239 sayılı kanunla değişen şekli ile) ne göre mükelleflerin yıl içerisinde yaptıkları kendi araştırma ve geliştirme harcamaları tutarını geçmemek üzere ilgili dönemde ödemeleri gereken yıllık gelir vergisinin %20 sinin kanuni süresinde tahsilinden vazgeçilerek, bu orana isabet eden vergi 3 yıl süre ile faizsiz olarak ertelenebilir. Ertelenen bu vergi 3 yıl içinde gelir vergisinin ödeme taksitleri ile birlikte eşit taksitler halinde ödenir. "Aynı uygulamaya Kurumlar Vergisi Kanununun 14. maddesinin 2. bendinde de yer verilmiştir. Buna göre Kurumlar Vergisi mükellefleri, harcamaları tutarını ve ödeyecekleri kurumlar vergisinin %20 sini geçmemek üzere bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yaptıkları harcamalar tutarındaki vergiyi 3 yıl faizsiz olarak erteleyebilecek ve ertelenen tutar erteleme süresinin sonuna kadar taksitler halinde 3 yılda ödenebilecektir.

Ertelene işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemeye ise Maliye Bakanlığı yetkili kılınmış olup, Maliye Bakanlığı bu yetkisine dayanarak 31 seri nolu Kurumlar Vergisi genel tebliğinde gerekli düzenlemeleri yapmıştır.

31 Seri nolu kurumlar vergisi genel tebliğine göre; Ertelenmeden yararlanabilmek için öncelikle araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin" yeni teknoloji arayışına yönelik" faaliyetlerden olması gerekmektedir. Bu şekil de ertelenmeden faydalanabilmek için mükelleflerin aşağıda belirtilen belgeleri dilekçe ekine ekleyerek Bakanlığa başvurmaları gerekmektedir.

- İşletme içerisinde kurulan araştırma ve geliştirme Ünitesinin amaçları,

- Araştırma ve geliştirme Ünitesinde çalışan personelin sayısı ve kadroları ile eğitim durumu,

- Araştırma geliştirme faaliyeti ile ilgili projelerin sonuçları ile uygulama durumu,

- Araştırma ve geliştirme ünitesine ait yatırım teşvik ve Yatırım indirim belgesi varsa bunların noterden onaylı bir örneği.

- Araştırma ve geliştirme harcamalarının kalemleri (Personel, yatırım harcamaları, işletme giderleri olarak.)

- Araştırma alet ve teçhizat imkanları. Söz konusu belge ve bilgilerin Maliye Bakanlığına ibrazından sonra; ilgili bakanlık veya kuruluşların olumlu görüşleri alındıktan sonra, araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kuruluşların ödemeleri gereken vergilerin %20 si ertelenecektir. Ertelenecek tutar ise yıl içinde yapılan araştırma ve geliştirme harcamaları tutarını aşmayacaktır.(14)

Örneği(y) Anonim şirketinin 1993 yılı beyannamesine göre ödemesi gereken kurumlar vergisi 1000.000.000.TL dir. Kurumun 1993 yılında yaptığı bilimsel araştırma ve geliştirme harcamaları toplam tutarı ise 180.000.000.TL dir. Buna göre;

-Ödemesi gereken kurumlar Vergisi.....1000.000.000.TL.

-Kurumlar Vergisinin %20'si (1.milyar x %20).... 200.000.000.TL
(Ertelenebilecek Tutar)

-Ertelenecek Vergi Tutarı.....180.000.000.TL.

Örnekteki A.S.in yapmış olduğu araştırma geliştirme harcama tutarı 180.000.000.TL olduğu için ödemesi gereken kurumlar vergisinin 180.000.000.TL si ertelenecektir. Söz konusu A.S in 1993 yılı araştırma geliştirme harcama tutarı 250.000.000.TL olsaydı ertelenecek Kurumlar vergisi 200 milyon TL olacaktı. 180.000.000.TL lik Kurumlar Vergisinin ertelemeşi aşağıdaki şekilde olacaktır.

Yıl	Nisan	Temmuz	Ekim
=====	=====	=====	=====
1994	20Milyon	20 Milyon	20 Milyon
1995	20 "	20 "	20 "
1996	20 "	20 "	20 "

31 nolu Kurumlar vergisi genel Tebliğine göre ertelenecek Kurumlar Vergisi, gerçekte iki yıl için yapılmış olmaktadır.

ii- Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu ve Ertelenmesi.

(14) Bknz.Maliye Bakanlığının, 3.4.1986 tarih ve 19067 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 3L seri nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği 4/6 bölümü.

Gelir Vergisi Kanununun 123. Kurumlar Vergisi Kanununun 43. maddeleri gereğince mükelleflerin yabancı memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratlar için bu ülkelerde ödedikleri vergiler, cifte vergilemeyi önlemek amacıyla, Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmından indirilecek miktar gelir vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç kısmından fazla olduğu takdirde aradaki fark nazara alınmaz) Kurumlarda ise, tarh olunan kurumlar vergisinden indirilebilir. Ancak kurumlar vergisinden indirilecek miktar, yabancı memleketlerde elde edilecek kazançlara kurumlar vergisi Kanununun 25. maddesinde yazılı nispetlerin uygulanması suretiyle bulunacak miktardan fazla olamaz.

Yabancı memleketlerde ödenen verginin indirilebilmesi için, verginin ödendiği ülkedeki Türk elcilik veya Konsoloslukunca ya da Türk menfaatlerini koruyan temsilcilere tasdik olunan vesikalarla belgelendirilmesi gerekir.

Söz konusu vesikalar taksit zamanına kadar gelmediği takdirde yabancı memlekette elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden vergi kısmı (Kurumlar vergisinde, yabancı memlekette ödenen veya ödenecek vergi, K.V.K.nın 25. maddesindeki yazılı oranı aşmamak şartıyla o memleketteki cari olduğu bilinen oran üzerinden hesaplanır ve tarhiyatın bu suretle hesaplanan miktara isabet eden kısmı) bir yıl süre ile ertelenir.

İstenilen vesikalar tarh tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde vergi dairesine ibraz edildiği takdirde, gelir vergisinde, vergi indirilir, kurumlar vergisinde ise bu vesikalarda yazılı miktara göre tarhiyat düzeltilir.

Hiçbir sebep olmaksızın vesikaların bir yıl içinde ibraz edilmemesi halinde erteleme hükmü kalkar.

Ertelenen vergiler için ise 6183 sayılı yasanın 48. maddesi gereğince alınan te'cil faizi, alınmaz.

3- Katma Değer Vergisi Kanunu:

i-İmalatçıların ihrac edilmek şartıyla ihracatçılara yaptıkları teslimlerde Tecil-Terkin uygulaması.

Katma Değer Vergisi Kanununun 11. Maddesi ihracat istisnası ile ilgili hükümleri ihtiva etmekte olup bu istisnanın uygulamaya ilişkin usul ve esasları ile istisnanın uygulanacağı asgari miktarın Maliye Bakanlığınca teahit olunacağı anılan madde ile hükme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığı Katma Değer Vergisi Kanununun 11. Maddesinde belirtilen yatkiye istisnadan yayımladığı 27 seri

nolu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği ile, (15) mükelleflerin ihracatı teşvik kararları uyarınca dış ticaret sermaye şirketi sayılan kuruluşlara ihrac edilmek kaydıyla yaptıkları teslimlerde, aşağıdaki şartlarda te'cil-terkin uygulanması kapsamına alınmıştır. Buna göre;

- Tecil-Terkin uygulaması, KDV Kanununun 11/1-C maddesinde yer alan hükümler ve 23 seri nolu KDV Genel Tebliğinin (c) bölümünde belirtilen esaslara göre yapılacaktır.

- Her bir teslimde ait tecil uygulamasından önce "Dış Ticaret Sermaye Şirketi" hazırladığı taahhütnameyi ilgili vergi dairesine verecektir (Ek-1.Taahhütname)

Taahhütname verme işlemlerine ilaveten aşağıda uygulama esasları belirtilecek olan imalatçıların ihrac kaydıyla ihracatçılara yaptıkları teslimlerle ilgili tecil-terkin işlemlerine ilişkin açıklamaların tamamı, imalatçı olmayanların dış ticaret sermaye şirketlerine ihrac edilmek kaydıyla yaptıkları teslimler için uygulanacak te'cil-terkin işlemlerinde de geçerlidir.

Katma Değer Vergisi Kanununun 11.maddesine 3297 Sayılı Kanunun 3.maddesi ile eklenen (c) bendine göre, ihrac edilmek üzere ihracatçılara mal teslim eden imalatçılar teslim ettikleri mallar için hesapladıkları KDV'ni tahsil etmeyeceklerdir. İmalatçıların hesaplayıp faturada gösterdikleri halde ihracatçılardan tahsil etmedikleri bu vergi, ilgili dönem beyannamesi ile beyan edilecek, ancak beyan edilen bu KDV vergi dairesine ödenmeyerek vergi dairesince te'cil edilecektir.

Tecil edilen bu vergiler ise ihracatın fiilen gerçekleştirildiğinin imalatçılar tarafından tevaiki suretiyle terkin edilecektir. İhracatçılar imalatçılar dışındaki kişilerden (imalatçı olmayan çiftçi, ticaret erbabı gibi) ihrac edilmek şartıyla olsa, satın aldıkları mallar için vergi ödemek zorundadırlar.

ii- İthal Edilen Teşvikli Yatırım Mallarının İthalindeki KDV'nin Ertelenmesi (3946 Sayılı Kanununun 38/4 maddesiyle kaldırılıp 3986 Sayılı Kanununun 14.maddesi ile eklenen hüküm)

Katma Değer Vergisi Kanununun 49.maddesine 3986 Sayılı Kanunla eklenen 2.fıkra hükmü ile teşvikli yatırım mallarının ithali sırasında gümrükte ödenecek KDV, bu verginin fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenebilecektir. Ertelene süresi 6183 sayılı yasanın 48.maddesinde yazılı süreyle kısıtlı olmadığı gibi aynı madde de öngörülen tecil faizine de tabi tutulmayacaktır. Teşvik kapsamına giren yatırım malları için ithal de gümrük idaresince alınmakta olan diğer vergi ve resimler

(15) Resmî Gazete, 5.3.1988 tarih ve 19745.sayı.

aslında teşvik mevzuatı gereğince, gümrük muafiyeti tanındığından alınmamaktadır. Katma Değer Vergisi ise istisna ve muafiyetten faydalanmamakta, sadece vergi ertelenmesi yapılmaktadır. Ertelenen bu vergi ile ilgili olarak Gümrük idaresine teminat mektubu verilmesi gerekmektedir. (EK-2 Teminat Mektubu) (16)

Teşvik belgesinde öngörülen şartların ihlali durumunda ise söz konusu Katma Değer Vergisi ödenecek ve indirim konusu yapılmayacaktır. Şartların ihlali nedeniyle indirim konusu KDV için hesaplanan tecil faizi ve zammının indirim konusu yapılması ise sözkonusu değildir.

Ayrıca teşvik belgeli yatırım malını ithal edenlerin;

- Gerçek usulde Katma Değer Vergisi mükellefi olmamaları
- Faaliyetleri münhasıran indirim hakkı tanınmayan işlemlerden oluşması,
- İthal edilen malı indirim hakkı tanınmayan işlemlerde kullanacak olmaları,

durumlarında erteleme uygulamasından yararlanmaları sözkonusu değildir.

Yatırım teşvik belgesinde öngörülen şekilde gerçekleşmemesi halinde, ertelenen vergi, 6183 sayılı kanunun 48. maddesinde öngörülen tecil faizinin %50 zamlı uygulanması suretiyle tahsil edilecektir.

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda 3986 sayılı yasanın 14.maddesiyle 3065 sayılı yasanın 49.maddesine eklenen 2.fıkra gereği Katma Değer Vergisi Ertelenmesi Maliye Bakanlığı ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenen ve yatırım teşvik belgeleri çerçevesinde sektörlere ait yatırım konuları kapsamında yer alan yatırım mallarının ithalinde geçerli olacaktır.

Hangi teşvik yatırım mallarının KDV ertelenmesinin sözkonusu olmadığı, 42 nolu Katma Değer Vergisi Genel Tebliğinde belirtilmiştir. Bunlar;

i- Otomobil, kaptıkaçı, panel ve arazi taşıtları,
ii- Otobüs, minibüs, kamyonet, kamyon (yükü ağırlığı 45 tonu geçen off road truck tipi ile karayoluna çıkması mümkün olmayan kaya tipi damperli kamyonlar hariç),
iii- Çekici (Euro I veya Euro II normlarına uygun yeşil motorlu haiz olanlar hariç) ve trayerlar,
iv- Yat, kotra ve her türlü özel teknelerdir.

Teminat Mektubu veren ve teşvikli yatırım malı ithal eden bir firmanın KDV ertelenmesinden sonra ertelenen KDV'nin indirim konusu yapılacağı dönemde teminatın çözümü sözkonusu olabilecektir. Buna ilişkin bir örnek hesaplama aşağıda yer

(16) Bknz. 19.8.1994 tarih ve 22026 sayılı Resmî gazete.

verilmiştir. (Not: Parantez içinde yazılı numaralar halen vergi mükelleflerince kullanılmakta olan KDV Beyannameleri bölümlerinde kullanılan satır numaralarıdır.)

Hesaplamaya ilişkin prensipler ise şöyle özetlenebilir:

- Hesaplamada, yatırım malının gümrükten çekildiği ay ve daha sonraki aylara ait KDV beyannameleri tek tek ele alınıp, bu beyannamelerdeki ödenecek KDV tutarı, (ödeme çıkmayan aylarda, sıfır rakamı) aşağıdaki ilave ve indirimlere tabi tutulur ve sonuçta o aya ait olup, teminatın çözümüne esas teşkil edecek KDV tutarı bulunur.

Söyleki:

(+) Ödenecek KDV (KDV beyannamesinin 60 ncu satırındaki rakam, bu satırda rakam yoksa sıfır rakamı)

(+) Varsa iade hakkı doğuran ve beyannamenin 25,26,27,28 29 ve 30 ncu satırlarında gösterilen hasılat ile bu hasılat için geçerli KDV oranının çarpılması suretiyle bulunan tutar.

(İstisnaya konu mal veya hizmetin yurt içi teslimi normal orana tabi ise normal oran, temel gıda maddesi ise indirimli oran (liste II/A), I,II/B ve III sayılı listelere giriyorsa bu listeler için geçerli oran uygulanması gerektiği görüşünderiz.)

(+) Varsa yurtici temel gıda maddesi hasılatı ile, normal orandan temel gıda için geçerli oranının tenzili suretiyle bulunacak fark oranın çarpılması sonucu bulunan tutar (24 numaralı KDV Genel Tebliğinin G bölümü, 26 numaralı KDV Genel Tebliğinin E/3 bölümü)

+ (-) İade edilecek KDV (Sadece 93 ncu satır)

(=) Bu ayda doğan ve teminatın çözümüne esas dılabilecek maddadaki ÖDENEN KDV. (17)

ÖRNEK :

Gerçek usulde KDV mükellefin olan (Y) Firması ithal etmiş olduğu teşvik belgeli yatırım malına isabet eden 50.000.000 TL.lık KDV'ni teminat mektubu vermek suretiyle erteletmiş ve 15 Nisan 1994 tarihinde sözkonusu yatırım malını gümrükten çekmiştir.

(Y) Firmasının Nisan/1994 dönemine ait KDV beyanı aşağıdaki gibidir.

(17) Mehmet MAC- Katma Değer Vergisi Uygulanması, Denet Yayıncılık A.Ş.- 1994, İstanbul, s.46.6

(24) Nisan-1994 teslimleri (hasılat)	2.200.000.000.-
(25) İhracat istisnaesi	1.300.000.000.-
(36) İstisnalar toplamı	1.300.000.000.-
(37) KDV Matrahı	900.000.000.-

Matrahın Dağılımı :

(38) 900.000.000 %15'den	135.000.000.-
(48) Toplam KDV	135.000.000.-
(55) İndirimler Toplamı	172.000.000.-
(56) İndirimlerden Sonraki KDV (48-55)	-----
(57) İndirilemeyen KDV (55-48)	37.000.000.-
(60) Ödenmesi Gereken KDV	-----
(61) İadesi Gereken KDV (93)	150.000.000.-
(62) Sonraki Döneme Devreden KDV (57-93)	-----

Bu beyannameye göre teminatın çözülmesine esas alınacak ödenen KDV'nin hesaplaması aşağıdaki gibidir.

(+) Ödenmesi gereken KDV	Sıfır
(+) 1.300.000.000. x %15	195.000.000.-
(-) İadesi gereken KDV	150.000.000.-

Nisan-1994 ayı için teminatın
çözümüne esas tutar 45.000.000.-

Bu durumda yatırımcı firma Nisan /1994 KDV beyanına göre 50.000.000.-TL.lık teminatını çözemeyecektir. Teminatın 45.000.000.-TL.lık kısmının çözülmesinde söz konusu değildir. Eğer söz konusu firma Nisan /1994 KDV beyanı üzerinden aynı anlayışla 5.000.000.-TL. veya daha fazla teminat çözümüne esas KDV hesaplayabilirse, bu iki ayın beyanına dayanarak teminatın çözülmesini talep edebilir.

4- Emlak Vergisi Kanunu :

Emlak Vergisi Kanununun 30.maddesi hükmüne göre; kanunlar veya diğer kamu düzeni koyan mevzuatla tasarrufu kısıtlanan, bina, arsa ve arazinin vergisi, kısıtlamanın devam ettiği sürece 1/10 oranında tahsil olunur.

Kısıtlamanın devam ettiği sürede, tecil edilen verginin 9/10'u bina, arsa veya arazinin satılması, kamulaştırılması veya hibe yoluyla başkasına devir temlik halinde, tahsilat zaman aşımına uğramamış olanları muaccel hale gelir.

5- Gümrük Giriş Tarife Cetveli Kanunu:

474 Sayılı Gümrük giriş Tarifife Cetveli Kanununa göre, yatırım malı sayılan ve ithali uygun vadeli plan hedeflerine uygun görülen esyanın gümrük vergileri ile ithalinde alınan istihsal vergisini ve belediyelere ait ruhtım resmini Bakanlar Kurulu, bunların gümrük hattından geçmelerinden itibaren en çok beş yıllık eşit taksitlerle ödenmesini belirlemeyen yetkili kılınmıştır. (474 Sayılı Kanun Md. 3/a)

6- Gümrük Kanunu :

1615 sayılı Gümrük Kanununun 74. maddesine göre gümrük vergi ve resimlerin tecilli yapılabilmektedir. Söz konusu madde hükmüne göre memleketin iktisadi faaliyetlerine veya fevkalade ihtiyaçlarına yarayan esyanın vergilerini teminata bağlamak suretiyle en çok 6 ay süre ile ertelemeye Başbakanlık Gümrük Müstesarlığı yetkili kılınmıştır.

Ayrıca Gümrük Kanununa göre; tecil edilen bir vergi şartları taşıyorsa 474 sayılı kanuna göre taksitlendirilebilir.

Gümrük Kanunu ve 474 sayılı kanun çerçevesinde yapılan erteleme ve taksitlendirmeler için 6183 Sayılı Kanununun hükümleri uygulanır. Esas borçla kanuni faiz birlikte alınır.

Gümrük Kanununun 74. maddesine istinaden yapılan erteleme işlemleri Başbakanlık Gümrük Müstesarlığı, D.P.T. Müstesarlığı Teşvik Uygulama Başkanlığınca taksitlendirmeye tabi tutularak gümrük vergi ve resimlerine 9. Mart 1994 tarihinden itibaren yıllık % 114 faiz uygulanacaktır.

7- Veraset ve Intikal Vergisi Kanunu

7338 Sayılı veraset ve intikal Vergisi Kanununun 13. maddesine göre murisin sağlığında icra dairesine veya mahkemeye intikal etmiş ve takip edilmekte olan alacak ve borçlarının beyannamede açıkça gösterilmesi zorunludur. Bu alacak ve borçların vergileri tahakkuk ettirilerek tahsilleri icra dairesi veya mahkemenin vereceği kati karar veya hüküm sonucuna kadar tecil olunur. Bu tecil süresi 10 yıldan fazla olamaz. Mükellefler her 6 ayda bir icra veya dava durumunu bir dilekçe ile ilgili vergi dairesine bildirmek zorundadırlar. Bu bildirim yapılmadığı takdirde te'cil olunan vergiler derhal tahsil olunur. Te'cil olunan vergilerle ilgili davalar te'cil süresi olan 10 yıldan daha uzun bir sürede sonuçlanacak olursa mükelleflerin başvurusu üzerine düzeltme, tenkin ve iade işlemleri yapılır. Söz konusu vergiler için te'cil faizi yürütülmez.

C- Ekonomik ve Fiskal Konulu Tecil Hükümleri :

- Fiyat Farkından Doğan Teciller;

10.9.1940 Tarihli ve 79 Sayılı Kanunun 5. Maddesi ile 1.4.94 tarih ve 94/5368 Sayılı Kararname gereği petrol ürünlerindeki fiyat değişiklikleri nedeniyle ortaya çıkan fiyat farklarının, 28.5.1986 tarih ve 3291 Sayılı Kanunun 5. Maddesi ile 233 Sayılı Kanunun Hükümünde kararnamenin 35. maddesine göre Tekel Genel Müdürlüğünce Pazarlanan Ürünler ile Kristal (toz) ve küp şeker fiyatlarında meydana gelen fiyat artışları nedeniyle gelen fiyat farklarının, tecili mümkün bulunmaktadır.

-Grev Halinde Bulunan Firmaların Kamu Borçlarının Tecili;

Kamu borcu bulunan kişi yada kurumlarda grev uygulaması var ise bu takdirde üretim, satış v.b gibi ana faaliyetler durmuş olduğundan bu durum uygulamada çok zor durum hali olarak değerlendirilerek bu gibi firmaların borçları çok zor durum incelemesine gerek kalmadan diğer şartların mevcut olması şartıyla tecil olunur.

Kamu borçlusu kişi yada kurumda grev olmamakla birlikte yoğun iş ilişkisi bulunan firma veya firmalarda grev uygulaması olması durumunda kamu borçlusu firma nezdinde çok zor durumun incelenmesi yapılması gerekmektedir.

Firmanın veya ilişkide bulunulan firmanın grevde olduğunun belgelendirilmek suretiyle tesbiti şarttır.

- Kur Farkından Doğan Kamu Alacaklarının Tecili;

Kur farkından doğan kamu alacaklarının tecil işlemleri Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teskilatı Genel Sekreterliği tarafından yürütülmektedir. 7/6577 sayılı karara ilişkin 16 sayılı Tebliğin 4.ve 5. maddelerinde belirtilen ithalata ait kur farklarının ödenmesi konusunda, zor durumda bulunan kamu borçlularına, ödenmeyen taksitler için ödeme dönemlerinin bitiminden itibaren dokuz aya kadar süre verilmekte ve bu artemeler için borçludan teminat olarak bir beyanname/taahhütname alınmaktadır.

D- TECİL OLUNAN VERGİLERİN TECİL FAİZİ İLE BİRLİKTE TAHSİLİ.

Kamu alacağının tahsili kamu borçlusunun borcunu ödemesi ile gerçekleşir. Vergi usul Kanununun 23. maddesi ödemeyi; vergi borcunun yükümlü tarafından yasalara uygun biçimde yerine getirilmesi olarak tanımlamıştır.

Tecil edilen kamu alacağı tahakkukdurumunda olduğu takdirde faizleri ile birlikte vadelerinde borçlu tarafından ödeneceği takdirde borç bitiminde, daha önce alınan teminat borçlu tarafından iade edilir.

Ertelene şartlarına uyulmaması, geçersiz sayılabilen teminatın veya mahcup (haciz) malların teminlenmemesi, yerine baskalarının gönderilmemesi hallerinde kamu alacağı muaccel hale gelir. Sayet ertelene şartlarına uyulmaması mücbir sebepler kaynaklanıyorsa kamu alacağı muaccel olmaz.

Tecil olunan kamu alacağının tahakkukdurumunda olduğu takdirde ödenmemesi veya eksik ödenmesi tecilli tahakkukdurumunda kamu alacağı teminatlı ise teminat paraya çevrilir ve alacak tahakkuk olunur. Daha önce ödenmiş olan anapara ve faiz tutarları ilgili alacağın aklından indirilir, kalan kısmı varsa tahakkuk edilmiş olduğu tarihte kadar geçen süre için hesaplanan gecikme zammına esyilir. Sayet muaccel hale gelmiş kamu alacağının aklı ödenilince gecikme zammı ödenmemiş ise gecikme zammı için gerekli cebri takibat yapılarak gecikme zammının tamamının tahakkukdurumuna gidilir.

İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKUNDA TECİL

I- 6183 SAYILI AMME ALACAKLARI TAHSİL USULU HAKKINDA KANUNA GÖRE TECİL MEVZUESİNİN İÇERİĞİ

A. T A N I M

Özel hukukta alacağını süresi içerisinde tahsil edemeyen alacaklı, borçludan alacağını tahsil etmek için, doğrudan harekete geçemez. Alacağını kamu gücü ile tahsil edebilmek için icra ve iflas dairelerine müracaat eder.

Alacağın süresinde tahsil edilememesi kamu alacakları içinde sözkonusudur. Ancak kamu hukukunda, özel hukuktakinden farklı olarak alacaklı amme idareleri olan vergi daireleri, icra dairesi olarak vergi alacağını ve vergi cezalarını koğusturarak gerektiğinde cebri icra yoluyla kamu alacağını tahsil ederler. Vergi icra hukukundaki bu durum, idarenin re'sen icra yetkisiinden kaynaklanmaktadır.

İdarenin re'sen icra yetkisini kullanarak alacağını tahsil etmesi çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Genel olarak alacağın cebren tahsili diye adlandırdığımız bu yöntemler kamu borçlusuna fazla bir sans tanımamaktadır. Kamu alacaklarının tahsiline genel kural ve düşünce tarzı; her ne olursa olsun, kamu menfaatlerinin gerçekleştirilmesi için kamu alacaklılarının tahsili her şeyin önünde tutulmalıdır. Bu düşünce tarzı borçlunun iflası ile sonuçlansa dahi alacağın tahsilini hedef almaktadır. Alacağın tahsilindeki, tahsil yöntemleri de belirlenmiştir (A.A.T.U.M.K. Md.54). İlgili kanun maddesi hükmüne göre alacağın cebren tahsili şu üç yoldan bir tanesi ile gerçekleştirilebilir.

i- Kamu borçlusu teminat göstermişse, teminat paraya çevrilir, kefil göstermişse kefil koğusturulur.

ii- Kamu borçlusunun borca yetecek miktarda malları haczedilerek paraya çevrilir.

iii- Şartları varsa, kamu borçlusunun iflası talep edilebilir.

Bu yollardan birisi ile kamu alacağının tahsili borçluya çok zor duruma düşürebilir. Oysa kamu alacağının bir süre ertelenmesi veya borçluya belirli bir kolaylığın sağlanması hem borçlu için hem de alacaklı kamu idaresi için daha olumlu

sonuclar dogurabilir. Özellikle borc ödeme konusunda iyi niyetli oldugu halde cesitli nedenlerle borcunu vadesinde ödeyememis bir borçluya borcunu ödeme konusunda belirli bir kolaylik ve yeni bir vade tanınması; ileriye yönelik olarak yükümlünün vergi ödeyebilme yeteneginin korunmasına ve vergi kaynaklarının süreklilik göstermesine sebep teskil eder.

Kamu alacaklarının tahsilinde esas olan; alacağın güvence altına alınarak tahsilinin sağlanmasıdır. Kamu alacağının tahsilinde alacaklı kamu idaresine özel hukuktakinin aksine "re'sen icrai karar alma" yetkisi verilmiş olmasına karşılık bilhassa iyi niyetli kamu borçlusunu korumak amacıyla borcun tahsilinde borçluya yeni vade verilmesi konusunda da idarenin takdiri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Vergi icra hukukuna Tecil Müessesesi olarak yerlesen bu kurumun esas uygulamasını A.A.T.U.H.K.'nin 48. maddesinde görmekteyiz. Bu kurumun daha yakından bilinmesi amacıyla ilgili yasa hükümlerine aşağıda ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

B-TECİL TALEBİNİN YASAL DAYANAĞI:

Kamu alacaklarının ertelenmesinin kanuni dayanağı 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulu Hakkındaki Kanunun 48. maddesinde mevcut bulunmaktadır. Söz konusu madde hükmüne göre;

"Amme borcunun vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi amme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla alacaklı amme idaresince veya yetkili kilacağı makamlarca amme alacağı iki yılı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir" denilmektedir.

Kanun madde hükmünden de anlaşılacağı üzere tecil veya taksitlendirme amme idareleri için bir mecburiyet getirmemektedir. Tecil talebinin kabulü veya reddedilmesi konusunda takdir ve ihtiyatlık hakkı alacaklı amme idaresine bırakılmaktadır. Amme Alacaklarının süresi içerisinde ödenmesi esası olduğundan tecil talebinin idarece kabul veya reddi, belli esas ve kriterlere bağlanarak sonuçlandırılmaktadır.

C-TECİL TALEBİNİN YAPILMASI VE KOSULLARI:

Tecil ve taksitlendirme taleplerinde bulunacaklar için aranılması gereken "çok zor durumda olma" şartına kendisi için mevcut sayan kamu borçluları, "çok zor durumda oldukları"na bu nedenle de borcun tecil edilmesi taleplerini yazılı olarak

yetkili makamlardan talep ederler.

Yetkili makamlarca bu müracaat incelenir (veya incelettirilir) eğer daha ayrıntılı inceleme sonucuna göre karar vermeye gerek görülmezse talep reddedilir. Borçlunun durumu ile ilgili olarak gerek görülürse "çok zor durum" incelemesi yaptırılır. "Çok zor durum" incelemesi, inceleme elemanlarına (V.U.K.Md.135) yaptırılabilceği gibi mükellefçe verilecek talep ve değerlendirme formuna dayanılarak da yapılabilir.

Tecil talepleri "çok zor durum" incelemesi yapılmasına gerek görülmeyenler; belirlenecek tip formlara dayanılarak yapılan beyanlar ile mükelleflerin sunacakları ödeme planlarının uygun görülmesi halinde yasa da belirtilen azami süreye kadar tecil edilmekte, tecil talepleri "çok zor durum" incelemesini gerektirenlerin ki ise inceleme sonucuna göre değerlendirilmektedir.

Tecil talebi kabul edilenler teminat göstermek zorundadır. Teminat tutarı, asli ve ferî amme alacaklarını karşılayacak değerde olmalıdır. Eger amme borçlusuna ait herhangi bir hacz yapılmış ise mahcuz mal, değeri tutarınca teminat yerine geçer.

Tecil talebi hakkında yetkili makamlarca kabul kararı verilmeden önce kesinlikle teminat alınması gerekmektedir. Zira teminat alınması halinde haciz zorunluluğu doğmakta, bu işlem de 6183 Sayılı Kanunun 52. maddesi uyarınca gecikme zammını keemekteydi. Ancak 2975 Sayılı yasa ile 52. madde değiştirilerek bu durumda gecikme zammı 1.3.1984 tarihinden itibaren işlemeye devam etmektedir.

Tecil talebi ile ilgili olarak teminat gösterilmemesi halinde idaresinin kabul etmesi şartıyla, şahsi kefaletinde kabulü mümkün bulunmaktadır. (1)

Ertelene ve taksitlendirme talep ve değerlendirme formunu veren mükelleflerden eksik yada yanıltıcı bilgi verenler hakkında Vergi Usul Kanununun 361. maddesine göre işlem yapılır.(2)

(1) Hasan Sener-Tecil taleplerinin Değerlendirilmesinde Yeni uygulama ve Süreli Red, Vergi Dünyası, Temmuz 1984/ Sayı:35, s.45.

(2) V.U.K.Md.361 "148(Bilgi verme zorunluluğu), 257(Mükelleflere yüklenen diğer ödevler), maddelerle 150.maddenin 4.numaralı bendinde yazılı (mecburiyetlerin, özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen, yine yerine getirilmemesi halinde, yetkili mercilerce yeniden süre belli edilerek bu mecburiyetlerin yerine getirilmesi kendilerine teblig olunur.

Yeniden belli edilen bu süre içinde bu mecburiyetleri yerine getirmeyenler hakkında 1 aydan 3 yıla kadar hapis cezasına hükmedilir."

Tecil talepleri kabul edilen mükelleflerden tecil ve taksitlendirme yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin ödenmesi borçları muaccel hale gelir. Bu durumda muaccel hale gelmiş alacakların tamamının tahsilii cihetine gidilir.

Tecil kolaylığı, kamu borcunu vadesinde ödediği takdirde çok zor duruma düşecek olan mükelleflere sağlanacağından, tecil talebi hakkında karar verirken değerlendirilmesi gereken hususlara acıklık getirmek ve bu konuda yapılacak çalışmalarda esas alınması gereken ölçülere değinmek gerekir.

Bunları da;

1- Objektif bir ölçü olan çok zor durum hali,

2- Subjektif bir ölçü olan borç ödemede Hüruniyet ilkesi olarak sayabiliriz.

1- Çok Zor Durum Hali

Genel olarak borçların ödenmesi doğruluk temelina dayanır. Nitekim Medeni Kanunumuzun ikinci maddesi "Herkes haklarını kullanmakta ve borçlarını ifade hüruniyet kaidelerine riayetle mükelleftir" hükmünü koymakla, borç ödemede doğrulukla, dürüstlikle hareket edilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Borçların yerine getirilmesinde iyiniyet sözkonusu olduğu zaman borcunu ödemek isteyen veya kendine göre bazı sebepler ileri sürerek ödemede bulunmaktan kaçınan borçlunun davranışlarının doğruluk ve dürüstlikle bağdaşıp bağdaşmadığına bakmak gerekir. (3)

Borçlunun borç ödeme sırasında içinde bulunduğu şartları iyi değerlendirmek gerekir. Önceden görülmeyen veya borcun ödenacağı vade tarihine kadar geçen süre zarfında değişen şartlar borçluyu fevkalade güç şartlara itebilir. Başka bir deyişle borçlunun akde sadık kalmasını imkansız kılabilir. Örneğin Satıcının beşyüz milyon TL ye satarak para kazanmayı düşündüğü bir satış işlemi akıt yaparak gerçekleştirdikten sonra esya fiyatlarında meydana gelen ani yükseliş dolayısıyla, satıcı, satış konu olan malları ikimilyara alabildiği taktirde satıcının akde sadık kalması beklenebilecek midir?

Böyle bir durumda iki şekilde bir görüş ve çözüm yolu ileri sürülebilir.

1- Borçlunun mutlaka akde sadık kalarak satış şartlarını yerine getirmesi gerekir.

(3) Yusuf Ziya Binatlı, İslahat Hukuku, Bursa İ.İ.İ.A. yayınları
Nori1, s.92, Güneş Matbaası, Ankara 1975.

ii-Borçlunun satış aktini yapmasından sonra mevcut bulunan şartların önemli surette değişmesinin sonucu olarak satıcının satış şartlarına uymasını beklememek gerekir.

Bu konu ile ilgili olarak Borçlar Hukukumuzda kesin bir düzenlemeye gidilmeksizin yargıca iki yetki tanınmıştır.Bu yetki; istisna akdi yapıldığı zaman mevcut şartlarda sonradan vuku bulan önemli değişiklikler karşısında a) Bedeli artırmak b)veya akdi feshetmek (Borçlar Kanunu Md.365).

Sözü edilen madde hükmüne göre, evvelce tahmin olunamayan veya tahmin edilse bile iki tarafca gözönünde tutulmayan haller, işin yapılmasına engel olur veya yapılmasını son derece güçleştirirse yargıca, sahip olduğu taktir yetkisine dayanarak ya akitte kararlaştırılan bedelin arttırılmasına, yada akdin feshine karar verebilir.(4)

Yukarıda yapılan açıklamadan anlaşılacağı üzere Medeni Hukukumuz ve Borçlar Hukukumuz, borçlunun iradesi dışında ve onun tahmin edemeyeceği gelişmeler sonucundaki güçlükler nedeniyle borçluya bazı kolaylıklar tanınması gerektiği yolunda hükümler vaz etmiştir. Böylelikle iyi niyetli ve dürüst borçlu korunmak istenmiştir. Zira bu durum borçlu için bir zor durum hali veya borcun ifasının güçleşmesi hali olarak değerlendirilmiştir. Genel olarak zor durum hali, beklenmeyen veya tahmin edilemeyen mali, sosyal ve ekonomik gelişmeler sonucunda borç ödeme de karşılansın fevkalade güçlükler olarak anlaşılmalıdır.

Vergi icra Hukukumuzda da kamu borçlusunun borç ödemedeki karşılansın fevkalade güçlükler karşısında iyi niyetli ve dürüst borçluyu korumayı amaçlayan bir takım düzenlemelere gidilerek diğer hukuk dalları ile benzer hükümler bulunduğunu görmekteyiz. Ancak Vergi icra hukukunda alacağın kamu alacağı olması nedeniyle iki taraflı akde dayanan bir borç-alacak ilişkisi sözkonusu olmadığından, düzenlemeler kamu otoritesi doğrultusunda yapılmıştır. Bu düzenlemeler yapılırken de kamu borçlusunun içinde bulunduğu halin iyi tesbit edilmesi esasına ayrı bir önem verilmiştir. Borçlarını ödemedeki güçlük çeken kamu borçlusunun borcunu ertelemeyi ve taksitlendirmeyi kabul edecek olan kamu idaresi, bunun ilk şartı olarak borç ödeme konusunda borçlunun "çok zor durum" da olup olmadığını öncelikle araştırır.

Bu nedenle kamu alacaklarının tecil ve taksitlendirilmesinde en önemli koşul olan çok zor durum halinin ne olduğunun pratikte Vergi icra hukuku açısından açıklığa kavuşturulması gerekir. Zira objektif bir değerlendirmeyi gerektiren bu kavramın hangi ölçülere göre gerçekleşmiş olacağını bilmesi gerekir.

"Çok zor durum"dan ne anlaşılması gerektiği konusundaki ilgili kanun ve tebliğlerde yer alan açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

(4) Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, cilt III, Fakülte Matbaası, İstanbul 1985, s.1347.

5183 Sayılı Kanununun 48. maddesinde yer alan "çok zor durum" ifadesi hükümet tasarısında "fevkalade zor durum" şeklinde iken Büyük Millet Meclisinde tasarımı tetkik eden Geçici Komisyonda "çok zor durum" şeklinde değiştirilmiş ve sadece "zor durum" şeklinde yapılan bir teklif de, her icrai takibin borçluyu az çok zor duruma düşüreceği, dolayısıyla bu halde tecile gidilemeyeceği mütealasıyla reddedilmiştir.

Çok zor durumdan ne anlaşılacağı konusunda, Tahsilat Genel Tebliğlerinde yer alan açıklamalar da mevcuttur. Örneğin; 235 Sayılı Tahsilat Genel Tebliğinde;

".....Tecilin yapılması sırasında amme alacağının tecil dolayısıyla tehlikeye girmemesi teminat altına alınması göz önünde bulundurulacağı gibi " çok zor " durumun takdirinde de icraya devam edilmesi halinde borçlunun gelir kaynağı olan tesebbüs veya tesebbüslerin tahrip veya büyük zararlara uğratılacağına da bir ölçü olarak gözönünde bulundurulması icab eder....."

249 Sayılı Tahsilat Genel Tebliğinde;

"... "çok zor durum" ifadesinin Amme alacağının vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi takdirinde borçlunun, vergiyi doğrudan ticari, sınıai veya zirai faaliyetinin devamına imkan kalmaması veya bu faaliyetlerinin ağır şekilde sektöre uğraması halii olarak anlaşılması ve tatbikata bu yolda veche verilmesi....."

297 Sayılı Tahsilat Genel Tebliğinde;

"....Borçlunun hakikaten çok zor durumda olup olmadığının islatme veya bilanço esasına göre tuttukları defter kayıtları üzerinden tetkikiyle aktif ve pasifte yer alan kıymetleri mümkün mertebe o zamanki hesap durumlarına göre bir tahliilin yapılmasının ve mükellefin hususi ve şahsi durumu da incelenerek borç ödeme kabiliyetinin mucip sebeplerle birlikte bildirilmesinin " gerekli olduğu,

şeklinde açıklamalar yapılmıştır.

2. Borç Ödemede Hüsünîyet İlkesi

Borç ödemede hüsünîyet ilkesine geçmeden önce hüsünîyet kavramı üzerinde genel bir açıklamada bulunmak konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu nedenle hüsünîyet konusunda genel bir anlatıma aşağıda kısaca değinilmiştir.

Sözük anlamında hüsünîyeti birşeyi iyi bir şekilde yapmayı dilemek, temiz yürekle bir işin yapılmasını düşünme, o işi kötü veya ehsat tarafı olduğunu bilmeden ve iyi olduğunu

zannederek yapmak demektir. (5)

Hüsnüniyet daha çok subjektif bir olaydır. Bu bakımdan subjektif hüsnüniyetin hukuki bakımdan da tarifini yapmak gerekir.

Subjektif hüsnüniyet bir şeyden bilgi sahibi olmamak, o şeye vakıf olmamak, kasıtlı bir niyet sahibi olmamak gibi olumsuzluk ifade eder. Subjektif hüsnüniyet, insanların hukuki ilişkilerinde, kanun tarafından korunan bilgi ve niyetleridir. (6) Ancak kişinin bir şeyi bilmediğinin isbatı çok zor bir durum olduğundan kanun koyucu aksi ispatlanıncaya kadar kişilerin iyi niyetini asıl saymıştır. Kötü niyetin ispatı ise çok daha kolaydır. Zira kötü niyetle hareket eden bir kimse, bunun dış belirtilerini de verir. İşte bu belirtilerle kötü niyet her zaman ispat olunabilir.

Bir hukuki işlemde veya öylemde subjektif iyi niyet prensibinin uygulanabilmesi için aranacak şartlardan bir tanesi de hukuki işlemdeki sakatlıktan bilgi sahibi olmama halinin, hak kazanacak olanın kusurundan ileri gelmemesi gerekir. Eğer kişi ufak bir çaba ve gayret ile hukuki sakatlığı öğrenebilecek durumda ise veya orta zekalı bir adamın göstermesi gereken dikkat ve ihtimamı göstermemişse kanun tarafından himaye görmez. Nitekim Medeni Kanunumuzun 3/2 maddesi de "icabı hale göre kendisinden beklenen ihtimamı sarfetmeyen kimse hüsnüniyet iddiasında bulunamaz." demektedir.

Bir hakkın kazanılmasında subjektif iyi niyet yanında kişiler objektif hüsnüniyet kurallarından da istifade ederler. Ancak objektif hüsnüniyette bir hak kazanmaktan ziyade bir hakkın kullanılması söz konusudur. Objektif hüsnüniyet, "doğruluk, dürüstlük" gibi objektif karakterde bir ilkeye dayanır. Doğruluk ve dürüstlük kavramlarını ise toplum belirler. Başka bir deyişle toplumun dürüstlük olarak saymadığı bir davranışı kişi, dürüstlük olarak iddia etse dahi bu durum bir değer taşımaz.

Medeni Kanununun 2. maddesi "Herkes, haklarını kullanmakta ve borçlarını ifada hüsnüniyet kaidelerine riayetle mukelleftir" demek suretiyle borçların yerine getirilmesinde herkesi doğruluk ve dürüstlikle hareket etme yükümlülüğü altına sokmuştur.

Borçların yerine getirilmesinde iyi niyet söz konusu olduğu zaman borcunu ödemek isteyen ile kendine göre bir takım mazeretler ileri sürerek ödemedi bulunmaktan kaçınan borçlunun davranışlarının doğruluk ve dürüstlük ile bağdaşıp bağdaşmadığına bakmak gerekir.

Ekonomide uzun vadede meydana gelen ve kişilerin tahmin sınırlarını aşan bir istikrarsızlık hali ile, kısa dönemde

(5) Yusuf Ziya Banatlı, İşletme Hukuku, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, Nispetiye, Güneş Matbaası, Ankara 1975, s.82.

(6) Yusuf Ziya Banatlı, Türk Medeni Hukuku, Ankara 1967, s.185.

meydana gelen ve tahmin edilmesi hiçte güç olmayan bir takım istikrarsızlıkların aynı ölçüde değerlendirilmesi söz konusu olamaz. Bu nedenle kişilerin hareket tercihleri ile tahminlerini kullanmadaki gayret ve dikkatleri, hiç şüphesiz hürunünyetli olup olmadıklarını ortaya koyar.

Vergi Hukukumuzda da objektif hürunünyet kurallarından istifade ederek tecil talebinde bulunmayı düşünen kamu borçlusunun bu talebi objektif hürunünyet esaslarını gündeme getirmektedir.

Bu doğrultuda kamu borçlusunun borcunu ödemede hürunünyet sahibi olup olmaması, tecil taleplerinin incelenmesi sırasında gözönünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

Bu açıklamalara paralel olarak uygulamada ödeme potansiyelinin sağlanmasında genellikle ölçümlenmeler yöntemi kullanılmaktadır. Ölçümlenmeler yöntemi vergi tecillerine ilişkin incelemelerde işletmenin finansal yapısı hakkında geniş bilgi verebilecek kapeanda olmaktadır. Ölçümlenme yöntemi genellikle faaliyet rasyoları olarak tanımlanan oranlardan oluşmaktadır. Bu oranlarla ilgili olarak geniş açıklamalara ileride ayrıntılı olarak yer verilecektir. Son olarak, çok zor durumun halinin tesbitinde borçlunun hakikaten çok zor durumda olup olmadığına işletme ve bilanço esasına göre tutulan defter kayıtları üzerinden tetkikiyle aktif ve pasifte yer alan kıymetlerin mümkün olduğunca o zamanki hesap durumlarına göre bir tahliilin yapılmasıyla birlikte mükellefin özel şahsi durumunun da incelenerek borç ödeme kabiliyetinin gerçekçi olarak tesbitinin yapılması gerektiğini belirtmek gerektiğini açıklamakta fayda vardır.

Vergi hukukundaki borç ödemede hürunünyet kavramından ne anlaşılması gerektiğine veya borçlunun hürunünyet sahibi olup olmadığına nasıl anlaşılacağı hususlarına ve hürunünyet esaslarının neler olduğuna Tahsilat Genel Tebliğlerinde de değinilmiştir.

Bu tebliğlerden 25.1.1955 tarihli 249.soru nolu Tahsilat Genel Tebliğinin 4.bölümünde "Tecil hakkında karar verilirken borçlunun öteden beri borçlarını ödemede hürunünyet sahibi olup olmadığına bakılarak ve ayrıca borçlunun tecil talebi tarihi ile tecilin yapıldığı tarih arasında geçen muddet zarfında tecil talebinde ileri sürdüğü taksit şartlarına göre kendiliğinden ödemede bulunup bulunmadığı da gözönünde bulundurulacak ve borçlunun, tecil talebinin kabulünü beklemeden ödemeye başlaması ve devam etmesi hürunünyetinin bir delili olarak alınacaktır." açıklamasına yer verilmiştir.

Yukarıda değinildiği gibi bir hakkın kazanılmasında fiili veya hukuki bir durumun buna engel olduğuna kabule değer bir ölçüde bilgi sahibi olmamaktadır.(7) şeklinde tanımlanan

(7) F.Hakkı Baymen, Şahsın Hukuku, İstanbul 1960, s.316.

subjektif husûniyet ilkesinin idarece araştırmasının yapılması gerekmektedir. Sayet kamu borçlusunun tecil talebinde Subjektif husûniyet sahibi olduğuna kanaat getirilirse objektif husûniyet kurallarının mevcudiyeti doğrultusunda Alacaklı Kamu idaresince değerlendirme yapılır.

Bu nedenle tecil talebini kabul veya red konusunda yetkili kılınan kamu idaresince gerekli objektif husûniyet kurallarının mevcudiyeti ayrıca araştırılır.

3- Değerlendirme Formu;

Tecil ve taksitlendirme talebinde bulunmak isteyen amme borçlusunun bu talebinin yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Borçlunun bu talebi, önceleri ilgili mükellef nezdinde çok zor durum incelemesi yaptırılarak kabul veya reddedilmekte idiyse de inceleme elemanlarının iş yoğunluğu, tecil talebinden hemen sonra tecil talebinin kabul veya reddedildiğinin mükellefe bildirilememesi gibi nedenlerden dolayı 1984 yılından itibaren tecil talepleri olan mükelleflerin bu istemleri inceleme elemanlarına çok zor durum incelemesi yaptırılmadan, borçlu tarafından doldurularak doğruluğu beyan olunan "Erteleme ve Taksitlendirme ve Değerlendirme Formu"nda yer alan bilgilere dayanılarak bulunacak rasyolara göre ve gerekli diğer hususlarda nazara alınarak karara bağlanmağa başlanılmıştır. Ancak yetkili kamu idaresince gerekli görüldüğünde inceleme elemanlarına çok zor durum incelemesi yaptırılması yetkili kurumca her zaman istenilebilir.

Tecil talebinde bulunan ve Değerlendirme Formunu doldurarak ilgili kamu idaresine müracaatta bulunan kamu borçlusunun tecil ve taksitlendirme talebinin kabulünde aranılması gereken koşullardan bir tanesi de tecil edilecek amme alacaklarına tecil faizi alınmasıdır. Kamu borçlusunun tecil faizini ödeme konusunda herhangi bir kabul veya red hakkı bulunmamaktadır. Ancak alınacak tecil faizinin nisabeti konusunda 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun 48.maddesinde herhangi bir faiz oranı da belirtilmemiştir. Tecil faizi önceleri (1954-1956 yılları arası) Borçlar Kanununun 72.maddesi uyarınca yıllık %5 olarak uygulanmıştır. Daha sonra ise, tecil faizi nisbetini Maliye Bakanlığı belirlemiştir. Bu doğrultuda amme alacaklarının tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun yürürlüğe girmesinden bugüne kadar uygulanmış bulunan tecil faiz nisbetleri aşağıya çıkarılmıştır.

Tahsilat Genel Tebliğ Seri No	Uygulandığı Süre	Uygulanan Yıllık Tecil Faiz Nisabeti
Borçlar K.Md.72.ye göre	1.1.1954-18.7.1966	% 5
319.	" 19.7.1966-10.11.1974	% 10
352.	" 11.11.1974-31.5.1978	% 12
355.	" 01.06.1978-30.05.1979	% 14
356.	" 01.07.1979-31.07.1980	% 18

357.	"	01.08.1980-31.10.1980	% 20
358.	"	01.11.1980-14.06.1982	% 24
364.	"	15.06.1982-31.12.1983	% 32
366.	"	01.01.1984-31.08.1985	% 42
370.	"	01.09.1985-31.05.1988	% 54
372.	"	01.06.1988-31.12.1988	% 65
374.	"	01.01.1989-31.12.1989	% 72
376.	"	01.01.1990-6.01.1994	% 83
381.	"	07.01.1994-08.03.1994	% 78
382.	"	09.03.1994- -	% 114

4- Teminat Gösterme;

Tecil talebinde bulunan borçlu borcunu ve faizlerini karşılayacak kadar miktarda teminat göstermek zorundadır. Eğer daha önceden kamu borçlusunun malları haczedilmiş ise, hacizli malı değeri tutarınca teminat verilmiş addolunulur. A.M.F.U.H.K. nun 10. maddesinde teminat olarak verilebilecek değerın neler olabileceği sayılmıştır. Buna göre; Bankalar tarafından verilen teminat mektupları, hazine ve tahvil bonoları, hükümetçe belli edilecek milli esham ve tahvilat, haciz varakalarına istisnaden haczedilen menkul ve gayrimenkuller, teminat olarak kabul edilir.

Alacaklı kamu idaresinin kabul etmesi esatıyla bunların haricinde şahsi kefalette gösterilebilir.

D-TECİL YETKİSİ VE UYGULAMA :

1- Genel Olarak:

Kamu alacağını tecil etmeğe alacaklı kamu idaresinin amiri yetkilidir. Devlete ait alacaklarda tecil yetkisi ilgili bakana, il özel idarelerine ait alacaklarda valiyeye, belediyeye ait alacaklarda belediye başkanlarına aittir. Kamu alacaklarının tecilinde eörkonusu kişiler bu yetkilerini kısmen veya tamamen diğerk bir görevliye devredebilirler.

Tecil isteminin, kamu borçlusu tarafından alacağın ilgili olduğu alacaklı kamu idaresinde yapılması gerekir. (8)

2-Vergi Alacaklarının Tecilinde Yetki ve Uygulama:

Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulandığı devlet alacaklarında tecil yetkisi Maliye Bakanına aittir. Bu yetki belirli limitlerle sınırlı olarak Defterdarlara ve vergi dairesi

(8) İrfan Ermin, Kamu Alacaklarının Tecili, Vergi Dünyası, sayı: 100, s.15.

Müdürlüklerine devredilmiştir. Defterdara ve Vergi dairesi, Müdürlüklerine devredilen bu yetkinin tutarı ve süresi sınırlı olup tanınan bu yetki, zaman içerisinde değiştirilebilmektedir.

En son olarak Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüne yayınlanan 1994/3 seri nolu Tahsilat iç genelgesinde;

4125 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun 48. maddesine istinaden Ekonomik ve Mali zorluklar içinde bulduklarını belirten ve tecil talebinde bulunan mükelleflerin bu taleplerinin bir an önce incelenerek karara bağlanması ve kamu alacaklarının daha etkin bir biçimde tahsil edilmesi amacıyla tecil ve taksitlendirme yetkisinin;

- Ankara, İstanbul, İzmir Defterdarlıkları için 500.000.000.TL'ye
- Adana, Bursa, Kocaeli " için 300.000.000.TL'ye
- Diğer il Defterdarlıklarının 200.000.000.TL'ye
- Vergi daireleri ve Mali Müdürlüklerinin 100.000.000.TL'ye yükseltildiği belirtilmiştir.

Defterdarlıklara, Vergi dairesi ve Mali Müdürlüklerine tanınan bu tecil ve taksitlendirme yetkisinin kullanılmasında;

i- Gelir bütçesinin uygulamasını aksatmaması bakımından kısa dönemleri kapsamaması ve içinde bulunan bütçe yılını aşmaması, ancak bütçe yılının son iki ayında vuku bulacak tecil isteklerinde bütçe yılının dört ay aşılabileceği,

ii- Taahhüt alım, motorlu taahhütler ve Katma Değer Vergisi, Dahili Tevfiyat, Geçici Vergi ve Zirai (Stp) Vergisi ile fonlardan olan alacakların tecil edilemeyeceği,

iii- Tecil ve Taksitlendirme yetkisini aşan taleplerin tecilli talep edilen borcun ayrı ayrı nev'i, miktarı, vadeleri ve borç hakkında gerekli görülen diğer bilgilerede yer verilmek, mükellefe "Ertelleme ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formu'nun da eksiksiz olarak doldurtulmak suretiyle en geç 5 gün içinde Bakanlığa (Gelirler Genel Müdürlüğüne) gönderilerek alınacak talimata göre işlem yapılması,

iv- Miktarı ne olursa olsun İktisadi Teşebbüsleri Belediye ve Bağlı Kuruluşların tecil taleplerinin derhal 3.maddede belirtilen Bakanlığa gönderilmesi,

v- Tecil talebinde bulunan mükelleflere bu taleplerinin karara bağlanıp kendilerine tebliğat yapılincaya kadar 313 seri nolu Tahsilat Genel Tebliğinde açıklandığı üzere önerdikleri taksitlerin muntazaman ödenmesi gerektiğinin özellikle hatırlatılması, öngörülmektedir. (Ek-3.Maliye Bakanlığı Tahsilat iç Genelgesi)

Görüldüğü üzere tecil süresi 6 ayla bir yıl arasında kullanılmakta, tecil sürelerinin 1 yılı geçmemesi konusunda Defterdarlık ve Vergi Dairesi-Mali Müdürlüklerine sınırlayıcı yetki devri yapılmaktadır. Her ne kadar Maliye Bakanlığı bu

sınırlamaları Defterdarlıklar ve Diğer birimlere getirmekte ise de kendisi iki yıllık tecil süresini; istisnaide olsa kullanmaktadır. Aslıolan ise kanunun koymuş olduğu sürelerin gerçekten zor durumda olan ve tecil talebinde bulunan kamu borçlarına kullandırılması veya onların bu sürenin tamamından yararlandırılmasıdır.

Tecil ve Taksitlendirmelerin uygulanmasında bir diğer husus da bu hakkın hangi türden vergi borcu bulunan kamu borçlularına tanınacağı hususudur.

Gelir ve Kurumlar Vergilerinin, belli koşulların bulunması halinde tecil ve taksitlendirilmeleri mümkündür.

Motorlu Taşıtlar Vergisi, Taşıt Alım Vergisi, Katma Değer Vergisi, Dahili Tevfikat Geçici Vergi, Zirai Stopaj Vergisi ve Fonlar (Fon payı)dan olan kamu alacaklarının tecili mümkün değildir. Ecr-i misil, resim ve harçlar karşı tarafa devletçe tanınmış bir hak olduklarından tecil kapsamı dışında tutulmaktadır.

Kamu İktisadi Tesebbüslerinin, Belediyelerin ve Belediyelere bağlı kuruluşların miktarla sınırlı olmaksızın tecil isteklerinin Maliye Bakanlığınca incelenip karara bağlanması gerekmektedir.

Tecil ve Taksitlendirme talebine ilişkin başvuru dilekçeleri Maliye Bakanlığı, Defterdarlık veya bağlı bulunulan vergi dairesinden herhangi birine verilebilir. Ancak tecil ile ilgili başvuru dilekçesinin bağlı bulunulan vergi dairesine verilmesi doğru olan yoldur.

Tecili istenilen borç miktarı vergi dairesinin yetkisi dahilinde ise gerekli inceleme ve değerlendirme yapılarak tecil talebi vergi dairesince sonuçlandırılır. Tecil Talebinde bulunulan borç miktarı vergi dairesinin yetkisini aşıyorsa gerekli inceleme sonuçları ile birlikte, istek; Defterdarlığa, Defterdarlığın da yetkisini aşan bir miktarın tecil talebi sözkonusu ise durum Defterdarlıkca Bakanlığa intikal ettirilir.

Tecil uygulamasında süre talebinin ve bu sürenin yetkili makamca kabul edilip edilmemesi sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bazen Tecil talep edilen borç miktarı, vergi dairesinin veya Defterdarlığın yetkisi dahilinde olmakla birlikte taksitlendirme yönünden borçlunun talep etmiş olduğu süre defterdarlık veya vergi dairesine tanınan süreden fazla olmaktadır. Bu durumda Tecile yetkili birim tecili istenilen borç miktarlarını kabul etmekle beraber tecil süresinin yetkisini aşan bir süre olması durumuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumlarda Tecile yetkili vergi dairesinin veya Defterdarlığın tecil süresinin yetkisi ile sınırlı olan süreye göre istenilip istenilmediğini borçluya sorması, yetkili makamın belirlemiş olduğu süreyi borçlunun kabul etmesi durumunda tecilin buna göre

yapılması gerektiği 249 nolu tahsilat Genel Tebliğinde belirtilmiştir. Aynı tebliğde vergi tecilleri ile ilgili olarak vergi daireleri tarafından red edilen taleplerin Defterdarlar tarafından verilen red kararlarında Bakanlıkca, borçlunun talebi halinde yeniden incelemeye tabi tutulacağı açıklanmıştır. Bu açıklamalar doğrultusunda vergi daireleri veya Defterdarlıklarca tecil taleplerinin belirtilen süreyi aşmaksızın kabul edilmesine karşılık Bakanlığın istisnaide olsa erteleme taleplerini iki yıla kadar tecil ettiği görülmektedir.

E- Yeniden Tecil

Tecil edilmiş bir kamu alacağının borçlusu tarafından tekrar tecilini talep etmesi halinde tecil süresi içinde olmak kaydıyla tekrar ikinci, üçüncü defa tecili mümkün olabilmektedir. Zira tecilde esas olan iyi niyetli kamu borçlusuna borcunu ödemede kendisine yardımcı olunması, onun düştüğü güç durumdan korunmasıdır.

F-Takdir Yetkisi.

6183 Sayılı Kanununun 48. Maddesinde alacaklı kamu idaresinin tecil talebini kabul veya reddetmekte serbest olduğundan söz edilmektedir. Kanun metninde kamu alacağının "tecil olunabileceği" ifadesine yer verilmiştir. Bu nedenle tecili kabul veya reddetmek tamamen alacaklı kamu idaresinin takdir hakkına tâaalluk etmektedir. Amme idareleri bu takdir haklarına borçlunun durumuna, Hususiyet derecesine göre kendileri takdir ve tayin ederler. O kadarki bu takdir hakları idari dava mevzu dahi olamaz.(9) Danıştayca da tecil yetkisinin kamu idaresinin takdir yetkisi dahilinde bulunduğu kabul edilmektedir(10).

(9) Kemal Aykaç, Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun ve Genel Tebliğleri, Seçkin Kitabevi, 1976, s.192.

(10) "6183 Sayılı kanununun 48 nci maddesinde mevcut tecil hükmünün, tecil yetkisini kullanacak alacaklı amme idaresi veya yetkili kılacağı makamların takdirine taalluk eden bir mahiyet taşımasına ve olayda da davalı idarenin kanunun verdiği bu yetkiyi kullanarak mükellefin tecil talebini reddettiğinin anlaşılmasına, diğer taraftan aynı kanunun 51 nci maddesi ise, amme alacağının, ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına gecikme zammı uygulanacağı hükmünü muhtevî bulunmasına binaen vaki istemin reddi yolundaki işlemlerde bir kanunsuzluk görülmemiştir". (Danıştay 7.Daire, E.1971/5271, K.1972/1397)

II- VERGİ TECİL İSTEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.

Kamu alacaklarının tecilinde ve taksitlendirilmesinde "çok zor durum" halinin değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Zira çok zor durum halinin mevcudiyetine karar verildiği takdirde tecilin kabul veya red edilmesi aşamasına gelinmesinde önemli bir sorun halledilmiş olmaktadır. Çok zor durum halinin bulunup bulunmadığına karar verilebilmesi için titiz bir inceleme ve araştırma yapılması gerekmektedir. 1984 yılına kadar mükellefin defter ve belgeleri üzerinde inceleme elemanlarına çok zor durum hali incelenmesi yaptırılarak tesbit yapılmaktaydı.

Konuyla ilgili olarak 297 seri nolu Tahsilat Genel Tebliğinde; "Borçluların hakikaten çok zor durumda olup olmadıklarının işletme ve bilanço esasına göre tuttukları defter kayıtları üzerinden tetkikiyle aktif ve pasifte yer alan kıymetlerin mümkün mertebe o zamanki hesap durumlarına göre bir tahminin yapılmasının; mükellefin hususi ve şahsi durumları da incelenerek borç ödeme kabiliyetinin mucip sebepleriyle birlikte bildirilmesinin, mücerret, kısa ve esbabı mucibe zikredilmeden çok zor durum vardır veya yoktur şeklindeki mutalalarla yetinilmemesinin usul ittihaz edilmesi" belirtilerek tecil istemlerinin değerlendirilmesinin, inceleme elemanlarının tecil inceleme sonuçlarına bağlanması gerektiğine işaret edilmiştir.

Her ne kadar 297 nolu tahsilat genel tebliğinde çok zor durum incelemelerinin titizlikle yapılması gerekir şeklinde bir açıklamaya yer verilmiş ise de objektif bir değerlendirilmenin yapılması iyi bir hesap incelemesini ve durum değerlendirmesini gerektirmektedir.

Hesap incelemesi ve durum değerlendirmesi ile titiz, dikkatli ve objektif bir çalışmayı gerektirdiğinden bu çalışmalar V.U.K.nun 135. maddesinde belirtilen (1) vergi incelemesi yapmağa yetkili kişilere yaptırılmıştır. Ancak Vergi incelemesi yapmağa yetkililerin ağır iş yükü altında bulunmaları nedeniyle incelemenin sonuçlandırılması uzun zaman aldığından kamu alacağının tahsili gecikmeler göstermiştir. Bu gecikmelerin meydana getirdiği olumsuzlukları ortadan kaldırarak tecil işlemini daha hızlı sonuçlandırmak amacıyla bu uygulama 1984 yılından itibaren değiştirilmiş ve tecil taleplerinin bir an önce karara bağlanması ve kamu alacağı tahsilatının cabuklaştırılması

(1) V.U.K.nun 135.maddesinde vergi incelemesi yapmağa yetkili olarak sayılanlar : 1)Maliye müfettişleri ve muavinleri, 2) Hesap uzmanları ve muavinleri, 3)Gelirler kontrolörleri ve stajyer gelirler kontrolörleri, 4) Vergi denetmen ve yardımcıları, 5)İlin en büyük mal memurları, 6)Vergi Dairesi müdürleridir.

bakımından çok zor durumda olduğunu ileri sürerek tecil talebinde bulunan mükellefin doğruluğunu üstlendiği "Erteleme ve Taksitlendirme Talep Değerlendirme Formu" na yazdığı bilgilere dayanılarak bulunacak rasyonlara göre ve gereken diğer hususlar da dikkate alınarak karar verilmesi uygulamasına geçilmiştir. Son uygulama bu doğrultuda olmakla beraber alacaklı kamu idaresinin gerekli gördüğü takdirde inceleme elemanına çok zor durum işlemleri yaptırmaya hakkı bulunmaktadır.

İdarenin zor durum incelemesini inceleme elemanına yaptırmak gibi bir hakkı bulunsada bu hakkın kullanılmadığı tecil talebinin, talep formuna göre değerlendirme yapılarak karara bağlandığı görülmektedir. Bu yöntemle tecil talepleri kısa sürede sonuçlandırılmakta ise de yapılan değerlendirme sıhhatli bir değerlendirme olmaktan uzak bulunmaktadır. Bu da gerçekten zor durumda olmayan borçlularında tecil hakkından yararlanmalarına olanak sağlamaktadır.

A- Tecil Taleplerinin Değerlendirme Formuna Göre Sonuçlandırılması

Daha çok, zor durum halinin belirlenmesine yönelik bilgileri ihtiva edecek şekilde hazırlanan "Erteleme ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formu" toplam 7 tablodan oluşmaktadır. Bu formun;

I.Tablosunda : Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan borcun türü, vadesi ve miktarı,

II.Tablosunda : Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan tarih itibariyle kasa ve bankadaki mevcut para miktarı ile kısa (vadeli altı aydan az) ve uzun vadeli borç ve alacakların tutarı,

III.Tablosunda : Erteleme ve taksitlendirme tarihinden itibaren gelecek bir yıl içerisinde beklenen hasılat (Emlak satışları, diğer gelirler) ile beklenen sarfiyatın (Emlak alımları, imalat ve işletme giderleri, genel giderler, personel giderleri ve diğer giderler) aylık ve yıllık tutarları,

IV. ve V. Tablosunda : Alacak ve borçların türü, tutarı, ödeme vadesi, borçlu veya alacaklının adı,

VI.Tablosunda : Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan borcun ödeme planı,

VII.Tablosunda : Çok zor durumla ilgili olarak belirtilmek istenen hususlar, istenmektedir. Bu bilgilerin eksik veya gerçeğe uygun olmaması halinde ilgililer hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 361'nci maddesi gereğince bir aydan üç aya kadar hapis cezası ile hükümlenacağı basılı formda yer

almaktadır.

Değerlendirme formunda yer alan bilgiler doğrultusunda aşağıdaki likitide oranları ve mali bünye analizleri ve değerlendirmeleri yapılır.

Likitide Oranları :

$$1. \text{ Derece likitide oranı} = \frac{\text{Kasa + Banka}}{\text{Kısa vadeli borçlar}}$$

$$2. \text{ Derece Likitide Oranı} = \frac{\text{Kasa+Banka+Kısa Vadeli Alacak}}{\text{Kısa vadeli borçlar}}$$

-1 nci derece likitide oranının birden küçük olması halinde 6 aya kadar,

-2 nci derecede likitide oranın da birinci derece likitide oranı gibi birden küçük olması halinde 1 yıla kadar, tecil yapılabilir.

Formülde belirtilen kısa vadeli borçlar işletmenin bilanço tanzim tarihinden itibaren 1 yıl içinde ödenmesi gereken borçları kapsar. Bu borçlar içerisinde varsa kamu borçları da dahil edilir.

Tecile karar verilirken likitide oranlarının belirlenen oranların altında kalmasının yanında, ödenecek borç miktarı, mükellefin ödeme gücü ve daha evvelki dönemlerde borç ödemedeki hüsünüyeti ayrıca dikkate alınır.

Tecil edilecek borç miktarı Defterdarlık veya Vergi Dairesinin yetkisi içerisinde olmakla beraber istenilen tecil süresinin Defterdarlık veya Vergi Dairesinin yetkisini aşması ve borçlunun bu süre talebinde ısrar etmesi halinde durum Bakanlığa intikal ettirilerek talep Bakanlık kararına göre sonuçlandırılır.

Defter tutmayan veya böyle bir zorunluluğu bulunmayan amme borçlularının, tecil talepleri, idarenin yapacağı araştırma ve inceleme neticesinde elde edilen bilgi ve belgelere göre yapılacak, değerlendirme yanında borçlunun gerçekten zor durumda olduğu ve bu zor durum haline düşülmesinde herhangi bir kusur ve kastının bulunmadığına kanaat getirilmesi halinde yetkili makamca tecil talepleri kabul edilebilir.

B- Tecil Taleplerinin Çok Zor Durum İncelemelerine Göre Sonuçlandırılması :

Ertelene ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formundaki bilgilerin yetersiz kalması ve tecile yetkili makamın bu bilgiler sonucunda tecil konusunda red veya kabul kararı verememesi halinde inceleme elemanlarınca çok zor durum incelemesi yapılır. Bu tür incelemeler defter tutmak mecburiyetinde olan ticari ve sınai işletmeler nezdinde yapılır. Yapılan bu inceleme de işletmenin Mali ve likitide yapısı ele alınır. Yapılan incelemede yer verilecek analiz ve değerlendirmelere ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

1- Likitide Rasyoları Analizi :

Çok zor durum incelemelerinde bakılması gereken ilk rasyolar likitide rasyolarıdır. Ancak bu rasyoların analizini doğru yapmak için Nakit Akım tablosunda gözönüne alınması gerekir.

Nakit akımı tablosu, nakit hareketini diğer bir deyişle işletmenin para tahsilat ve ödemelerini, kaynakları ve kullanılan yerleri ile birlikte gösteren tablodur.(2)

Likitide Rasyoları ise; işletmenin ödeme gücünü ortaya koymak maksadıyla kullanılan bir rasyodur. Bu rasyo ile işletmenin kısa vadeli borçlarını zamanında yerine getirip getiremeyeceği öğrenilir.(3)

Likitide Analizinde kullanılacak başlıca Rasyolar ise şunlardır,

a) Cari Oran (Banker Oranı - İşletme Sermaye Oranı)

Likitide Oranları içerisinde en eski ve en fazla kullanılan bir orandır.

$$\text{Cari Oran} = \frac{\text{Döner Değerler}}{\text{Kısa Vadeli Borçlar}} \text{ dir.}$$

Döner Değerlerden maksat ; Kasa, Bankadaki para, 1 yıldan az vadeli alacaklar, (ticari alacaklar+ diğer alacaklar+)

(2) Öztin AKSOĞ, Mali Tablolar Analizi-, Tısa Matbaacılık San.Tic. Ltd.Şti., Ankara 1970, s.177.

(3) Sabri BEKTÖRE, Mali Tablolar Analizi, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Basımevi, Eskişehir 1975, s.23.

alacak senetleri) gecici yatırımlar (serbest menkul kıymetler) ve Stoklardır. Bu oranın hesaplanması sırasında döner değerler net olarak ele alınır. Diğer bir deyişle varsa şüpheli alacaklar karşılığı, menkul kıymetler değer düşüş karşılığı, stok emtia değer kaybı gibi düzeltici hesaplar bilançodaki değerlerden düşürülmemiş ise bunların ilgili hesaplardan tenzili gerekmektedir.

Döner değerleri nakit ile bir yılda nakde çevrilebilecek kıymetler meydana getirmektedir. Kısa vadeli borçları da aynı vadeyi taşıyan borçlar teskil eder.

Cari oranın 1/1 veya 2/1, 3/1 gibi daha büyük olması işletmenin kısa vadede borçlarını ödeyebileceği anlamına gelir. Maliye Bakanlığınca yapılacak tecillerde ise bu oranın birden küçük olması arandır. Cari oranın birden küçük olması için döner değerlere ilave edilmesi gereken bazı kalemler ilave edilmeyebileceği gibi kısa vadeli borçlara ilave edilmemesi gereken bazı borçlar ilave edilebilir. Bu da cari oranın birden küçük gözükmesine neden olur. Bu nedenle cari oran hesaplamasında döner değerler ve kısa vadeli borçlar iyi tesbit edilmelidir.

b) Likitide Oranı :

Hazır kıymetler oranı da denilen likitide oranı işletmenin mal stokları dışındaki döner değerlerinin kısa vadeli borçlarına nispet edilmesiyle bulunan orandır.

Kasa ve Bankadaki para, kısa vadeli alacaklar ve serbest menkul kıymetler toplamının yani nakit ve kolaylıkla nakde çevrilebilen kıymetler tutarının kısa vadeli borçlara oranlanması suretiyle bulunur.

$$\text{Likitide Oranı} = \frac{\text{Kasa+Banka+Kısa vadeli Al+Serbest Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Borçlar}}$$

Likitide oranı, cari orana kıyasla daha hassas bir orandır. Zira bu oranda stoklar nazarı itibara alınmamakta, sadece işletmenin elinde hemen paraya çevrilebilecek değerler ile nakit para dikkate alınmaktadır.

Genellikle likitide oranı 1/1 olarak çıktığında, bu oran tatminkar bulunur. Bu oranın 1/1 olması işletmenin kısa vadeli borçlarının tamamının, nakit ve süratle nakte çevrilebilecek kıymetlerle karşılanabileceğini gösterir. Ancak bir işletmenin likitide oranı 1/1 olmasına karşılık, bu işletme alacaklarını tahsilde güçlüklerle karşılaşmıyorsa bu durum işletmenin borç ödeme kabiliyetini değerlendirirken dikkate alınmalıdır.

c) Nakit Oranı :

Nakit oranı para ve para benzerlerinin, kısa vadeli borçlara bölünmesiyle hesaplanır. Para ve para benzerine, kasa bankalardaki vadesiz mevduat, her an piyasada satılabilir serbest menkul kıymetler (hisse senedi ve tahviller) dahil bulunmaktadır.

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Kasa+Bankalar+Serbest Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Borçlar}}$$

Likitide oranı Cari orana göre, nakit oranı da likitide oranına göre daha hassas ve sert bir ölçü olmaktadır. Likitide oranının hesaplanmasında döner değerler arasında Stoklar ve pesin ödenmiş giderler dahil edilmezken nakit oranında alacaklar da payda yer almaz.

Nakit oranı, işletmenin satışlarının durması halinde ve alacaklarını tahsil edememesi durumunda, kısa vadeli borçlarını ödeme gücünü göstermektedir. Nakit oranın 1/1 olması, işletmenin kısa vadeli borçlarının tamamını, para ve para benzerleri ile karşılayabildiğini gösterir. Ancak bu kadar yüksek bir likitide işletme için gerekmemekle beraber, bu oranın %20'nin altına hiçbir zaman düşmemesi gerektiği genel bir kaidе olarak ileri sürülmektedir.

2- Mali Büyüme Oranları Analizi :

İşletmenin mali yapısını oluşturan öz kaynaklar ile yabancı kaynakların toplam değerler içerisindeki paylarının ne olduğunun bilinmesine gerek duyulur. Bunun bilinmesi; işletmenin normal faaliyet sonucu zarar etmesi, iktisadi varlıkların değerinin düşmesi veya gelecek yıllar için tahmin edilen nakit akımının gerçekleşmemesi halinde, söz konusu işletmenin yükümlülüklerini yerine getirip, getiremeyeceği konusunda önemli ip uçları verir.

Bu tür analizlerde kullanılacak baslıca rasyonlar şunlardır :

a) Öz Sermayenin Aktif Toplamına Oranı

Öz Sermaye Oranı olarak da adlandırılan bu rasyonun formülü aşağıdaki gibidir.

Öz Sermaye	veya	Öz Sermaye
-----		-----
Aktif Toplamı		Borçlar+Öz Sermaye

Bu oran, aktif kıymetlerin % kaçının işletme sahip veya sahiplerince karşılandığını gösterir. Bu oranın 1/1 olması bütün aktif kıymetlerin öz kaynaklarla karşılandığını gösterir ki, bu normal olan bir durum değildir. Ancak oranın 1/1'den çok fazla küçülmesi de ilerisi için iyi bir durum olarak değerlendirilmez. Bu oranın yüksek olması işletmenin uzun vadeli borç ödeme kabiliyetini de belirler. Zira bu oranın yüksek olması, işletmenin faiz yükü ve uzun vadeli borçlarını ödeyememek nedeniyle mali yönden sıkıntılı duruma düşmesinin az bir ihtimal olduğunu gösterir.

İşletmenin öz sermaye oranının düşük olması durumunda işletme büyük karlar sağlayabileceği gibi fiyatların düşmesi halinde ekonomideki durgunluk devrelerinde, faiz ve ana para taksitlerini ödemede zorlukla karşılaşarak büyük zararlara uğrayabilir. Varlığını devam ettiremiyerek hatta iflas edebilir.

b) Öz Sermayenin Borçlar Toplamına Oranı :

Bu oran, öz sermayenin, kısa ve uzun vadeli borçlar toplamına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Öz Sermaye

Toplam Borçlar ;

Öz Sermayenin Borçlar toplamına oranı, işletmenin borçlanma suretiyle temin ettiği yabancı kaynak ile, kendi kattığı sermaye arasındaki ilişkiyi gösterir. Orta büyüklükteki bir sanayi işletme için bu oranın 1/1 oranında olması gerekir. Bu oranın 1/1'den küçük olması işletmeye kredi verenlerin, işletmeye sahip ve sahiplerine kıyasla o işletmeye daha fazla yatırımda bulunmuş olduklarını gösterir.

c) Net Aktif Toplamının Borçlar Toplamına Oranı :

Net Aktif

Kısa Vadeli Borçlar+ Uzun Vadeli Borçlar

sekinde formüle edilen bu oran Öz Sermayenin/Aktif Toplamına oranını tamamlayıcı bir orandır. İşletmenin bu rasyosunun 1/1 olması, olumluluğu, oranın aşağıya doğru uzaklaşarak küçülmesi ise olumsuzluğu gösterir.

d) Borçlar Toplamının Pasif Toplamına Oranı :

Söz konusu rasyo işletmenin kaynaklarının ne kadarının dış kaynaklı olduğunu gösterir ve aşağıdaki gibi formüle edilir.

Kısa Vadeli Borçlar + Uzun Vadeli Borçlar

Pasif Tutarı

Normal olarak bu oranın 1/1 altında olması gerekir. Oran küçüldükçe işletmenin borç yükü azaldığından olumlu durumu, 1/1 oranına yaklaşılması olumsuz finansman durumunu gösterir.

Mali yapı analizlerine yukarıda saymış olduğumuz oranlara ilave olarak öz sermayenin Aktif Toplamına oranı, Borçların Aktif toplamına oranı, Öz sermayenin Maddi Sabit Değerlere oranı, Maddi Sabit Değerlerin Uzun Vadeli Borçlara oranı, Uzun Vadeli Borçlar Toplamının Kaynaklar Toplamına oranı, Kısa vadeli Borçların Kaynaklar Toplamına oranı gibi oranlar da bu analizde kullanmak mümkündür.

Çok zor durum incelemesi yapılırken yukarıda sayılan ve formüle edilen bu oranların kullanılmasının yanında inceleme elemanınca işletme sahip veya sahiplerin mali durumu, şahsi varlıkları, işletmeye borçlu olup olmadıkları araştırılır. Bu araştırmalara ilaveten işletmenin, inceleme yahut tecil talebi anındaki durumuna, hangi etkenler, hangi uygulamalar sonucunda gelinildiğininde araştırılması gerekir.

İnceleme elemanınca yapılan incelemeler sonucu bir rapor tanzim olunur. Tanzim olunan rapor üzerine tecil istemiyle ilgili karar idarece sonuçlandırılır.

C- Defter Tutmayanların Tecil Taleplerinin Sonuçlandırılması

Kamu alacağının hangilerininin tecil edileceği hangilerininin tecil edilemeyeceği konusunda yessada herhangi bir sınırlaması yapılmamış ancak vergi Usul Kanunu Kapsamına giren devlet alacaklarında tecil yetkisi Maliye bakanlığına verilmiştir. Bu nedenle defter tutmayan ancak tecil edilebilir. Kamu alacaklarından borçlu bulunan kişilerin tecil taleplerinde bulunmaları sözkonusu olabilir.

Bu gibi durumlarda borçlunun mali durumu, borçları borç ödemede ötedenberi gösterdiği iyi niyeti gibi hususlar dikkate alınarak tecil talebi sonuca bağlanır.

III. TECİL TALEBİNDEN YARARLANMANIN HUKUKİ SONUÇLARI

A- DEVLET ALACAKLARINA FAİZ UYGULAMA GEREĞİ

Bugünkü kapitalist ekonomide insanlar ellerindeki paradan vazgeçmenin karşılığında belli bir bedel talep ederler. Kişiler paralarını veya alacaklarını başkalarında bırakma karşılığında da ilave bedel ister ve alırlar. Genel olarak "faiz" diyebileceğimiz bu ilave bedel, paraya olan talebi belirlemede önemli bir rol oynar. Bu nedenle likitide tercihi (elde para tutma isteği) piyasaya faiz haddini belirleyen bir ölçü olarak karşımıza çıkar.

Likitide tercihi doğrultusunda kişiler borç para verdiklerinde veya alacaklarının tahsilini belirli bir süre ertelediklerinde karşı taraftan istedikleri ilave bedelin nisbatını zamana göre arttırır veya azaltırlar.

Genelde ekonomik bir zorunluluktan kaynaklanan faiz, hukuki ilişkilerde önemli bir ölçüdür. Ekonomik açıdan faiz, para şeklindeki servetin (ya da kısaca paranın) ister tüketim ister üretim amacıyla olsun, başkasının kullanımına bırakılması karşılığında alınan bir bedeldir; zaman unsuruna göre hesaplanan bir tür "kiradır". (1)

Kesinleşen alacağını çeşitli nedenlerle tahsil edemeyen ve bu alacağını daha ileri bir tarihte tahsil eden devlet de ekonomik bir kayıpla karşı karşıyadır. Zira enflasyon sürecinin etkisiyle devlet alacağının reel tutarı azalmış olmaktadır. Bu reel kaybı gidermek amacıyla devletin, borcuna zamanında ödemeyen borçludan faiz istemesi kadar doğal bir şey olamaz. Devletin zamanında alamadığı alacağına faiz almasını (gecikme faizi, hukuk bağlayan 3239 sayılı yasa gerekçesinde bu husus şu şekilde açıklanmıştır. "Bu alacaklar için faiz alınmasını gerektiren diğer önemli bir sebep ise, zamanında beyan edilmemek ve ödenmemek suretiyle haksız olarak devlet parasını uzun süre kullanan ve bu suretle, menfaat sağlayan mükellefin mükafatlandırılmasını önlemektir. Gerçekten devlet parasını haksız olarak kullanmak suretiyle kazanç temin eden mükelleften, sözü edilen parayı kullanma karşılığının alınması, hukuk nizamının tabii bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır."

(1) Ahmet Kumrulu, "Vergi Davalarında Uygulanan Gecikme Faizi Hakkında Düşünceler", s.237, Ankara Üniversite Hukuk Fak. dergisi, BltXL-1988, sayı:1-4.

Teorik acıdan devletin zamanında tahsil edemediği alacaklarına faiz almasının haklılığı pratikten kaynaklanır. Zira kamu borçluları, gerek borçlarını fiilen ödememek veya ödemesi gereken borçları için yargı mercilerine itirazda bulunarak özellikle yüksek enflasyon süreçlerinin ekonomiye hakim olduğu dönemlerde devleti büyük ekonomik kayba uğratmaktadır. Ekonomideki yüksek enflasyon süreci ile de borçlular kamu borçlarını ödememekle büyük ekonomik çıkarlar elde etmektedirler. Bu şekilde hareket eden borçluları borçlarını ödemeye zorlamak için zaman içerisinde enflasyon nisbetleri paralelinde bir faizin (gecikme zammı, tecil faizi, pişmanlık zammı, gibi) borçlulardan istenmesi gerekir.

Borçlarını zamanında ödemeyen kamu borçlularından faiz talep eden devlet, bütün bunların yanında iyi niyetli borçlulara mali yönden daha az yük getirecek bir takım kolaylıklar da sağlamıştır.

Devlete ödemesi gereken borcunu zamanında ödemeyen borçlular, kendilerine tanınan kolaylıklar ve külfetleri bir arada değerlendirerek kendisine mali yönden en uygun ödeme yöntemini seçerler.

Bu yöntemin tesbiti ile ilgili olarak bir mükellefin tecil faizi, pişmanlık zammı veya dava yolunu tercih etmesi durumunda, katlanması gereken mali külfetlerin karşılaştırılmasına ilişkin bir örnek tecil faizinin hesaplanması konusundan sonra yapılmıştır.

B- TECİL FAİZİNİN HESAPLANMASI :

Tecil faiz oranı başlangıçta %5 olarak uygulanmaya başlanmış ise de zamanla ekonomideki faiz hadleri ile diğer etkilere de gözönünde bulundurularak bu oran zaman içerisinde yükseltilmiştir. Tecil faizinin 9.3.1994 tarihinden sonraki nisbeti ise %14 olarak tesbit edilmiştir. Tecil faizi oranlarının değiştirilmesi tecil talebinde bulunacak olanlara tecil faiz nisbetlerinin hangisinin uygulanacağını gündeme getirmektedir. Örneğin Tecil faiz nisbeti %74 iken 10 Ocak 1994'te tecil talebinde bulunan bir kamu borçlusunun bu talebi tecil faizi %14'e yükseltildikten sonra 15. Nisan 1994'te kabul edildiğinde, bu mükellefe uygulanacak tecil faizi nisbeti ne olacaktır? Bu gibi tecil talebinin yapıldığı tarih ile tecilin kabul edildiği tarihlerde farklı tecil faizleri uygulanması söz konusu ise uygulanacak tecil faizi nisbeti, tecil talebinin yapıldığı tarihteki tecil faizi olacaktır. Örnek verilen tecil talebine uygulanacak tecil faizi nisbeti tecil talebinin yapıldığı tarihte geçerli olan %78 nisbeti olacaktır.

Tecil faizi, kamu alacağının tecil edildiği tarihten itibaren ödenecek taksit miktarına günlük olarak uygulanır ve taksitlerin ödeneceği günler itibarıyla hesaplanan tecil

faizlerinin ilgili oldukları taksitlerle birlikte ilgili kamu müessesesine ödenir.

Ödeme vadesine kadar tecil talep edilmediği ancak vade tarihinden sonra tecil talebinde bulunulduğu takdirde de vade tarihi ile borcun tecilli sayıldığı tarih arasında geçecek süre için gecikme zammı uygulanması gerekir. Tecil isteminin reddi halinde tecilli istenen borç için gecikme zammı uygulanması sözkonusu olmaktadır.

Tecil faizinin hesaplanması konusunda kararın hükmü bulunmaması birlikte, basit faiz hesaplama yöntemine göre faiz hesaplanması yapıldığı görülmektedir. Tecil faizinin nasıl hesaplanacağı Maliye Bakanlığının 6 Nolu tahsilat iç genelgesinde açıklanmış bulunmaktadır. Tecil faizi kamu alacağının tecilli sayıldığı (Başvuru dilekçesi veya değerlendirme formunun düzenlediği) tarihten itibaren ödenecek taksit miktarına günlük olarak uygulanacaktır.

Tecil faizi formüllerinde bir yıl 360 gün olarak ele alınmaktadır. Her ne kadar uygulamada tecil faizi hesaplamasında bir yıl 360 gün olarak ele alınmakta ise de Danıştay 3.D.2.12. 1986 tarih ve 2035/2409 Sayılı kararında, bir yılın 360 gün olarak ele alınacağı konusunda bir hüküm bulunmadığından ve faizin gün sayısına göre hesaplanmasından bahisle bir yılın gerçek gün sayısı olan 365 esas alınarak, tecil faizi hesaplanacağı kararını vermiştir.(2) Günlük Tecil faiz formülü aşağıdaki gibidir.

$$\text{Günlük Faiz Formülü} = \frac{\text{Taksit Tutarı} \times \text{Gün sayısı} \times \text{Faiz Oranı}}{100 \times 360}$$

Tecil faizi; Taksit tutarı esas alınabileceği gibi, kalan borç miktarı esas alınarakta hesaplanabilir. Birinci yöntemde faiz tutarları taksitler itibarıyla artmakta, ikincisinde ise azalmaktadır. Diğer bir üçüncü yöntemde taksit ve tecil faizlerinin toplamının taksit sayısına bölünmesi şeklindedir.

İdare bu şekilde tecil faizi hesaplama yöntemlerinden birincisi olanının borçlu lehine olması nedeni ile uygulanmasını istemektedir. İdarenin uygulanmasını talep ettiği şekle uygun tecil faizine ilişkin bir örneğe aşağıda yer verilmiştir.

ÖRNEK :

15.3.1994 VADELİ 200.000.000.TL tutarındaki kamu alacağı, borçlunun 15.5.1994 tarihli talebi üzerine 5 eşit taksitte ödemek üzere talep tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 20.6.1994 tarihinde ertelenmiştir. Erteleme sonucu tasbit edilen ödeme süreleri aşağıdaki gibidir. (Tecil edilen borcun normal vade tarihi ile tecil tarihi arasında geçen süre için hesaplanan gecikme zammı peşin olarak tahsil edilmiştir.)

(2) Bknz. Danıştay Dergisi, sayı 66/67, s.152/160.

Taksit Sayısı	Ödeme günü	Gün Sayısı
1. Taksit	30.6. 1994	46 gün
2. "	31.7. 1994	77 gün
3. ")	31.8. 1994	108 gün
4. "	30.9. 1994	138 gün
5. "	31.10.1994	168 gün

Ertelenecek toplam borcun taksit tutarı: 200.000.000; E=40.000.000 TL. olup taksitlerle birlikte ödemesi gereken tecil faizi; günlük faiz formülü uyarınca, ödenecek taksit tutarı ile tecil faizi oranının, borcun tecilli sayıldığı gün ile ödeme günü arasında geçen gün sayısına carpımının 36.000 e bölünmesi sonucunda hesaplanacaktır. Buna göre taksitlerle birlikte ödemesi gereken tecil faizlerinin hesaplanması aşağıdaki şekilde olacaktır. (382 seri nolu Tahsilat Genel Tebliği gereğince tecil faiz nispeti %114 tür.

	40.000.000X46X114	
1.Taksit için ödenecek tecil faizi=	-----	5.826.667.-
	36.000	
	40.000.000X77X114	
2.Taksit için ödenecek tecil faizi=	-----	9.753.333.-
	36.000	
	40.000.000X108X114	
3.Taksit için ödenecek tecil faizi=	-----	13.680.000.-
	36.000	
	40.000.000X138X114	
4.Taksit için ödenecek tecil faizi=	-----	17.480.000.-
	36.000	
	40.000.000X168X114	
5.Taksit için ödenecek tecil faizi=	-----	21.280.000.-
	36.000	
	=====	
		68.020.000.-

Tecil talebi kabul edilen anme borçlusu belirlenen tecil faizlerine aylık taksitlerle birlikte vadesinde ödemediği takdirde tecil hükümlerinden yararlanabilecektir. Taksitlerden herhangi birini ödemediği takdirde ise tecil hükümlerine riayet etmemiş olduğundan kamu alacağı muaccel hale gelmiş olacaktır.

Ancak tecil şartlarına uymama mücbir sebepten kaynaklanmış ise kamu alacağı müaccel hale gelmez.

Tecil edilen kamu alacağı için 6183 sayılı kanunun 51. maddesi gereğince normal vade tarihinden tecil tarihine kadar geçen süre için gecikme zammı uygulanacaktır. Gecikme zammı pesin alınabileceği gibi borç aslına eklenerek tecil de olunabilir.

Maliye Bakanlığının günlük tecil faizi hesaplamasına göre

Örnekte borcu tecil edilen borçludan toplam 68.020.000.-TL tecil faizi alınmış olmaktadır. Oysa Danıştay kararı doğrultusunda faizin günlük hesap edilmesi ve bir yılında 365 gün esasından hareketle tecil faiz hesaplamasını, 365 güne göre yaptığımız takdirde alınması gereken tecil faizi toplamı 67.088.220.-TL olmaktadır. Bu durumda 2. hesaplama yöntemine göre zor durumda olan kamu borçlusuna 200.000.000.-TL'lik bir kamu borcunun 5 taksitle ertelenmesi durumunda (68.020.000 (-) 67.088.220) 931.780TL. bir kolaylık daha sağlanmış olmaktadır. Bu nedenle tecil faizi hesaplanmasında bir yılın 365 gün olarak esas alınması yoluna gidilmesi daha doğru ve adaletli bir hesaplama şekli olacaktır.

Bu açıklamalarımızdan sonra genel olarak kamu borçlusuna en az mali külfet getirecek borçtan kurtulma yöntemini belirlemeğe ilişkin bir örnekle konunun değerlendirilmesi aşağıda yapılmışa çalışılmıştır.

Örnek :

1994 yılı hesapları incelenen mükellef adına Şubat/1994 dönemi için 70.000.000.-TL Stopaj Gelir Vergisi, 210.000.000.-TL kaçakçılık cezası; buna bağlı olarak 4.900.000.-TL Fon Payı ve 14.700.000.-TL kaçakçılık cezası tarh edilerek mükellefe tebliğ edilmiştir.

1. Adına Stopaj Gelir Vergisi Tarh edilen mükellef uzlaşma talebinde bulunmuştur.
2. Adına Stopaj Gelir Vergisi tarh edilen mükellef, süresi içerisinde vergi mahkemesine dava açmıştır.
3. Anılan mükellef, nezdinde incelemeğe başlanılmadan önce Şubat/1994 dönemi ile ilgili olarak 70.000.000.-TL Stopaj Gelir Vergisi için pişmanlıkla beyanname vermiştir.

Yukarıda belirtilen üç şekilde de mükellefin katlanması gereken mali külfetin hesaplanması ve karşılaştırılması yapılırken ödeme tarihleri birbirlerine yakın olarak alınmıştır.

1.Mükellefin talep etmiş olduğu uzlaşma 10.11.1994 te yapılmış ve uzlaşma sağlanmıştır. Mükellef borcun ödeme vadesi olan 20.11.1994 tarihinde tecil talebinde bulunmuştur. Mükellefin bu talebi ocak-şubat-mart-nisan 1995 nisan aylarında ödenmek üzere 4 eşit taksitle bağlanarak kabul edilmiştir.

- Mükellefin borcu 20.12.1994 tarihinde tecil edilmiştir.

- Uzlaşmada uzlaşılan vergi ve ceza miktarları aşağıdaki gibidir:

St.Gelir Vergisi	: 70.000.000.-	Cezası	: 42.000.000.-
Fon payı	: 4.900.000.-	Cezası	: 3.000.000.-

- Fon payı tecil kapsamı dışında tutulmuştur.

Hesaplamalar

Normal vade tarihinden uzlaşmanın sağlandığı tarih arasındaki süreye isabet eden gecikme faizi tutarı :

(Gecikme faizi hesaplanacak aylar : 20.3.1994-20.11.1994 tarihleri arası 8 ay,)

Gecikme faizi nisbeti : Aylık %12 Toplam:%96
(70.000.000.- X %96 = 67.200.000.-)

-Tecil edilecek borç toplamı ve taksit tutarı :
(70.000.000.- + 42.000.000.- + 67.200.000.- = 179.200.000.-
(179.200.000.- /4 =) = 44.800.000.-

-Tecil faizi hesaplaması :

I.Taksit (20.1.1995) Tec.fazisi : 44.800.000. x 61 x 114

36000
= 8.653.867.-

II.Taksit (20.2.1995) Tec.fazisi : 44.800.000.- x 92 x 114

36000
= 13.051.733.-

III.Taksit (20.3.1995) Tec.fazisi= 44.800.000.-x 120x 114

36000
= 17.024.000.-

IV.Taksit (20.4.1995) Tec.fazisi = 44.800.000.-x 150 x 114

36000
= 21.280.000.-

TOPLAM TECİL FAİZİ/ 60.009.600.-
=====

Tecil kapsamına alınmayan 4.900.000.-TL'nin ödemesi gecikme zammı ile birlikte 20.4.1995 tarihinde ödenmiştir. Buna göre hesaplanan gecikme zammı :

(Gecikme zammı Hesaplanacak Aylar : 20.3.94- 20.4.95 arası 13 ay)

(Gecikme zammı nisbeti : Aylık %12)
(4.900.000.- x %156 = 7.644.000.-)

- 20 Nisan 1995 tarihi itibarıyla mükellefin ödemesi gereken toplam tutar :

- Gelir Stopaj Tutarı : 70.000.000.-
- Gelir Stopaj Fon Payı : 4.900.000.-
- Gelir St.ve Fon Cezası : 45.000.000.-
- Gelir Stopaj Tecil Faiz: 60.009.600.-
- Fon payı gecikme zammı : 7.644.600.-

=====

187.553.600.-

2. Mükellefin vergi mahkemesinde açmış olduğu dava mükellef aleyhine sonuçlanmış ve vergi mahkemesi kararı 5 Nisan 1995 tarihinde mükellefe tebliğ edilmiştir. Mükellef bir üst mahkemeye itirazda bulunmamış ve 15 Nisan 1995 tarihinde vergi borç ve cezaları ile gecikme faizinin tamamını ödemiştir.

Hesaplamalar

- Mükellefin ödemesi gereken gecikme faizi :
- Toplam Vergi ve Fon Payı Borcu : 70.000.000.-+4.900.000.=
- 74.900.000.-

Süre : 20/Mart 1994- 20/Mart 1995 = 12 ay
 Faiz Nisbeti : 12 x 12 = 144 %
 Faiz Tutarı : 74.900.000.- x %144 = 107.856.000.-

- 15 Nisan 1995 Tarihi itibariyle mükellefin ödemesi gereken tutar :

Gelir Stopaj ve Fon Payı Tutarı : 74.900.000.-
 Gelir Stopaj ve Fon Payı Ceza Tut:224.700.000.-
 Gelir Stopaj ve Fon Payı Gecik.Faizi :107.856.000.-

407.456.000.-

=====

3 Şubat 1994 dönemine ait Gelir Stopaj Beyannamesini 12 Nisan 1995 tarihinde pişmanlıkla veren mükellef borcunun tamamını 13 Nisan 1995 tarihinde ödemiştir.

Hesaplamalar

Pişmanlık Zammı Hesaplaması
 20/3/1994 - Nisan 1995 ayları arası = 13 ay
 74.900.000.- x %156 = 116.844.000.-

- 13 Nisan 1995 tarihi itibariyle mükellefin ödemesi gereken toplam tutar :

- Gelir Stopaj ve Fon Payı : 74.900.000.-
 - Pişmanlık zammı : 116.844.000.-
 -I.Derece iki kat usulsüz Ceza: 3.600.000.- (V.U.K.Md.352

195.344.000.-

=====

/1-1)

Örnek ile ilgili olarak yapılan değerik alternatifli bçeme yöntemlerinin karşılaştırılması sonucunda ; mükellefin en az mali külfetle borç ve faizden kurtulmasının yöntemi uzlaşma sonucunda tecil ve taksitlendirme talebinde bulunma yönteminin olduğu görölmektedir. İkinci olarak mükellefin en az mali külfetle borçtan kurtulması, pismanlıkla beyanname vermesi (V.U.K.Md.371) ile sözkonusu olmaktadır.

C- TECİL ŞARTLARINA UYULMAMASI :

Tecil şartlarının yerine getirilmemesi tecili hükümsüz kılar. Tecil şartlarının ihlali; tecil taksitlerinin hiç ödenmemesi veya birkaç taksit ödendikten sonra kalan taksitlerin ödenmemesi şeklinde olabileceği gibi tecil ile ilgili olarak gösterilmiş bulunan teminat veya hacz edilmiş malların değer kaybına uğramaları halinde tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi şeklinde olabilir.

1- Taksitlerin Ödenmemesi

Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi veya eksik ödenmesi erteleme ve taksitlendirmeyi hükümsüz kılar. Eğer borçlunun herhangi bir ödemede bulunması sözkonusu değilse ve kamu alacağı için teminat alınmış ise teminat paraya çevrilerek alacak tahsil olunur.

Tecil talebinin kabulünden ve borçlunun bir veya birkaç taksit ödedikten sonra taksitleri ödememesi veya eksik ödemesi durumlarında; daha önce ödenmiş olan anapara ve faiz tutarları önce alacağın aslından indirilir. Kalan bir kısım varsa, bu tutar için; tahsil edildiği tarih itibariyle gecikme zammı alınır.

Bu şekilde ödenmiş olan ancak tecil şartlarına riayet edilmemiş olması nedeniyle ödenen tutarın hangi borca sayılacağı konusunda açıklık bulunmamaktadır. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi yapılan ödemelerin önce asıl borçtan sayılması görüldü ağırlık kazandığından uygulamaya bu yönde devam edilmektedir.

Belli bir ödemede bulunduktan sonra tecil şartlarının ihlal edilmesi nedeniyle tahsil edilemeyen kamu alacağına gecikme zammı uygulamasına devam olunur. Gecikme zammının hesabı uygulanan tecil faizi yöntemine göre değişiklik gösterir. Uygulamada birliğin sağlanması açısından tecil faizinin hesaplanması yukarıda açıklandığı üzere taksit tutarı ve gün sayısı esasına göre yapılmalıdır.

Bundan önceki bölümde veriler örnekteki borcunun tecil edilen borcunun son taksitini ödemesi nedeniyle tecil şartlarına ihlal etmesi sonucunda ödemesi gereken gecikme zammının tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Örnek : 15.3.1994 vadeli 200.000.000.-TL.tutarındaki borcu bes eşit taksitte ödemek üzere 15.5.1994 tarihinden itibaren ertelenen ve birinci taksit tarihi 30.6.1994 olan borcu 31.10.1994 tarihinde ödenmesi gereken beşinci taksidini süresinde ödemeyerek tecil şartlarına ihlal etmiş ve borcun tamamını 15.11.1994 tarihinde ödemiştir. Bu durumda borcunun ödemesi gereken gecikme zammı tutarı ne olacaktır. (Vadesinden sonra tecilli talep edilen borcun normal vade tarihi ile tecil tarihi arasında geçen süre için hesaplanan gecikme zammı borcludan peşin olarak tahsil edilmiştir.)

Borcunun tecil şartlarına göre ödemiş olduğu tecil faizi ve borç tutarı :

	Tecil Faizi	Borç aslı	Ödenen Toplam Tutar
400000000x46x114			
1.Taksit : _____ (30.6.1994) 36.000	5.826.667.-	40.000.000.-	45.826.667.-
400000000x770114			
2.Taksit : _____ (31.7.1994) 36.000	9.753.333.-	40.000.000.-	49.753.333.-
400000000x108x114			
3.Taksit : _____ (31.8.1994) 36.000	13.680.000.-	40.000.000.-	53.680.000.-
400000000x138x114			
4.Taksit : _____ (30.9.1994) 36.000	17.480.000.-	40.000.000.-	57.480.000.-
			206.740.000.- =====

Tecil şartlarına uymayan borçlu tecil hükümlerinden yararlandırılmaz ve muaccel hale gelen kamu alacağına normal vade tarihinden alacağın tahsil edildiği tarihe kadar geçen süreye gecikme zammı tatbik edilir. Varsa tahsil edilmiş olan tecil faizleri bu gecikme zammından mahsup edilir.(3) Daha önce ödenmiş tutarlar vergi aslından mahsup edilerek gecikme zammı kalan tutar üzerinden hesaplanır. Buna göre hesaplanacak gecikme zammı aşağıdaki gibidir.

(3) Servet SAMLIOĞLU, Yılmaz ÖZBALCI- Anne Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun ve Açıklamalar, Ankara 1988, 2.Baskı, s.358.

Ay Sayısı	Vade Tarihleri	Bakiye Borc	X	Ay Sayısı	X	B.Z.Nisb.	Tut
1.Ay	15/05-15/06/94	200.000.000	x	1	x	% 12	24.000.000.-
2.Ay	16/06-30/06/94	200.000.000	x	0.5	x	% 12	12.000.000.-
	01/07-15/07/94	200.000.000					
	(Tecile ait 1.Tak.Öde.)(-)	45.826.667					
		154.173.333	x	0.5	x	% 12	9.250.400.-
3.Ay	16/07-31/07/94	154.173.333	x	0.5	x	% 12	9.250.400.-
	01/08-15/08/94	154.173.333					
	(Tecile ait 2.Tak.Öde.)(-)	49.753.333					
		104.420.000	x	0.5	x	% 12	6.265.200.-
4.Ay	16/08-31/08/94	104.420.000	x	0.5	x	% 12	6.265.200.-
	01/09-15/09/94	104.420.000					
	(Tecile ait 3.Tak.Öde.)(-)	53.680.000					
		50.740.000	x	0.5	x	% 12	3.044.400.-
5.Ay	16/09-30/09/94	50.740.000	x	0.5	x	% 12	3.044.400.-
	Toplam gecikme zammı						73.120.000.-
	Borcun Aslı						200.000.000.-
	Toplam Borc						273.120.000.-

6.Ay 01/10-15/10/94 50.740.000
(Tecile ait 4.Tak.Öde.)(-)57.480.000

(-) 7.480.000.- (Asıl borc ödenip bittikten sonra gecikme zammına mahsup edilen tutar.)

Kamu borçlusu tecil şartlarını ihlal etmemiş olsaydı ödeyeceği toplam tutar 268.020.000.-TL. iken, tecil şartlarını ihlal ederek borcunu 45 günlük bir gecikme sonrasında 273.120.000.-TL. olarak ödemiştir.

2- Teminat veya Haczedilmiş Malların Değerinin Düşmesi

Tecil talebinde bulunan borçlunun göstermiş olduğu teminat veya haczedilmiş malları değer kaybına uğradığı takdirde borçluya bunların tamamlanması konusunda gerekli uyarı alacaklı anne idaresince yapılır. Bu uyarı sonunda borçlu teminatı tamamlamadığı takdirde tecil koşullarına uymamış olur ve tecil geçerliliğini kaybeder. Alacaklı kamu idaresi A.A.T.U.H.K.nun 56.maddesi uyarınca; teminatın değer kaybetmesinden veya diğer nedenlerden dolayı teminatın paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçer. Teminatın paraya çevrilmesinden sonra tahsil edilememiş borç kalmış ve bu borç için daha önceden ödeme emri çıkarılmış ise, tekrar ödeme emri çıkarılması gerekmez, doğrudan haciz işlemi yapılabilir. Sayet daha önceden ödeme emri çıkarılmamış ise önce ödeme emrinin çıkarılması bilahare cebri takibata geçilmesi gerekir.

3- Mücbir Sebep Hali

Tecil talebinde bulunan ve bu talbi kabul edilen yükümlü, taksitlerini mücbir sebeplerin mevcudiyetinden dolayı dayemediđi taktirde tecil şartlarını ihlal etmiş sayılmaz. Mücbir sebep hali vergilendirme aşamasında geçerli olduğu gibi tahsil aşamasında da geçerlidir. Konu Maliye Bakanlığınının 12 seri nolu Özel Uzlaşma Genel Tebliğinde de mücbir sebeplerin tahsilatta da geçerli olacağı şeklinde açıklanmıştır. Hangi hallerin mücbir sebep olacağı hususu ise V.D.K.nun 13.maddesi hükümleri doğrultusunda belirlenecektir.

Mücbir sebep halinin devam ettiği süre için ise tecil olunan anme alacağı için tecil faizi uygulanmayacaktır.(4)

(4) Bknz.Danıştay 4.Daire E.1980/3181 K.1981/848 sayılı K,
Danıştay 7.Daire E.1967/2895, K.1968/1363 sayılı K.

IV. TECİLİN MALİ VE EKONOMİK ETKİSİ

Ekonomik dalgalanmalar nedeniyle vergi mükelleflerinin "borç erteleme talepleri"nin sayısında artışlar ve azalmalar olur. Borç erteleme talebi; piyasa faiz haddinin tecil faizinin çok üstünde olması, ödenecek verginin bir finansman kaynağı olarak görülmesi nihayet kişi veya kurumların ekonomideki düzenlemelere uyum sağlayamamasından kaynaklanabilir.

Ülkemizde enflasyon nisbetinin yüksek seyretmesi, piyasa faiz hadlerinin yüksekliği, ödemeler dengesi açığının büyümesi, ihracatın ithalatı karşılama oranının aleyhte artış göstermesi; ekonomideki dengesizliği gidermek amacıyla tabakkuk etmiş vergilerin alınamamasının yanında yeni vergiler konulması ekonomik ve mali piyasalarda tam bir durgunluğun yaşanmasına yol açmıştır.

24 Ocak 1980 tarihinden bu yana kontrol altında tutulmaya ve düşürülmeye çalışılan enflasyon, tam tersine artış göstererek yükselmiş ve nihayet Mayıs 1994 ayında tüketici eşya fiyatlarındaki artışa göre aylık %10, Mayıs 1994 ayı itibarıyla yıllık %117.8 olarak gerçekleşmiştir.

1994 Nisan başında açıklanan ekonomik istikrar paketinden sonra meydana gelen %100'e varan zamları müteakiben faiz hadlerindeki yüksek artışlar, döviz fiyatlarındaki istikrarsızlıklar ve ekonomideki durgunluk, toplu işten çıkarmalar, zorunlu izine ayırma ve nihayet fabrikaların kapatılmasını gündeme getirmiştir.

Mayıs 1994 ayında aylık enflasyon nisbetinin ve aynı döneme göre yıllık enflasyon nisbetinin bu derece yüksek çıkması 5 Nisan istikrar paketinde açıklanan kararlara bağlanmaktadır.

Ekonomide görülen bu kargaşalar siyasi otoritenin fiskal tedbirlere başvurmasına neden olduğu gibi bu tedbirler alınan diğer temel politik-ekonomik kararların önüne geçmekte ve gündemi daha çok meşgul etmektedir.

Bilindiği gibi verginin ekonomi politikasında araç olarak kullanılması, vergilemenin tam anlamıyla yerine getirilmesine, başka bir deyişle verginin devletçe fiilen tahsil edilebilmesine bağlıdır. Verginin zamanında tahsil edilememesi vergi gelirlerine göre daha önceden planlanan tüm sonuçların gerçekleşmemesine veya aksamasına neden olmuştur.

Her ne kadar vergilerin zamanında tahsil edilememesi planlanan sonuçların gerçekleşmemesine veya geç gerçekleşmesine sebebiyet verirse de sosyal devlet olmanın gereği devlete vergi veren kişi ve kuruluşların, buna devamını sağlar. Bu amaçla devlet; zor durumda olan amme borçlularına borçlarını ödeme konusunda bir takım kolaylıklar sağlamanın yollarını

araştırılmıştır. Zor durumda bulunan amme borçlularını için araştırılıp bulunan kolaylıklardan bir tanesi de tecil ve taksitlendirmeye gidilerek kamu alacağının tahsil edilmesidir.

Ancak tecil ve taksitlendirme kolaylığından faydalanacak olanların vergiyi bir finansman kaynağı olarak görmelerini önlemek veya gerçekte zor durumda olmayanların bu kolaylıktan yararlanmalarını engellemek için tecil faizi alınması yoluna gidilmiştir.

Alınan tecil faizinin de amme alacaklarına uygulanan gecikme zammından daha düşük olması tecile olan talebi artırmaktadır. Bütün bu olumsuzlukları gözönünde bulunduran Maliye Bakanlığı, bu tür sistemleri başka tedbirlerle önleme yerine Amme Alacaklarına 8.3.1994 tarihli 1994/5335.Sayıli Bakanlar Kurulu kararı ile aylık %12, gecikme zammının uygulanmasını müteakiben yayınlamış bulunduğu 382 Sayılı tahsilat genel tebliği ile 9 Mart 1994 tarihinden itibaren tecil faizinin yıllık %14 olarak uygulanacağını belirlemiştir. Tecil faizinin bu derece yüksek tutulması, öteden beri olduğu gibi çok az sayıda tecil talebi için müracaatta bulunulmasını tecil müessesesinin sadece kamu iktisadi teşebbüslerinin vadesi gelmiş borçlarını ödememek için bir araç olarak kullanmalarını devam ettirmiştir.

Artırılan gecikme zammı ve tecil faizlerinin yürürlüğe girmesinden sonra gecikme zammı ile tecil faizi arasındaki yıllık 30 puanlık fark yeni uygulama ile de aynen muhafaza edilmiştir. Oysa tecil müessesesi gerçek anlamda uygulamaya sokulduğu takdirde makro ve mali etkileri oldukça fazla olan bir kurum olarak sistem içerisindeki gerçek yerini almış olacaktır.

Amme borçlularına tanınan tecil talebi ile borcu, borcunu taksitlendirmek suretiyle ödeyerek faaliyetine devam etme şansını yakalamakta, buna karşılık borçludan teminat alınarak kamu alacağı kontrol ve güvence altına alınmış olmaktadır.

Bu şekilde tecil ve taksitlendirme talebi ekonomik ve sosyal bir işlev olarak vergi hukukundaki vergilendirme ve vergilendirmedeki adalet prensiplerini yerine getirmede kullanılan bir araç olmuştur.

Ancak şurası da unutulmamalıdır ki, tecil kolaylığı her kamu borçlusu için aynı ölçüde eşneklik arzeden bir ödeme kolaylığı demek değildir. Bilhassa vergi borçlularını tecil ettiren mükellefler için tecil, gecici bir kolaylık olarak görülmelidir. Tecily vadesinde ödenmesi gereken bir borcu ileriye doğru belli bir süreye bölüştürülmesi işlemidir. Bu nedenle vergi borçlularını tecil ettiren bir mükellef, işletmenin sahip olduğu mali yapı ile hem normal faaliyetleri gereği ödemesi gereken vergilerini ve diğer yükümlülüklerini yerine getirecek hende ertelenen vergi borçlularını ödeyecektir. Şayet mükellef, mali yönden yeterli bir işletme sermayesine sahip değilse bu takdirde borç ödemedeki sıkıntısı devamlılık gösterecektir. Bu sıkıntının devamı ise daha büyük sıkıntıları getirecektir.

Sonuç olarak devletin kamu borçlusuna çok zor durum nedeniyle sağladığı tecil kolaylığını, devletin, bir fedakarlığa katlanması olarak değerlendirirken bu kolaylıktan faydalanan kamu borçlularının da en az devlet kadar fedakarlıkta bulunarak vadesi gelmiş veya geçmiş borçlarını ödemeleri tecil müessesesinden beklenen mali ve ekonomik etkilerin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Ayrıca tecil müessesesinin makro ekonomik açıdan meydana getireceği etkileri gözönünde bulundururken, tecil talebinde bulunanlara sağlayacağı faydalarında iyi değerlendirilmesi gerekir. Kamu alacaklarının tecilinde alınan tecil faiz nisbetlerinin yüksek olusu yükümlülere sağlanan kolaylığı ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle tecil faiz nisbetinin kamu alacaklarının geç ödenmesinde alınan diğer zam nisbetlerinden oldukça farklı tutulması gerekir. Bu farklılığı sağlayabilmek ise tecil faiz nisbetinin Maliye Bakanlığının yetkisinden alınarak kanunla belli göstergelere bağlanmasıyla mümkün olacaktır.

Genel olarak borc ödenede bulunacak kamu borçlularını ediskonusu borçlarını öderken kanuni sınırlar içerisinde kendilerine en az mali kulfet getirecek ödeme şekilleri arasında tercih yapma durumunda kalırlar. Aşağıda bir amme borçlusunun enflasyon olgusunuda göz önünde bulundurarak tecil talebinde bulunması veya bulunmaması durumunda katlanması gereken mali yükün ne olacağını bir karşılaştırması yapılmıştır.

Örnek :

31 Aralık 1991 vadeli 120.000.000.-TL'lik vergi borcu bulunan mükellefin bu borcunu, 31 Ocak-31 Aralık-1992 tarihleri arasında ödemek koşulu ile 12 eşit taksitte ödemek üzere tecil ettirmesi veya tecil talebinde bulunmaksızın 31.12.1992 tarihinde bir defada gecikme zammı ile birlikte ödemesi durumunda ödemiş olduğu paraların gerçek değerinin hesaplamalarına aşağıda yer verilmiştir.

-1992 yılı enflasyon oranı (Tüketici Fiy.Endeksi ile) %70,10
-1992 yılı gecikme zammı nisbeti (1 yıllık) % 84
-1992 yılı tecil faizi nisbeti (1 yıllık) % 23

-120.000.000.-TL'nin %70,10 enflasyon nisbetine göre yaklaşık gerçek değeri : $120.000.000.- \times 70,10 = 84.120.000.-$
 $120.000.000.- (-) 84.120.000 = 35.880.000.-$ TL olmaktadır.

- 120.000.000.-TL'nin 31.12.1992 tarihinde ödemesi durumunda gecikme zammı ile birlikte ödenecek toplam tutar :

$(120.000.000.- \times \% 84 = 100.800.000.-$ (Gecikme zammı tutarı)
 $120.000.000.- + 100.800.000.- = 220.800.000.-$

- 120.000.000.-TL'nin 12 eşit taksitte tecil faizi birlikte ödemesi halinde ödenecek toplam tutar :

	Tecil Faizi Tutarı	Enf.Or. Aylık(*)	Aylık Odenmesi Bereken Tutarın Gerçek Değeri
1. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 31 \times 63}{36000}$	542.500.-	9.4	9.551.505.-
2. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 59 \times 63}{36000}$	1.032.500.-	5.0	10.480.875.-
3. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 90 \times 63}{36000}$	1.575.000.-	4.9	11.007.825.-
4. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 120 \times 63}{36000}$	2.100.000.-	3.8	11.540.200
5. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 151 \times 63}{36000}$	2.642.500.-	0.9	12.528.716.-
6. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 181 \times 63}{36000}$	3.187.500.-	0.5	13.101.663.-
7. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 212 \times 63}{36000}$	3.710.000.-	1.3	13.531.770.-
8. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 243 \times 63}{36000}$	4.252.500.-	3.8	13.710.905.-
9. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 273 \times 63}{36000}$	4.777.500.-	7.4	13.638.965.-
10. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 304 \times 63}{36000}$	5.320.000.-	7.6	14.155.680.-
11. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 334 \times 63}{36000}$	5.845.000.-	4.9	15.042.595.-
12. Taksit : $\frac{10.000.000.- \times 365 \times 63}{36000}$	6.387.500.-	2.7	15.945.038.-
	41.352.500.-		154.406.739.-

(*) Kaynak : D.I.E. Aylık Haber Bülteni

Mükellef borcunu gecikme zammı ile birlikte 1992 yılının sonunda ödediği taktirde ödemiş olduğu 220.800.000.TL'nin gerçek değeri yaklaşık;

$$220.800.000.- \times 70.10 = 154.780.800.-$$

$$220.800.000.- (-) 154.780.800.- = 66.019.200 \text{ TL.} \text{olmaktadır.}$$

Aynı mükellef tecil talebinde bulunarak borcunu 12 eşit taksitte gecikme zammı ile birlikte ödediği taktirde ödemiş olduğu tutarın gerçek değeri 154.406.739.-TL. olmaktadır.

Bözüleceği üzere enflasyon olgusunu dikkate almadığımız taktirde amme borçlusu amme borcunu gecikme zammı ile birlikte ödediği taktirde, tecil talepli olarak tecil faiziyle ödemiş olduğu tutardan daha fazla ödemiş olmaktadır. Fazla olarak ödenen tutar ise ;

$$220.800.000.- (-) (41.352.500.- + 120.000.000.-) = 59.447.500. \text{ TL} \text{ dir.}$$

Her ne kadar görünüşte tecil talebinde bulunularak amme borcunun tecil faizli ödenmesi daha karlı gözükmekte ise de ülkedeki enflasyon olgusunu dikkate aldığımızda gerçekte, gecikme zammı olarak ödenen tutar, tecil talepli olarak tecil faizi ile birlikte ödenen tutardan daha noksan olmaktadır.

Ünvanımızdaki bu noksanlık ise;

$$154.406.739.- (-) 66.019.200.- = 88.387.539.- \text{ TL.} \text{olmaktadır.}$$

7. TECİL BENZER UYGULAMALAR VE TECİL MÜESSESESİNİN ELEŞTİRİSİ

A. TECİL MÜESSESESİNE BENZER DİĞER HUKUKLER

1. SURELİ RED

Hiyerarşik devlet düzeni içerisinde kişilerin devlet ile olan münasebetlerini yürütmeleri ve sonuçlandırmaları, yürürlükteki mevzuatlar çerçevesinde bürokratik işlemler nedeniyle uzun sürede sonuçlanmaktadır. İşlemlerin tamamlanmasının bürokratik nedenlerden dolayı gecikmesi kişilere mali külfet veya kazançlar sağlamaktadır. Katlanılan külfet veya sağlanan kazançlar işlemlerin idarece yürütülmesinden ve sonuçlandırılmasından kaynaklanmaktadır.

Bürokratik ve idari işlemlerin geç sonuçlanmasından dolayı kişilerin mali külfete katılmak zorunda kalmaları veya bu gecikmeden dolayı kazançlı çıkmaları durumuna 6183 sayılı yasanın 6.maddesinde belirtilen Tecil talebinde bulunulması halinde rastlanılmaktadır. İlgili yasa maddesindeki tecil talebinin kişilere mali külfet getirmesi; iyi niyetli kamu borçluları için, mali kazanç sağlaması ise kötü niyetli kamu borçluları için sorun olmaktadır.

Bilindiği gibi kamu borçlusu kişiler "çok zor durum"da olduklarını ileri sürerek tecil talebinde bulduklarında; bu talepleri incelenerek sonuca bağlanır. Tecil talebinde bulunanlardan iyi niyetli veya kötü niyetli olanların birbirinden ayrılması gerekir. Kötü niyetli borçluların zaman kazanmak amacıyla tecil talebinde buldukları durumlarda bunların kötü niyetlerinin anlaşılması halinde tecil talepleri idarece reddedilir. Tecil talebinin reddedilmesiyle birlikte borçlulardan arhal borçlarını gecikme zammı ile birlikte ödemeleri idare tarafından talep edilir.

Ancak kötü niyetli olmadığı halde tecil talebi kabul görmeyen borçlulara da aynı uygulamanın yapılarak alacağın gecikme zammı ile birlikte talep edilmesi, iyi niyetli borçlu ile

kötü niyetli borçluya aynı muamelelerin yapılması demektir. Bu ise adalet ilkeleri ile bağdaşmaz. İyi niyetli borçlunun, kötü niyetliden ayırt edilerek kendisine mümkün olabileceği kadar, uygun gösterilmesi gerekir. Bu doğrultuda Kanun koyucu Vergi İcra Hukukumuzda "Sürelî Red" adı verilen bir uygulamayı getirerek bir boşluğu doldurmayı amaçlamıştır. Sürelî red ile ilgili olarak getirilen yasal düzenlemeye ilişkin bilgi ve açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

31.01.1984 tarih ve 2975 Sayılı Kanunun 6'ncı maddesi ile 6183 Sayılı A.A.T.U.H.K.nun 46.maddesinin 1.fikresinden sonra gelmek üzere aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiştir.

"Borçun tecilini talep eden, ancak talepleri uygun görülmemeyerek red edilen borçlular, söz konusu borçlarını reddin tebliği tarihinden itibaren idarece 30 güne kadar verilebilecek ödeme süresi içinde ödedikleri takdirde bu süre alacağı ödendiği tarihe kadar faiz alınmak suretiyle tecil olunur."

Kanun metnine eklenen ikinci fıkra ile ilgili genel gerekçede "...yapılan inceleme sonunda çok zor durumda olmadıkları tesbit edilen mükelleflerin tecil taleplerinin reddedilmesi gerekmektedir. Ancak incelemelerin zaman alması nedeniyle idarenin karar vermekte gecikmesi sonucu tecil talepleri red edilmesi gereken mükellefler gecikme zammına muhatap olmaktadır. Oysa idaredeki gecikme nedeniyle mükelleflere kusur atfedilemeyeceğinden, gecikme zammına muhatap olmalarından kaynaklanan mağduriyetinin giderilmesi icap etmektedir. Bu nedenle tecil talebi red edilmesi gereken mükelleflere idarece 30 güne kadar ödeme süresi tayin edilerek tecilli talep edilen borca gecikme zammı yerine tecil faizi uygulanması öngörülmüştür." denilmektedir.

Kanun metninden de ve gerekçesinden anlaşılabileceği üzere tecil talepleri red edilen kamu borçlularını için "sürelî red" adı verilen bu müessese 1984 yılından itibaren yürürlüğe konmuştur.

Vergi Hukukumuzda sürelî red olarak adlandırılan ve tecil talepleri reddedilen borçlular için "Ödeme şartına bağlı tecil niteliğindeki bu uygulama ile;

Borçun tecilini talep eden ancak bu talepleri uygun görülmeyenlere 30 güne kadar süre verilebilecektir. Verilen 30 günlük süre içerisinde ödemede bulunanlardan ;

- 1- Vadesinde borçlarının tecilini isteyenlerin borcu vade tarihinde,
- 2- Vadesinden sonra borçlarının tecilini isteyenlerin borcu ise müracaat tarihinden itibaren, ödedikleri tarihe kadar geçen süreler için tecil edilecektir.

Tecil talepleri red edilenlere verilebilecek süre azami süredir. Bu süre Defterdarlık yetkisine giren tecil taleplerinin sürelî red edilmesinde 15 gün ile, Vergi Dairesi yetkisine giren tecil taleplerinin sürelî red edilmesinde 7 gün ile

sınırlandırılmıŒtır.

Borçlulara verilecek bu azami ödeme süreleri borçlunun ödemede hüsnüniyetli olup olmamasına, borç miktarının az veya çok olmasına, borçlunun ödeme gücünün olup olmamasına göre belirlenir. Bu belirlemeler ışığında verilecek azami ödeme süreleri daha da kısa tutulabilir.

Bakanlığın yetki alanına giren tecil taleplerinin süreli reddinde ödeme süresini Bakanlık belirler.

Süreli redde uygulama, "Ödeme şartına bağı tecil" şeklinde olduğundan idarece verilecek bu süre içerisinde borcun aslını ve faizini birlikte ödeyen borçluların bu haktan yararlanmaları yönündedir. Borcunu belirlenen süre içerisinde ödemeyenler süreli red uygulamasından yararlanamazlar. O zaman borç, normal vadesinden öndüğü tarihe kadar geçen süre için hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilecektir.

Yukarıda değinildiğı gibi zor durumda olmayan kötü niyetli kamu borçlularını gecikme zammı ödememek ve zaman kazanmak için tecil talebinde bulunabilirler. Bilhassa süreli red uygulamasından bu şekilde faydalanmak isteyen kötü niyetli borçluların olması nedeniyle bunların idarece tasbit edilmeleri her zaman için mümkündür.

Bu tür kötü niyetlilerin varlığına işaret ettikten sonra bunlara tanınacak 30 günlük sürenin açıklığı kavuşturulmasında fayda vardır.

Tecil talebinde bulunan borçlunun talebinin red edilmesi halinde kendisine mutlaka borcunu ödemesi için belli bir süre verilmesi şartı bulunmamaktadır. Zira fıkra metni verilecek ödeme süresi şeklinde değil, ...verilebilecek ödeme süresi biçimindedir. Bu nedenle süre belirtilmeden tecil talebinin reddi durumunda, borcun red tarihinin bildirilmesinden sonraki 30 gün içinde ödenmesi ve geçen bu süreye tecil faizi uygulanacağı söz konusu değildir. Böyle bir sonuca varmak, süreli red müessesesinin her tecil talebinde bulunan ve bu talebi red edilen borçlulara uygulanacağı anlamına gelir ki, bu kanun metninin konusuna aykırıdır.

Henüz vadesi gelmemiş borç için tecil talebinde bulunan borçluya, tecil talebinin red edilmesinden sonra borcunu ödemesi konusunda yapılacak işlem ve verilecek süre ile bu süreye tecil faizi uygulanıp uygulanmaması konusu da özellik arz etmektedir.

Vadesinde tecil talebinde bulunan bir borç için vadenin dolmasından sonra, daha evvel çıkarılmayan ödeme emri, tecilin süre verilmeden reddedilmesi durumunda borçluya tebliğ edilir. Bu durumda borçluya tebliğı edilen ödeme emri, normal olarak borcunu vadesinde ödemeyen borçluya A.A.T.U.H.K.nun 55.maddesinde belirtilen ödeme emrinden başka birşey değildir. Bu nedenle ödeme emrinde borçludan borcunu 7 gün içinde ödemesi 55.madde gereğince verilen bir süredir. Verilen bu sürenin süreli redde belirtilen borçluya borcunu ödemesi için verilen süre olarak

değerlendirilmemesi gerekir.

Vadeesi dolduktan sonra tecil isteminde bulunmuş bir borç için ise genellikle bu istemden evvel borçluya ödeme emri tebliğ edilmiş olduğundan başka bir ödeme emri çıkarılmaksızın borcun tecil talebinin red edildiği bildirilir. Ödeme emri süresi için belli bir süre verilebilir veya verilemez. Süre verilmesi halinde bunu süreli red anlamında anlamak mümkün değildir.

2- TEHİR

Tehir, kamu borçlusunun idarenin icrai kararına karşılık yargı yoluna başvurmasını sağlayan bir uygulamadır. Tehir, tecil edilen kamu alacağı hakkında vergi yargı organlarında yürütmenin durdurulması kararı verilmesinde söz konusu olmaktadır. Tehir de kamu borçlusunu koruyan hükümlerden biridir. (1)

Tehir süresi tecil süresinden kısa ise kamu alacağı yeniden taksitle bağlanarak tehirin bitiminden tecil süresi sonuna kadar olan süre içerisinde tahsil olunur. Tehir süresi tecil süresinden uzunsa evvelce yapılan tecil hükümlerü olur. (A.A.T.U.H.K.Md.49)

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere mükellefin tecil talebini kabul edip etmemekte serbest olan idarenin, tecil kabul etmesi halinde borçlunun tecil süresine karşı itirazı halinde yargıya başvurma hakkı doğmaktadır.

Tehir hükümleri çerçevesinde mükellef yargının vereceği karar sonucuna kadar geçecek süre içerisinde borcuna ödemesizle borcun ödenmesini tehir etmektedir.

Konu ile ilgili olarak bir örnek vermek gerekirse: 100.000.000 TL'lik vergi borcu Mayıs 1993 ayından itibaren 5 eşit taksitle ödenmek üzere Eylül 93 sonuna kadar tecil edilip taksitle bağlanmıştır. Borçlunun bu borç için kaza mercisine başvurmasından sonra kaza mercisinde Temmuz 1993 ayında icranın tehirine karar verilmesini müteakiben sonra Aralık 1994 ayında da mükellef lehine işin esası hakkında karar verilip Ocak 95 ayında kararın taraflara tebliğ edilmesi durumunda icrayı tehir müddeti, tecil müddetinden fazla olduğu için evvelce yapılan tecil hükümlerü olur.

Takibatın kaza mercilerince tehiri iki senelik tecil müddetini aştığı takdirde tecil müddeti uzatılmaz.

(1) Coskun Can AKTAN, AIA.T.U.Hk.Cercevesinde Kamu Alacaklarını güvence altına alan tedbirler ve kamu borçlusuna sağlanan kolaylıklar, Vergi Dünyası, sayı:112, s.53.

B. TECİL MOESSESİNE GETİRİLEN ELEŞTİRİLER

1. Tecil Konusunda Karar Vermekte İdaraya Takdir Yetkisinin Tanınması :

Bilindiği gibi, yönetimin tüm kamu hizmetlerini nasıl yerine getireceği konusunda yasalarla önceden tesbitler yapmak güctür. Bu nedenle yönetime belli konularda takdir yetkisi tanımak görevlerin niteliği yönünden zorunludur. Yönetim kendisine tanınan bu yetkiyi, yasaların gösterdiği sınırlar içinde ve kamu yararı için kullanmak zorundadır.(2)

İdarenin takdir yetkisini kullanırken uyması gereken ilkeler de mevcuttur. Bu ilkelerden bir tanesinde Takdir yetkisinin kullanılması sırasında, herseyden önce yasanın koyduğu sınırlar içinde kalmak ve eşitlik ilkesine önem vermektir.

Oysa tecil talebinde bulunan borçluların "çok zor durumda" olduklarının tesbit ve değerlendirilmelerinin, kanunun tanıdığı sınırlar içinde ve eşitlik ilkesine göre yapıldığını tesbit etmek oldukça güctür. Özellikle bu yetkinin bir kısmının yurt çapında Defterdarlıklar, Vergi Daireleri ve Mal Müdürlüklerine devredildiği gözünde bulundurulacak olursa, Kanuni sınırlar içinde ve eşitlik ilkesinin uygulanarak takdir yetkisinin kullanılması oldukça esnek bir kavramdır. Zira ekonomik ve coğrafi koşulların farklılık arzettiği iki ayrı bölgede bulunan borç miktarları ile diğer ekonomik güc ve rasyoları aynı olan iki kamu borçlusundan birini ilgili kamu idaresi tecil hakkında yararlandırırken diğer kamu idaresi borçlusunun tecil talebini reddedebilir. Bu nedenle kamu hizmetlerinde kullanılacak kamu alacaklarının tecil edilmesi gibi son derece önemli bir konuda bu haktan yararlanacakları veya yararlanamayacakları, belirlemede idarenin takdir yetkisini belli esaslara oturtmak oldukça güctür. Bu sebeple tecil taleplerinin değerlendirilmesinde 'V.U.K.' nun 115. maddesindeki vergilerin terkinin konusunda olduğu gibi kesin somut ölçüler getirecek yeni düzenlemelere gidilmesinde yarar vardır.

2- Tecil Faiz Haddinin Tesbiti ve Niabetindeki Yükeklik:

A.A.T.U.H.K. nun 48. maddesinde tecil faiz haddi, tecil taksit sayısı ve uygulama esasları açıklanmıştır. Kanun maddesinin 5.fıkrasında tecildeki taksit zamlarının ve diğer şartların tecile yetkili makamlarca tesbit olunacağına yer verilmiştir.

(2) Yönetim Hukuku, Beref Gözübüyük, Tekin Akıllıoğlu, 5.Basım Ankara, Turhan Kitabevi, 1992, s.258.

Maliye Bakanlığınca, tecil taleplerine uygulanacak tecil izin nisbetleri gecikme zammında yapılan değişikliklere paralel olarak yeniden belirlenmek suretiyle Tahsilat Genel Tebliği ile Resmî Gazetede yayımlanmaktadır. Halen gecikme zammı en son 3.1994 tarih ve 21871 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 72/1994 tarih ve 94/5335 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 3.1994 tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı %12 olarak uygulanmaktadır.

Buna paralel olarak tecilli alacaklara uygulanacak tecil izin haddi ise 9.3.1994 tarihinden geçerli olmak üzere yıllık %14 olarak Maliye Bakanlığı nca yeniden belirlenmiştir. (3)

Su anda yürürlükteki gecikme zammı nisbeti ile tecil izni nisbeti arasında (yıllık) %30 puan farklılık bulunmaktadır. Tecil faizi nisbetinin piyasadaki kredi faiz hadlerinden ve gecikme zammı nisbetine yakın olması gerçekten zor durumda bulunan kamu borçlularına bir kolaylık sağlamamaktadır.

Tecil faizinin Maliye Bakanlığınca teahhütünde faiz nisbetinin gecikme zammı nisbetine yakın tutulması, gerçekten zor durumda olan borçluların tecil talebinde bulunmalarını engellemektedir. Ekte sunulan Tebliğin tarihinden itibaren uygulanacağı üzere zor durumda olan kamu borçlulara bu müessesenin kendisine bir kolaylık sağlamadığını gördüğü için tecil talebinde bulunmamaktadır. Bunun yanında tecil talebi daha çok irtisadî faaliyet teşekkülleri tarafın vergi ödememede bir araç olarak kullanılan bir yöntem olmaktadır.

Tecil talebinin özel kişi ve kuruluşlarca fazla rağbet görmemesinin başlıca nedeni tecil edilen kamu alacaklarına yüksek tecil faizi uygulanmasıdır. Yıllık %114 gibi yüksek bir faiz nisbeti, nakit sıkıntısı ve ödeme gücü olduğu içerisinde bulunan bir kişi veya kurum için kolaylık veya avantaj olmadan ziyade bir yükülmektir. İlk önceleri oldukça düşük tutulan tecil izninin 1985 yılından itibaren yüksek nisbetlerde alınması tecil müessesesine olan talebi azaltmıştır. Genelde bir yıldan az bir süre için tecil olunan emme borçlarına hiç olmasa T.C.Merkez Bankasının kısa vadeli borçlara uygulaması olduğu reeskont faizi yanında bir faiz uygulanması bu müesseseden beklenen sonuçlara sağlanmasını gerçekleştirilmede daha etkili olacaktır. 1989 yılından itibaren uygulanmakta olan gecikme zammı, tecil faizi oranları, gerçekleştirilmiş tüketici fiyatları genel indeksi değişim oranları (enflasyon nisbeti) ile 1.1.1987 yılından itibaren kısa vadeli kredilere uygulanan reeskont faiz oranlarını gösteren karşılaştırmalı tablo ve grafikler III.Bölümde verilmiştir. Bunun tetkikinden de, görüleceği gibi gecikme zammı ve tecil izin oranları son yıllarda kamu borçlularını aleyhine büyük artış göstermiştir.

Resmî Gazete, 5 Mart 1994 tarih ve 21872 sayı.

3-Kamu Borçlusunda Kamu Alacağıının erteleneyeceği Kanisını Uyardırma

Kamu yararını, her zaman birey yararından önde tutulmalıdır. Bu nedenle kamu yararına kullanılacak kamu alacaklarının takip ve tahsil önem kazanmaktadır. Kamu alacaklarının tahsilinde gereken titizlik ve hassasiyetin gösterilmemesi, kamu alacağıının tahsilini ertelemektedir. Kamu alacaklarıındaki tahsil usullerinin kanuni borçlulara tatbik edilmemesi, kamu borçlarının ödenmesinde; kamu borçlarının ödenmesine verilmesi gereken öncelik sırasını kamu aleyhine bozmaktadır. Bu nedenle kamu alacaklarının tahsilinde kamu borçlularına, kamu borçlarının öncelikle ödenmesi gerekliliğini sağlayacak kanun otoritesinin her konuda hissettirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda gerçekten çok zor durumda olmayan mükelleflerin tecil talebinde bulunmalarını önleyici yaptırım önlemlerinin alınması zorunluluğu doğmaktadır.

4- Tecil Taksit Sayılarının idarece Değisttirilmesi

Çok zor durumda bulunan borçlular içinde buldukları ve gelecekte elde edebilecekleri imkanları gözünde bulundurarak ödeme güçlerine göre tecil taksit sayısını ve vadesini belirleyerek tecil talebinde bulunurlar. Ancak idare borçluların bu taleplerini incelerken, borçluların taksit miktar ve sayısını değisttirir. Bu da borçlunun ödeme gücünü ve mali dengesini bozduğundan taahhüd edilen borcun düzenli ödenmesini sekteye uğratabilir. Bu nedenle borçluların kanuni sınırlar içerisinde kalan talep ettikleri tecil taksit sayılarının ve taksit miktarının aynen kabul edilmesinde yarar bulunmaktadır.

5- Tecil Şartlarına Uyulmaması Halinde Amme Alacağına Gecikme Zammı Uygulanması

Tecil talepleri teminat gösterilmek suretiyle idarece kabul edilmektedir. Amme borçlusu teminat gösterdiği halde tecil şartlarına uymaması ise tecil hükümsüz olur. Tecilin hükümsüz olması sonucunda da amme borcuna ödeme süresi geçen her ay ve keari için gecikme zammı uygulanır. 5183 sayılı kanunun 54. maddesi gereği teminatlı alacaklarda borcun süresinde ödenmemesi halinde amme borçlusuna yapılacak bildirimle rağmen borcun 7 gün içerisinde ödenmemesi halinde teminat paraya çevrilerek amme alacağı tahsil edilebilecektir. Amme alacağıının bu şekilde tahsil imkanı varken amme alacağına gecikme zammı uygulanmasında isabet bulunmamaktadır.

OÇONCO BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKUNDA TECİL MÜESSESESİ İLE İLGİLİ UYGULAMA

I. GENEL BİLGİ

Vergi mükelleflerinin borç ödemede düştükleri "çok zor durum hali" nedeniyle başvurmaları gereken tecil ve taksitlendirme taleplerinin, ilgili kurumun amiri tarafından kabul edilip edilmemesine bakmadan önce bu müesseseden faydalanmak isteyenlerin sayısına bakarak bu müessese hakkında genel bir fikir edinmek gerekir. Eğer müessesenin getirmiş olduğu fayda ve kolaylıklar kamu borçlularına cazip geliyorsa en azından bu işlemin avantaj ve kolaylıklarından faydalanmak isteyenlerin sayısı genel toplam içerisinde bir yekün teşkil etmelidir. Bu bağlamda tecil talebinde bulunanların sayısına bakarak, tecil müessesesinin ne derece benimsenip benimsenmediğine de karar vermek mümkün olabilecektir.

Vergi Hukukuna borçlarını ödemede "çok zor durum"da kalanlara bir takım kolaylıklar ve avantajlar sağlamak amacıyla getirilen bir müesseseye yeterince talep çımuyorsa bu müesseseden beklenen sonuç elde edilememiş demektir. Bunun nedenlerini araştırmak gerekir. Tecil müessesesi de "çok zor durum"da olan kamu borçlularına borçlarını ödemede bir kolaylık sağlamak amacıyla düşünülmüş bir müessesedir. Ancak borçlarını ödeyemeyen, gerçekten zor durumda bulunan vergi mükelleflerinin bu müesseseye rağbet etmedikleri ve fazla ilgi duymadıkları Eskişehir ilinde yapılan bir çalışma sonucunda gözlemlenmiştir. Bu çalışma sonucunda, tecil müessesesini, kamu kuruluşa dediğimiz İktisadi Kamu Tesekküllerinin vergi borçlarını ödemek için bir araç olarak kullandıkları diğer borçlu mükelleflerin ise kendilerine yüklenen ek mali külfetlerden bir farklılığı olmayan bir müessese olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Bu tesbitimizi doğrulayan çalışma sonuçları aşağıya liste halinde çıkartılmıştır.

ESKİŞEHİR İLİ VERGİ MÜKELLEFLERİNDEN TECİL TALEP EDENLER
VE TECİL TALEP TUTARLARINI GÖSTERİR SON ÜÇ YILA AİT LİSTEDİR.

İKTİSADİ KAMU KURULUŞLARINA AİT TECİLLER

YILI	TECİL TALEBİ SAYISI	TALEP EDİLEN BORÇ TOPLAMI	KABUL EDİLEN TECİL SAYISI	REDDEDİLEN TECİL SAYISI
1991	4	102.188.001.542.-	4	-
1992	3	83.584.321.876.-	4	-
1993	4	131.905.848.396.-	3	-

ÖZEL KİŞİ VE KURULUŞLARA AİT TECİLLER

YILI	TECİL TALEBİ SAYISI	TALEP EDİLEN BORÇ TOPLAMI	KABUL EDİLEN TECİL SAYISI	REDDEDİLEN TECİL SAYISI
1991	8	826.222.000.-	8	-
1992	13	4.092.684.750.-	11	2
1993	17	14.177.532.860.-	15	2

ESKİŞEHİR İLİ VERGİ MÜKELLEFLERİNDEN TECİL TALEP EDENLER
VE TECİL TALEP TUTARLARINI GÖSTERİR SON ÜÇ YILA AİT LİSTEDİR

(İKTİSADİ KAMU KURULUŞLARI DAHİL)

YILI	TECİL TALEBİ SAYISI	TECİLİ TALEP EDİLEN BORÇ TOPLAMI	KABUL EDİLEN TECİL SAYISI	REDDEDİLEN TECİL SAYISI
1991	12	103.014.223.542.-	12	-
1992	16	87.677.006.626.-	14	2
1993	21	146.083.382.256.-	19	2

NOT : Rakamlar Defterdarlık, Tasbası, Yunusemre ve Battalgazi Vergi Dairesi kayıtları üzerinden çıkartılmıştır.

Listenin totkikinden anlasilacagi usere, Eskisehir ilinde yaklasik 31.000 gelir ve kurumlar vergisi mukellefi bulunduqu halde tecil talebinde bulunan mukellef sayisi 8 ile 17 arasinda degismekte cysa, Eskisehir ilinde sayisi 10-15 arasinda degisen kamu kuruluslarından tecil talep edenlerin sayisi 4'den asagi dusmemektedir. Ayrica bunların tecilini talep ettikleri kamu borcunun tutari ise toplam tecil tutarının (yıllar itibariyle) %99 ile %90 arasinda degismektedir.

Yıllar İtibariyle Gecikme Zammı, Tecil Faizi ve Tüketici Fiyatları

Genel İndeks Değişik Oranlarını Gösterir Listedir.

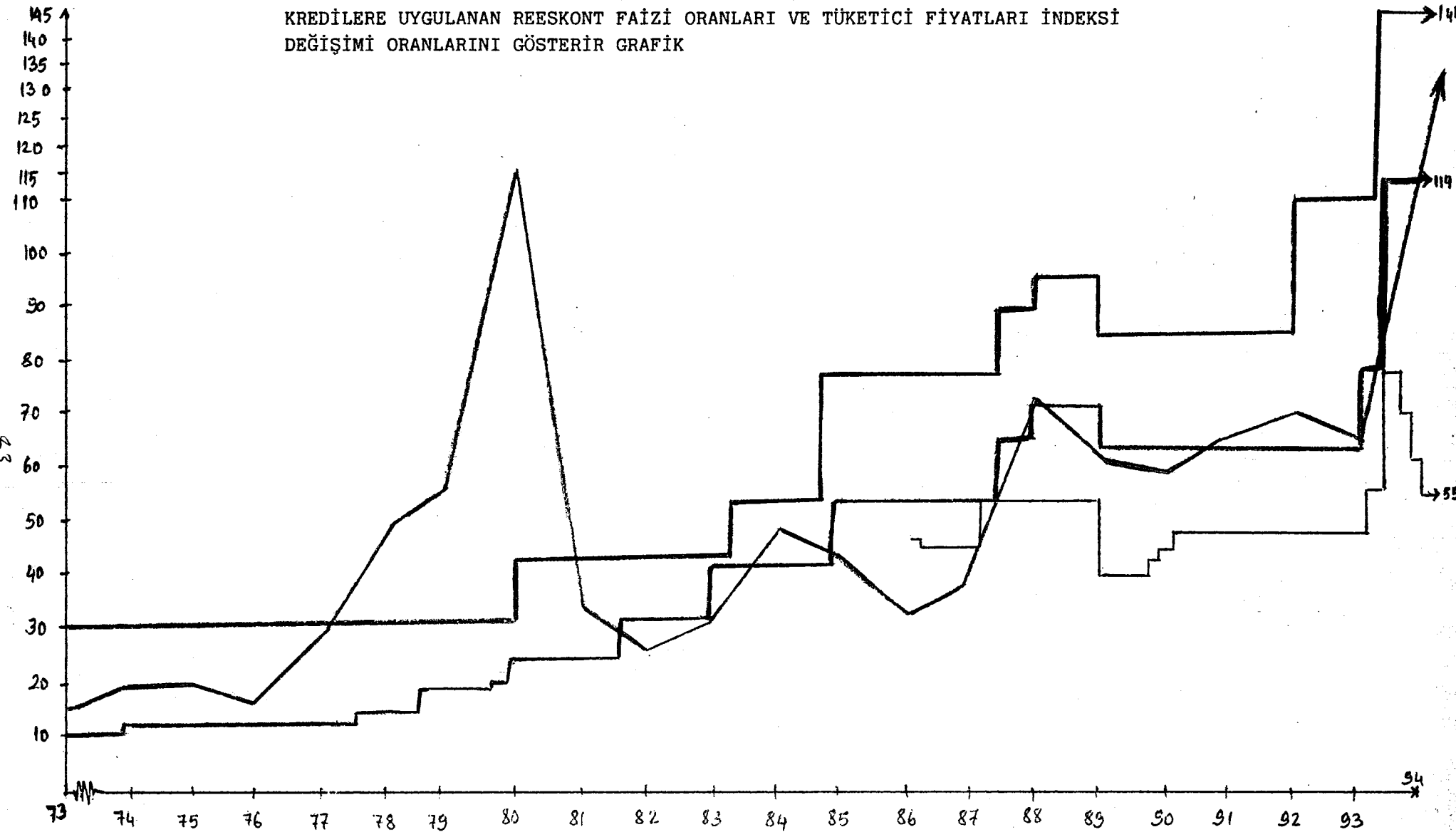
Yıllar	Yıllık Gecikme Zammı Or.(%)	Yıllık Tecil Faiz Or.(%)	Tüketici Fiyat. Genel İndeksi Yıllık Değişik Oranı (%) x
1.1.1968-31.12.1968	32	10	-
1.1.1969-31.12.1969	32	10	7.78
1.1.1970-31.12.1970	32	10	8.13
1.1.1971-31.12.1971	32	10	16.50
1.1.1972-31.12.1972	32	10	13.68
1.1.1973-31.12.1973	32	10	15.96
1.1.1974-10.11.1974	32	10	
11.11.1974-31.12.1974	32	12	18.63
1.1.1975-31.12.1975	32	12	19.77
1.1.1976-31.12.1976	32	12	16.39
1.1.1977-31.12.1977	32	12	27.95
1.1.1978-31.05.1978	32	12	
1.6.1978-31.12.1978	32	14	47.21
1.1.1979-30.06.1979	32	14	
1.7.1979-31.12.1979	32	16	56.61
1.1.1980-31.07.1980	32	18	
1.8.1980-31.10.1980	32	20	
1.11.1980-31.12.1980	32	24	115.60
1.1.1981-31.12.1981	43	24	33.91
1.1.1982-14.06.1982	43	24	
15.6.1982-31.12.1982	43	32	21.91
1.1983-31.12.1983	43	32	31.39
1.1.1984-28.02.1984	43	42	
1.3.1984-31.12.1984	54	42	46.40
1.1.1985-31.08.1985	54	42	
1.9.1985-31.12.1985	77	54	44.95
1.1.1986-31.12.1986	77	54	34.62
1.1.1987-31.12.1987	77	54	38.85
1.1.1988-31.05.1988	77	54	
1.6.1988-31.12.1988	90	65	73.70
1.1.1989-31.12.1989	96	72	63.27

./...

Yıllar	Yıllık Gecikme Zamını Or.(%)	Yıllık Tecil Faiz Or.(%)	Tüketici Fiyat Genel İndeksi Yıllık Değişim Oranı (%)
1.1.1990-31.12.1990	84	63	60.30
1.1.1991-31.12.1991	84	63	66.00
1.1.1992-31.12.1992	84	63	70.10
1.1.1993-31.12.1993	108	63	66.10
1.1.1994-06.01.1994	108	63	
7.1.1994-07.03.1994	108	78	
8.3.1994-	144	78	
9.3.1994	144	114	

x Tüketici Fiyatları Genel İndeksi Değişim Oranları T.C. Başbakanlık
D.İ.E.ain İstatistik Göstergeler 1923-1992 adlı yayını s:338 den alınmıştır.

YILLAR İTİBARIYLA TECİL FAİZİ, GECİKME ZAMMI, MERKEZ BANKASI KISA VADELİ
KREDİLERE UYGULANAN REESKONT FAİZİ ORANLARI VE TÜKETİCİ FİYATLARI İNDEKSİ
DEĞİŞİMİ ORANLARINI GÖSTERİR GRAFİK

- Yıllık Tecil Faizi (—)
- Yıllık Gecikme Faizi (---)
- Yıllık Enflasyon Nisbeti (.....)
- Reeskont Faiz Oranı (—)

II. VERGİ MÜKELLEFLERİNİN TECİL TALEPLERİNİN SONUÇLANDIRILMASINA İLİŞKİN BİR UYGULAMA

Çok zor durumda bulunan mükellef bağlı olduğu vergi dairesine, Defterdarlığa veya Maliye Bakanlığına tecil talebini yazılı olarak bildirir. (Ek-1)

Alacaklı vergi idaresinin kamu alacağını takip işlemlerini durdurmasını temin etmek maksadıyla borçlu, yapmış olduğu tecil istemi konusunda Vergi dairesine ayrıca bildirimde bulunabilir. (Ek-2)

Tecile yetkili makam Maliye Bakanlığı (Gelirler Genel Müdürlüğü) ilgili Vergi Dairesinden tecil isteminin incelenmesini temin amacıyla gerekli bilgi, belge ve değerlendirmeleri ister. (Ek-3)

İlgili Vergi Dairesi borçlu tarafından doldurulması gereken belge ve formları mükellefe doldürttürarak kendi görüşünde belirtmek suretiyle Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüne gönderir. (Ek-4)

Maliye Bakanlığı (Gelirler Genel Müdürlüğü), gönderilen belge ve formlar ile, Vergi Dairesinin Değerlendirmelerini de görüşünde bulundurarak ilgilinin tecil talebini kabul veya reddettiğini mükellefe haber vermesi için ilgili Defterdarlığa gerekli bildirim yapar. (Ek-5,6)

Yukarıda belirtilen bu açıklama Defterdarlıkların, Vergi Dairelerinin ve Mal Müdürlüklerinin yetkisini aşan Tecil ve Taksitlendirme talepleri için geçerlidir.

Defterdarlıkların, Vergi Dairelerinin ve Mal Müdürlüklerinin yetkisi dahilinde bulunan tecil ve Taksitlendirme Talepleri ise ilgili birimlerce incelenerek kabul veya reddedilir

Defterdarlıkların, Vergi Dairelerinin ve Mal Müdürlüklerinin Tecil ve Taksitlendirme işlemlerine ilişkin inceleme ve değerlendirmeleri mükelleflerin doldurmuş olduğu "Ertelene ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formu" üzerinden yapılarak bir sonuca bağlanır.

Bilindiği gibi Maliye Bakanlığı her sene Defterdarlık ve Vergi dairelerinin tecil ve taksitlendirme yetki limitlerini arttırmaktadır. 1994 yılı için Vergi Dairesi ve Mal Müdürlükleri (Bağlı Vergi Dairesi)'nin tecil yetkisi 100.000.000 TL'ye çıkartılmıştır. Vergi Dairesi veya Mal Müdürlüğü'nün mükelleflerinden tecil talebinde bulunanların tecil talepleri borç miktarı vergi dairesi yetkisi içerisinde ise vergi dairesince gerekli inceleme yapılarak sonuca bağlanır. Tecilli talep edilen borç miktarı vergi dairesinin yetkisini aşıyorsa

Vergi Dairesi, mükellefin dilekçe ve diğer belgelerini Defterdarlığa gönderir. Defterdarlık tecilli talep edilen borç miktarı kendisine devrolunan tecil kabul etme limiti içerisinde ise tecil talebini inceleyerek kabul veya reddettiğini ilgili vergi dairesine bildirir.[Ek-7]

Defterdarlıklara tanınan tecil ve taksitlendirme yetkisini aşan tecil talepleri, gerekçeleri ile birlikte Maliye Bakanlığı'na gönderilir. Halen Defterdarlıklara tanınan tecil ve taksitlendirme yetkisi :

- Ankara, İstanbul, İzmir için -500.000.000.-TL,
- Adana, Bursa, Kocaeli için -300.000.000.-TL,
- Diğerleri için -200.000.000.-TL'dir.

Kamu borçlularının mağdur olmamaları için Defterdarlıklar, yetkilerini aşan tecil ve taksitlendirme taleplerini gerekli belgeleri ile birlikte Maliye Bakanlığı (Gelirler Genel Müdürlüğü) ne en seri bir şekilde ulaştırırlar.

Vergi Dairesi veya Defterdarlıklarca yapılan tecillerde borç miktarının yanında tecil süresinde önem arz etmektedir. Kamu borçlularının tecil taleplerinde, istemiş oldukları süreler Vergi Dairesi ve Defterdarlıklara tanınan süre yetkisini aştığı takdirde ilgili birim borçluya kendisine süre yönünden tanınan yetki dahilinde tecil yapılabileceği hatırlatılır, kabul ettiği takdirde işlem sonuçlandırılır. Aksi halde istek Bakanlığa ulaştırılacaktır.(1)

A- TECİL TALEBİ KABUL EDİLEN MÜKELLEFE ÖRNEK :

Tecil talebinde bulunan borçlu mükellefin "çok zor durumda" olması gerekmektedir. Vergi borcunu ödeyememekten dolayı fabrikası haczedilmek suretiyle satışa çıkarılan bir mükellefin "çok zor durumda olduğu" genel objektif ölçüler içerisinde değerlendirilecek bir durumdur. Tecil talebinde bulunanların dilekçelerinde tecil talep ettiklerini belirtmeleri gerekmektedir. Ancak tecil talep dilekçesinde tecilli gerektirecek nedenlerin belirtilip belirtilmemesi konusunda bir sınırlama söz konusu değildir.[Ek-1. Dilekçe]

Tecile yetkili makam, tecil talebinde bulunan mükellefin doldurmuş ve doğruluğunu kabul ve beyan etmiş olduğu "Erteleme ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formunu" inceler, ayrıca formda tecilli talep edilen vergi ve ceza tutarlarının doğruluğunu araştırır ve kontrol eder. Tecil talebi incelenirken doldurulan talep formundaki bilgilere göre mükellefin mali gücü içinde bulunduğu nakit sıkıntısı incelenir. Buna göre örnekteki mükellefin;

(1) Servet SAMLIOĞLU- Yılmaz ÖZBALCI, A.A.T.U.Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları, Ankara-1988, 2.Baskı, s.351.

a. Likitide Durumu :

$$1. \text{Derece Likitide Oranı} = \frac{\text{Kasa + Banka}}{\text{Kısa vade borçlar}} = \frac{-}{33.943.157.000} = 0.-$$

$$2. \text{Derece Likitide Oranı} = \frac{\text{Kasa+Banka+Kısa.V.Al.}}{\text{Kısa vade borçlar}} = \frac{21.386.429.000}{33.943.157.000}$$

$$= 0.63$$

1.Derece Likitide oranı birden küçük olduğu taktirde amme alacaklarının 6 aya kadar, 2.derece likitide oranı da birden küçük olduğu taktirde amme alacağı bir yıla kadar tecil edilebileceği için mükellefin nakit durumu belirlenen rasyoların altında kalmaktadır. Likitide oranları yönünden belirtilen rasyoların altında kalan (bugüne kadar vergi borçlarını süresinde ödediği dosyasının tetkikinden de anlaşılın) iyi niyetli mükellefin 33.943.157.000.-Tl'lık kısa vadeli borcuna karşılık 21.386.429.000.-Tl'lık kısa vadeli alacağının bulunması nakit sıkıntısı içerisinde bulunduğunun göstergesi olmaktadır. Bu şekilde likitide rasyoları 1/1 altında bulunan mükellefin tecil talebi olumlu olarak değerlendirilecektir.

b. Borç Ödemedeki Hüsünüyet Hali

Vergi mükelleflerinin geçmiş dönemlerdeki vergi ve diğer mali yükümlülüklerini yerine getirmede göstermiş olduğu iyi niyet, mükellefin bundan böylede iyi niyetli olacağının bir göstergesi olarak kabul edilir. Tecil taleplerinin değerlendirilmesinde mükellefin daha evvelden taahhüt atmış olduğu yükümlülüklerini yerine getirmeme gibi olumsuz bir davranışının bulunmaması halinde mükellefler borç ödemede hüsünüyetli olarak kabul edilir. Örneğimizde tecil talebinde bulunan borçluda iyi niyetli olarak kabul edilmiş ve bu talebi kabul edilmiştir.(Ek-2. Tecil kabul ve taksitlendirme yazısı.)

(Ek-1)

(Dilekçe)

SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
A N K A R A

TARİH : 9.Haziran.1994
REFERANSIMIZ :
REFERANSINIZ :

Battalgazi Vergi Dairesi sicil nolu mükellefi olan 1980 yılında teşvik belgesi ile kurulmuş fabrika ve makine üreten şirketimizde 1991 yılında başlayan grev Eylül 1993 tarihinde asgari ücretle işbaşı yapan işçilerin tazminatları ödenerek kaldırılmış ve şu anda fabrikamız çalışmamaktadır.

Bu şirketimizin stopaj, kurumlar vergisi ve Katma değer vergisi olarak toplam TL. ana para borcu bulunmaktadır.

Bu borçlarımıza karşılık Battalgazi Vergi Dairesi fabrikamızı hacz ederek teminat altına almış olduğu alacağı için tarihinde fabrikamızı satışa çıkarma kararı almıştır.

Lütfen, Battalgazi Vergi Dairesince alınan satış kararının durdurulması ve borçlarımızın grup için firmalardan sağlanacak finansmanla Ağustos 1994 tarihinden başlamak üzere aylık eşit taksitler halinde ödenmesi konusundaki Tecil ve Taksitlendirme talebimizin değerlendirilmesini emir ve müsaadelerinize arz ederiz.

Saygılarımızla,

SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
[Handwritten Signature]

Ek: Tecil ve Taksitlendirme Formu.

ERTELEME VE TAKSİTLENDİRME TALEP VE DEĞERLENDİRME FORMU

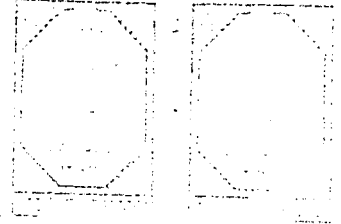
Battalgazi Vergi Dairesine aşağıda türü, vadesi ve miktarı belirtilmiş olan toplam 420.000.000-..... lira borcunuz bulunmaktadır.

Aşağıda gerçeğe uygun olarak verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere ödemede çok zor durumda olduğumuz durumdayız. Bu borcunuzun gösteri göre ay süre ile 6183 Sayılı Kanunun 43 nci maddesi gereğince iptal edilmesini talep ederiz.

Ad veya İşleme Unvanı : KÖY-TÜRK ENERJİSİZ TAY.SAN.ve TİC. A.Ş.

V. D. Hesap No. : BATTALGAZI-5899840011

Adres : ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ 9. CADDE ESK.

Tarih ve Yeri :

Handwritten signature and initials.

I. Ertelene ve taksitlendirme talebinde bulunan borçun;

Türü	Vadesi	Miktarı (TL. olarak)
G V. STOPAJI	20.03.1994	398.498.000
D V.	20.03.1994	5.042.000
Fon Payı	20.03.1994	16.460.000
Toplam borç miktarı		420.000.000

II. Ertelene ve taksitlendirme talebinde bulunan tarih itibarıyla; kasa ve bankada olan mevcut para miktarı ile kısa ve uzun vadeli alacak ve borçların dökümü; (Vadeleri 6 aydan az olan borç ve alacaklar kısa vadeli borç ve alacak olarak gösterilecektir.)

	Toplam Miktarı (TL. olarak)
Kasa	
Banka	
Kısa vadeli Alacaklar	21.386.429.000
Uzun vadeli Alacaklar	135.742.000
Kısa vadeli borçlar	33.943.157.000
Uzun vadeli borçlar	10.185.821.000

III. Ertelene ve taksitlendirme talep tarihinden itibaren gelecek bir yıl içerisinde;

1. Beklenen Hasılat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Satışları	26.000.000.000	312.000.000.000
Diğer Gelirler		

2. Beklenen Sarfiyat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Alışları	18.333.333.000	220.000.000.000
İnşaat Giderleri	1.500.000.000	18.000.000.000
İşletme Giderleri		
Genel Giderler	3.000.000.000	36.000.000.000
Personel Giderleri		
Diğer Giderler		

T. C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

TECİL KABUL VE
TAKSİTLENDİRME YAZISI

SAYI : B.07.0.GEL.0.18/759-17015

ÇOK ACELEDİR

KONU :

07.09.94* 58909

ESKİŞEHİR VALİLİĞİNE
(Defterdarlık: Gelir Müdürlüğü)

İliniz Battalgazi Vergi Dairesi'ne 20.4/20.5/20.6.1994 vadeli gelir (stp) vergisinden toplam 1.794.000.000 lira borçlu ~~...~~ yi ve Ticaret Anonim Şirketi'nin söz konusu borcunun,

- 1- Borca karşılık teminat gösterilmek,
- 2- Söz konusu borca erteleme tarihinden itibaren yıllık % 114 faiz uygulanmak,
- 3- a) 20.4.1994 vadeli 600.000.000 lira borcun 400.000.000 lirası hesabedilecek faiziyle birlikte derhal alınmak, kalan 200.000.000 lira borca karşılık da 20.9/20.10.1994 tarihlerinde 100.000.000'ar lira ödenmek, ayrıca hesabedilecek faizler de taksitlerle birlikte alınmak,
- b) 20.5.1994 vadeli 630.000.000 lira borcun 315.000.000 lirası hesabedilecek faiziyle birlikte derhal alınmak, kalan 315.000.000 lira borca karşılık da 20.9/20.10/18.11.1994 tarihlerinden 105.000.000'ar lira ödenmek, ayrıca hesabedilecek faizler de taksitlerle birlikte alınmak,
- c) 20.6.1994 vadeli 564.000.000 lira borcun 188.000.000 lirası hesabedilecek faiziyle birlikte derhal alınmak, kalan 376.000.000 lira borca karşılık da 20.9/20.10.1994, 18.11/20.12.1994 tarihlerinde 94.000.000'ar lira ödenmek, ayrıca hesabedilecek faizler de taksitlerle birlikte alınmak,
- 4- Bu süre içerisinde ertelenmiş veya ertelenecek diğer kamu alacaklarının taksitleri süresinde ödenmek,

5- Ertelene koşullarına uyulmadığında ödenmesi gereken borcun tamamı için takibata devam edilerek teminat derhal paraya çevrilmek,

6- Bu koşullara uyulacağı ödevli tarafından bir yazı ile kabullenilmek,

Kayıt ve koşullarıyla 6183 Sayılı Yasanın 48 nci maddesi uyarınca borcun mahalline yapılan müracaat tarihlerinden itibaren tecilli sayılarak; 3 ncü maddede belirtilen şekilde tahsili, ayrıca vade tarihlerinden sonra ertelenmesi talebedilmiş borcu var ise bu borca vade tarihi ile müracaat tarihi arasında geçen süre için gecikme zammı alınması uygun görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

19139
je m. n. d.
DEFTERDAR
9.9.94.

ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Evrak Kayıt No: 58909
GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
Tarih: 09 EYLÜL 1994
No: B.10403
89

Bakan a.

Takip

11565

22 09 4

Tecil Hk.

A.Ş.
Organize San.Böi.
ESKİŞEHİR

Şirket Gelirler Genel Müdürlüğünde 12.09.1994 tarih ve 13356 sayılı yazıya
İlgi sayılı yazı ile tecil talebinizle ilgili şartlar belirlenmiş olup;

1) Tecil faizi dahil toplam 1.499.913.000,-'li borcunun işbu teminat gösterilmesi,

2) Kurumun ahinde listede belirlendiği gibi, belirtilen sürelerin içerisinde ödemesi

3) 16.718.000,-'li Anad ve 246.737.000,-'li Geçikme tutumunu toplam olarak 263.455.000,-'nin derhal ödemesi;

Herhangi bir taksit süresinde ödemediğiniz takdirde tecil şartlarına uyulmadığından tecilin iptal edileceği,

İşbu yazıdan tebliğinden itibaren (7) gün içerisinde yukarıda belirtilen teminatın Dairemize verilmesi hususu tebliğ olunur.

1 Adet Liste

Vergi Dairesi Müdü

Mamur:

Şef:

M.Yardı:

Geçikme Zarfı:
233.473.000,-
233.473.000,-
233.473.000,-

Geçikme Zarfı:
171.613.000,-
171.613.000,-
171.613.000,-

Tecil Faizi:
173.827.000,-
225.613.000,-
249.599.000,-

Teknik Günlük:
20.10.1994
18.11.1994
20.12.1994

B- TECİL TALEBİ REDDEDİLEN MÜKELLEFE ÖRNEK :

Tecil talebinde bulunan mükelleflerin bu talepleri tecile yetkili makam tarafından değerlendirilirken mükellefin borç ödemedeki hüsünîyeti de göz önünde bulundurulur. Eğer amme borçlusunun borçlarını ödemede iyi niyetli olmadığı tesbit edilmiş ise borçlusunun nakit sıkıntısı ve diğer zor durumda bulunma halleri göz önüne alınmaksızın tecil talebi reddedilir. Amme borçlusunun geçmişteki borç ödeme ve iyi niyetleri tecil talebinin değerlendirilmesinde etkili olur. Aşağıda borç ödemedeki hüsünîyetli olmayan bir mükellefin tecil talebi buna örnek olarak verilmiştir.

Bağlı bulunduğu vergi dairesine 22.8.1994 tarihinde yazılı müracaatta bulunarak tecil talebinde bulunan bir mükellefin (Ek-3. Dilekçe Örneği). Tecil talebinde bulunduğu borç miktarı Bakanlık yetkisinde bulunduğu için talep, Bakanlığa iletilmek üzere Defterdarlığa gönderilmiştir. (Ek-4. Vergi Dairesi Yazısı)

Tecile yetkili makam tecil talebinde bulunan borçlusunun borç miktarını bildiği halde borçlusunun borç ödemedeki hüsünîyetini tesbit etmek amacıyla borç ödemesinde bulunup bulunmadığını daha önceki tecilli borçlarını belirtilen sürelerde ödeyip ödemediğini ilgili vergi dairesi nezdinde araştırır. (Ek-5. Bakanlık yazısı/ Elde edilen bilgiler sonucunda mükellefin tecil talep değerlendirme ölçülerine aşağıda yer verilmiştir.

a. Likitide Durumu :

Tecil talebinde bulunan mükellefin Tecil Talep ve Değerlendirme Formunda vermiş olduğu bilgilere göre hesaplanan 1. ve 2.derecedeki likitide oranları aşağıdaki gibidir.

$$1.\text{Derece Likitide Oranı} = \frac{4.740.800}{1.150.000.000} = 0,004$$

$$2.\text{Derece Likitide Oranı} = \frac{4.740.800 + 2.600.000.000}{1.150.000.000} = 2,24$$

Hesaplanmada her ne kadar borcunun 2.derece likitide oranı 2.26 olarak hesaplanmış ise de bu durum tecil talebinde bulunan kişinin kısa vadeli borçlarına vadesi gelmiş 2.933.534.000,00 TL'lik kamu alacağını dahil etmemesinden kaynaklanmaktadır. Söz konusu borç tutarını da dikkate aldığımız takdirde borcunun 2.derece

$$\text{Likitide Oranı} = \frac{4.740.800 + 2.600.000.000}{1.150.000.000 + 2.932.534.000} = 0,63$$

olmaktadır. Bu oranda mükellefin tecil talebinin likitide yönünden kabulü için yeterli bir orandır.

b) Borç Ödemede Hüsniyet Hali :

Tecil talebinde bulunan borcunun Likitide Rasyoları yanında borcunu ödemede iyi niyetli olup olmadığı da önemlidir. Sayet borçlu borç ödemede iyi niyetli değilse, idareyi cızlamak amacıyla tecil talebinde bulunuyorsa, diğer şartları taşısa dahi tecil talebinden yararlanamaz zira tecilde borcunun borç ödemede iyi niyet hali esastır. Bu nedenle daha önceki tecilli borçlarını süresinde ödemeyen mükellefin tecil talebi reddedilmiştir. (EK-6,7. TECİL TALEBINİN REDDEDİLDİĞİNE DAİR BAKANLIK YAZISI VE TECİL TALEP VE DEĞERLENDİRME FORMU. Maliye Bakanlığı geneide tecilli kapsamında bulunan kamu alacaklarının tecil talebini kabul etmekle beraber, borcunun geçmiş dönemdeki yükümlülüklerini yerine getirmedeki halini dikkate alarak karar verir.

(DİLEKÇE)

YUNÜSEMRE VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ESKİŞEHİR

Dairenizde 7 sicil numarasında kayıtlı
bulunmaktayım.

Dairenize bulunan vergi borçlarımı 6183 Sayılı Kanunun
48.Maddesine istinaden taksitlendirerek tecil talebinde
bulduğumdan gereğinin yapılmasını saygılarımla
arzu ederim.

ADRES...../

22.08.94

T.C.
Maliye ve Gümrük Bakanlığı
Eskişehir Defterdarlığı
Yunussemre Vergi Dairesi Müdürlüğü

Bölüm : Kovuşturma 25/08/1994
Servis : Takibat
Sayı : B.07.4.DEF.4.26.00.43/ 25.08.94 * 011485
Konu :

DEFTERDARLIK MAKAMINA
(Gelir Müdürlüğü)
ESKİŞEHİR

Dairemizsicil numarasında kayıtlı mükellefi
.....ün dairemize muhtelif vergilerden olan borçlarını
taksitle ödemek için 22.08.1994 tarih ve 027731 sayılı dilekçesi
ile müracaatta bulunmuştur.

Borç miktarı Bakanlığımızın tecil yetkisinde bulunduğundan,
söz konusu mükellefin dilekçesi ile vadesi geçmiş borçlarını
gösterir tasdikli liste yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

25.08.1994	Memur S.GÜNGÖR	Mustafa ANLAR
25.08.1994	S.Sefi A.KIZILOK	Müdür Yardımcısı
25.08.1994	M.Yrd. E.DÜRTLÜK	Müdür Vekili

T. C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

[BAKANLIK YAZISI]

SAYI : B.07.0.GEL.0.18/759-15550 30.09.94* 65591

ÇOK ACELEDİR

KONU :

ESKİŞEHİR VALİLİĞİNE
(Defterdarlık: Gelir Müdürlüğü)

- İLGİ: a) 5.9.1994 tarih ve THSLT:4-4-2/12557 sayılı yazınız.
b) 1.3.1993 tarih ve B.07.0.GEL.0.18/759-15550-13213 sayılı yazımız.
c) 17.11.1993 tarih ve B.07.0.GEL.0.18/759-15550-71744 sayılı yazımız.

İliniz Yunusemre Vergi Dairesi ödevlilerinden 'ün ilgi (a) da kayıtlı yazınızla ertelenmesini talebettiği borcunun ilgi (b) deki erteleme, ilgi(c) deki Otuz gün süreli red yazımızla tecilini istediği borçlarla ilgili olup olmadığının, ilgili ise bu borçların mahalline yapılan müracaat tarihlerine göre, bu tarihler itibariyle uygulanması gereken gecikme zamlarının ayrı ayrı tespit edilmesini, ayrıca bu borçlara karşılık ödeme yapılıp yapılmadığının, ödeme yapılmış ise tarih ve miktarlarının ivedi olarak bildirilmesini rica ederim.

ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
GELİRLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
B.07.0.GEL.0.18/759-15550-13213
30.09.1994
B.07.0.GEL.0.18/759-15550-71744
30.09.1994
A

24052
GELİRLER MÜD.
DEFTERDAR
3.10.94.

H. P. ÖZKAN
4 10 1199.7
4 10 1199.7
4 10 1199.7
5 10 1199.7
14690
İKİNCİ

T. C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

TECİL TALEBİNİN
REDDİDİĞİNE DAİR
YAZI

ANKARA

SAYI : B.07.0.GEL.0.18/759- 15550

ÇOK ACELEDİR

KONU :

17.11.93* 71744

ESKİŞEHİR VALİLİĞİNE

(Defterdarlık: Gelir Müdürlüğü)

İLGİ: 14.10.1993 tarih ve THSLT: 4-4-2/ 14190 sayılı yazınız.

İliniz Yunussemre Vergi Dairesi'ne muhtelif vadeli gelir, gelir (stp) vergisi, gecikme faizi ile gecikme zammından (vergi aslına dönüştürülen gecikme zammı dahil) olan toplam 1.994.726.000 lira borcunun ertelenmesini talebeden 'ün söz konusu borcunun ertelenmesi uygun görülmemiştir.

Adı geçen mükellefe, söz konusu borcun OTUZ gün içinde ödenmesi ve bu süre içinde ödendiği takdirde tecil yapılacağı, aksi takdirde cebren tahsil yoluna başvurulacağına derhal tebliğ edilmesi gerekmektedir.

Verilen bu sürede ödeme yapılması halinde tebliğ tarihi ile makbuz tarih ve numarasının Bakanlığımıza bildirilmesini; aksi halde Kamu alacağına cebren tahsilinin sağlanmasını rica ederim.

BAKAN ADINA

B 15237

16234
Müdür
Muhammed
KASIM

23

24742
22.11.1993
Defterdar
23.11.1993
Kazım

[EK-7]

ERTELEME VE TAKSİTLENDİRME TALEP VE DEĞERLENDİRME FORMU

ESKİŞEHİR-YÜNÜSEMRE

Vergi Dairesine aşağıda türü, vadesi ve miktarı belirtilmiş

olan toplam 807.534.000-Asıl lira borcumuz bulunmaktadır.

2.125.000.000-G.Z.

Aşağıda gerçeğe uygun olarak verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere bu borcumuzu ödemede çok zor duruma düşmüş bulunmaktayız. Bu borcumuzun gösterilen ödeme planına göre 18 ay süre ile 6183 Sayılı Kanununun 48 nci maddesi gereğince taksitlendirilmesini talep ederiz.

Ad veya İşletme Unvanı :

V. D. Hesap No.

Adres

Pul

Tarih ve Yetkili İmza

Mühür

I. Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan borcun;

Türü	Vadesi	Miktarı (TL. olarak)
Muhtasar.S.S.D.F	1993	807.534.000-
2505 Asla Dönüşüm G.Z.	1993	2.125.000.000-
Toplam borç miktarı		2.932.534.000-

II. Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan tarih itibariyle; kasa ve bankada olan mevcut para miktarı ile kısa ve uzun vadeli alacak ve borçların dökümü; (Vadeleri 6 aydan az olan borç ve alacaklar kısa vadeli borç ve alacak olarak gösterilecektir.)

	Toplam Miktarı (TL. olarak)
Kasa	4.740.800-
Banka	
Kısa vadeli Alacaklar	2.600.000.000-
Uzun vadeli Alacaklar	5.400.000.000-
Kısa vadeli borçlar	1.150.000.000-
Uzun vadeli borçlar	2.400.000.000-

III. Erteleme ve taksitlendirme talep tarihinden itibaren gelecek bir yıl içerisinde;

1. Beklenen Hasılat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Satışları		
Diğer Gelirler	370.833.333-	4.450.000.000-

2. Beklenen Sarfiyat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Alışları		
İmalat Giderleri		
İşletme Giderleri		
Genel Giderler	75.000.000-	900.000.000-
Personel Giderleri		
Diğer Giderler		

III. ÇOK ZOR DURUM HALİNE İLİŞKİN İNCELEME RAPORU ÖRNEĞİ

Uygulamasına 1984 yılından itibaren son verilen Maliye Bakanlığı Vergi İnceleme Elemanlarına yaptırılan "Çok Zor Durum" incelemelerine ilişkin olarak Vergi İnceleme Elemanında yapılmış "Çok Zor Durum" inceleme raporu örneği ilişikte sunulmuştur. Tecile yetkili makam her zaman gerek gördüğü taktirde inceleme elemanına bu incelemeyi yaptırabilir. Çok zor durum inceleme raporu, tecile yetkili makamın vereceği kararda esas teşkil etmektedir. Zira çok zor durum hali incelemesini yapan inceleme elemanı, borçlunun hesapları üzerinde yapmış olduğu incelemeler sırasında mükellefin nakit durumunu, kısa ve uzun vadeli borçlarının gerçek mahiyetini araştırır. Çok zor durum incelemesi sırasında borçlunun gerçek niyetinde ne olduğu konusunda subjektif sicülerle değerlendirme yapılır. Subjektif ve objektif değerlendirmeler neticesinde inceleme elemanı borçluyu daha iyi ve yakından tanıyarak kanaat oluşturur. Bu kanaatle tecile yetkili makamın kararını daha doğru ve kolayca vermesini sağlamada etkili olur.

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Bursa Defterdarlığı

Rapor Sayısı: 1977-15
Tarih : 30.6.1977 tarihli bilanço
30.6.1977 " gelir tablosu

Bursa
30.6.1977

- İNCELEME RAPORU -
(Tecil edilecek vergi borçları için)

İNCELEME RAPORU

İNCELEME Raporunun

(Tarihi : 26.7.1977
(No.su : 1103
(Konusu : Ödeme Gücü tespiti

LACAKLI VERGİ DAİRESİ

: Tecil Vergi Dairesi

BORÇLULUK

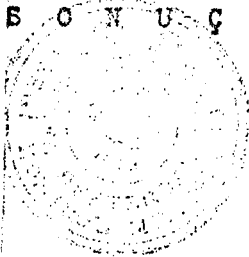
(Hesap No.su : Md-384
(Ünvanı : İplik ve
Elgaf Sanayi A.Ş.
(İşi : İplik imali
(İşyeri adresi : - BURSA

TECİLİ İSTENEN VERGİNİN

(Nev'i : İstihsal vergisi
(Yılı : Aralık / 1976
(Tutarı : 5.103.002,- TL.

B O R Ç

: Raporun ilgili bölümlerinde
açıklanmıştır.

İNCELEME SONUÇLARI :

15.7.1977 vadeli 5.143.002,-TL. istihsal vergisi borcu için 6183 sayılı Anne Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki K.nun 48 nci maddesi uyarınca tecil ve taksitlendirme talebinde bulunan " " İplik ve Elyaf Sanayi A.Ş.nin mali durumunu tesbit amacı ile yapılan inceleme sonuçları aşağıdaki gibidir.

I- GENEL AÇIKLAMALAR :

Tecil talebinde bulunan " " Sentetik İplik ve Elyaf Sanayi A.Ş.nin sermayesi 140.000.000,-TL. sıdır. Bu sermayenin tamamı ödenmiştir. İşletme Sanayi Bölgesinde kurulmuş olup, sentetik iplik imal etmektedir.

A.Ş.ın sözkonusu edilen 15.7.1977 vadek tarihli istihsal vergisi borcu 5.143.002,-TL.sıdır.

II- İNCELEME :

A- Şekle Ait İnceleme :

15.7.1977 tarih ve Dosya No: 04.02.449 sayılı dilekçe ile işletmenin "ÇOK ZOR DURUMDA" olduğu bahisle 15.7.1977 vade tarihli 5.143.002,-TL. sı istihsal vergisi borcunu 6 eşit taksitle ödeyebileceklerini beyan etmişlerdir.

Tecil isteminde bulunan işletmenin başka aylarda da tecil görmüş ceman 28.147.327,-lira tutarında vergi borcu bulunmaktadır.

15.7.1977 vade tarihli 5.143.002,- liralık istihsal vergisi borcu için işletme teminat olarak 8.000.000,- lira tutarındaki polyster iplik ve hammaddesini göstermiştir.

Alacaklı vergi dairesi, Defterdarlık Makamına yazmış olduğu 8.7. 1977 tarih ve 18787 çıkış nolu yazılarında borçlu müessesenin taksit bağlanmasını istediği borç için, Fabrikada mevcut 8.000.000,-lira değerinde polyster iplik ve hammaddesini teminat olarak gösterdiğini, ancak ticari emtianın uzun zaman firmad kalamıacağını, imalatla kullanılarak şekil ve vasıflarının değişeceğini, satış suretiyle firmanın aktifinden çıkacağını bu nedenle başkaca teminat göstermediği takdirde şahsi kefilede itibar edileceği belirtilmiştir.

Söz konusu yazıda ayrıca borçlu müessesenin borç ödemedeki hüsnünü, sahibi bulunmadığı, daha önce tecil edilen borçlarını ödemedikleri için haklarında icrai takibata geçilerek borcun tahsilinin sağlandığı, bu nedenlerle tecilin yapılmasını gerektirmediğini müteale etmiştir.

B) ESASA AIT İNCELEME :

" İplik ve Elaf Sanayi A.Ş.'nin 30.6.1977 tarih itibarıyla düzenlediği ve rapora ekli bilançosu üzerinde yapılan analiz sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

1- Finansal Dünya Analizi :

a) $\frac{\text{Öz sermaye}}{\text{Yabancı sermaye}} = \frac{146.306.630,23}{602.701.526,38} = 0,24$

Bilindiği vechile, öz sermayenin yabancı sermayeye kıyaslanması sureti ile bulunan rasyo, işletmenin ne oranda öz sermaye ve ne oranda yabancı sermaye ile çalıştığını ortaya çıkarmaktadır.

İşletmenin kendi öz kaynaklarından daha fazla yabancı sermaye ile çalışması, işletmenin mali riske ve pahalı finansman politikasına da andığını ifade eder. Bu rasyo genellikle (1) olarak kabul edilmektedir. Buna göre bulunan (0,24) rasyosu kabul görür; (1) ölçüsünün altında bulunması işletmenin mali durumunun iyi olmadığına işaret sayılır.

2- Yatırım Analizi :

a) $\frac{\text{Sabit varlıklar}}{\text{Aktif toplamı}} = \frac{200.454.860,89}{749.006.156,61} = 0,26$

Bu rasyoda işletmenin varlıklarının ne oranda sabit varlıklara bağlı olduğunu göstermektedir. (0,26) rasyosunun ifade ettiğine göre sabit varlıklara yapılan yatırım çok büyük yer tutmaktadır.

b) $\frac{\text{Sabit varlıklar}}{\text{Döner varlıklar}} = \frac{200.454.860,89}{526.527.646,54} = 0,38$

Sabit varlıklar değerinin döner varlıklar değerine oranı görüldüğü üzere (0,38) dir. Bu oran iplik imal eden işletme için fazla görülmektedir. Dolayısıyla işletmenin bu yönden ağır bir çalışma sermayesi ve likidite sıkıntısı çekmekte olduğu söylenebilir.

c) $\frac{\text{Sabit varlıklar}}{\text{Öz sermaye}} = \frac{200.454.860,89}{146.306.630,23} = 1,37$

Yapılan bu oranda işletmenin sabit varlıkları öz sermayeden büyük olmaktadır.

Bu rasyo işletmenin ileride bazı olumsuz etkenlerle karşı karşıya gelebileceğini göstermektedir.

3- Likidite Analizleri :

a) $\frac{\text{Döner varlıklar}}{\text{Kısa vadeli borçlar}} = \frac{526.527.646,54}{529.348.546,06} = 0,99$

Cari oran genellikle (1) olarak kabul edilmektedir. Bulunan (0,99) rasyosu kabul görmüş ölçünün çok az altında kalmaktadır. Bu durum döner varlıklara göre işletme likiditesinin yeterli olduğunu göstermekte ise de; ilerisi için endişe vermektedir.

b) Hazır Kıymetler Oranı :

$\frac{\text{Kasa + Banka}}{\text{Kısa vadeli borçlar}} = \frac{1.104.552,06}{529.348.546,06} = 0,20$

İşletme likiditesinin iyi kabul edilebilmesi için hazır kıymetler oranının (1) den büyük olması gerekir. Tesbit edilen (0,20) rasyosu kısa vadeli borçların, hazır kıymetlerden karşılanması imkânının çok sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

c) Keskin oran :

$\frac{\text{Kasa + Banka + Muaccel Alacaklar}}{\text{Kısa vadeli borçlar}} = \frac{440.373.533,82}{529.348.546,06} = 0,83$

Bu rasyonun genel kabul görmüş ölçüsü (1) dir. Tesbit edilen (0,83) rasyosu işletmenin likidite yönünden iyi bir durumda olmadığını göstermektedir.

III- S O N U Ç :

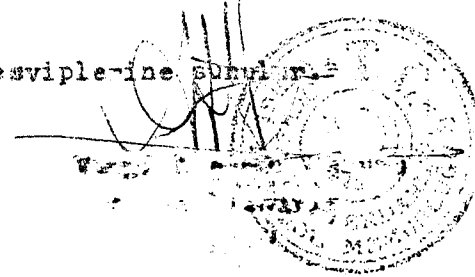
1- Raporun "I ve II" nci bölümlerinde belirtildiği gibi tecili istenen bider vergisinden doğmaktadır.

2- Adı geçen şirket bu borcunu 6 eşit taksitle ödemeyi taahhüt etmiştir.

3- Yukarıda yapılan oran sonuçlarına ait ölçülerden anlaşılacağı üzere verginin tecil edilmemesi halinde işletmenin "ÇOK ZOR" durumda kalacağı görülmektedir.

4- Raporun "Ekle İlişkin İnceleme" bölümünde belirtildiği gibi A.Ş. ; tecilini istediği borç için fabrikada mevcut polyester iplik ve hammaddesini temin olarak göstermiştir. İmalatta kullanılan ve satışı yapılan emtianın teminat olarak muhafaza ve işletmede tutulması güçlüklerine alacakla vergi dairesinin belirtile raporlarında değinilmi, ve teminat olarak kabulünün mümkün olamayacağı, şahsi kefiyede itibar edilemeyeceği belirtilmiştir.

Durum tecile yetkili makamın takdir ve tasviplerine sunulmuştur.

MELANETAP SEPTERİK İPLİK VE ELYAF SANAYİİ
ANONİM ŞİRKETİ
30.6.1977 TARİHLİ GELİR
TABLOSU

GAYRİ SAFİ SATIŞ HASILATI		151.591.096,45
Mamül satış Hasılatı	148.226.219,45	
Diğer satış hasılatı	<u>3.364.877,-</u>	
HASILATTAN İNDİRİMLER		(39.495.001,55)
İstihsal vergileri	39.143.495,79	
Satışdan iadeler	<u>351.505,76</u>	
SAFİ SATIŞ HASILATI		112.096.094,90
HAMÜL ve HİZMET SATIŞ MALİYETİ		(79.833.754,57)
Mamül satış maliyeti	67.058.370,57	
Diğer satış maliyeti	<u>12.775.374,-</u>	
GAYRİ SAFİ SATIŞ KARI		32.262.350,33
DÖNEM GİDERLERİ		(10.681.711,67)
Pazarlama, satış giderleri	4.958.419,39	
Genel idare giderleri	<u>5.723.291,78</u>	
İŞLETME FAALİYET KARI		21.580.638,66
FAALİYET DIŞI HASILAT ve KARLAR		302.965,85
FAALİYET DIŞI GİDER ve ZARARLAR		(17.892.622,94)
Faiz ve komisyon giderleri	16.789.398,29	
Çalışmayan kısım giderleri	1.010.028,46	
Geçmiş yıllara ait giderler	714,-	
Diğer gider ve zararlar	<u>92.482,19</u>	
DÖNEM KARI		<u>3.990.981,57</u>

YATIRIMCI KURUMUN İÇLİK VE ELYAN SARAYII
ANONİM ŞİRKETİ

A K T İ F

30.6.1977 TARİHLİ BİLANÇO

P A S İ

I- DÖNEN VARLIKLAR

A- KASA ve BANKALAR		1.104.552,06
1.Kasa	424.974,01	
2.Bankalar	<u>679.578,05</u>	
B- ALACAKLAR		439.268.981,76
1.Alacak Senetleri	263.859.457,32	
2.Ger.ve Tüz.Kış.alacaklar	170.132.939,-	
3.Verilen Dep.ve Tem.	4.894.228,44	
4.Şüpheli alacaklar	<u>331.657,-</u>	
C- VERİLEN AVANSLAR		36.363.030,77
1.Sipariş avansları	23.500,-	
2.Akreditifler	36.049.581,96	
3.İstihkak avansı	<u>289.918,81</u>	
D- STOKLAR		48.798.121,11
1.İlk madde stoku	13.251.171,20	
2.Yardımcı maddeler stoku	4.045.740,77	
3.Halazeme stoku	8.311.365,06	
4.Yarı mamül stoku	2.422.607,-	
5.Mamül stoku	8.322.225,43	
6.Üretim artıkları stoku	11.545.289,-	
7.Yoidaki mallar ted.gid.	<u>229.732,60</u>	
E- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR		992.900,84
1.Pesin ödenen giderler	<u>992.900,84</u>	

DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI

526.527.646,54

II-DURAN VARLIKLAR

A- İŞTİRAKLER		4.525.000,-
1.İştiraklerimizdeki sermaye payı	14.800.000,-	
2.Sermaye yükümlü borçlar	<u>(10.275.000,-)</u>	
B- MADDİ DURAN VARLIKLAR		209.454.860,89
1.Arazi ve arsalar	2.280.573,40	
2.Yer üstü düzenleri	696.581,80	
3.Binalar	276034.550,-	
4.Mak.ve tesisler	158.828.465,65	
5.Alet ve edevat	1.427.224,48	
6.Taahhüt araçları	1.213.767,25	
7.Tanklar,kaplar	2.321.653,-	
8.Döğeme ve demirbaşlar	3.291.927,53	
9.Yapılmakta olan yatırımlar	<u>58.933.666,37</u>	
TOPLAM	256.028.409,44	
MADDİ DURAN VARLIK.AHORT.	<u>(55.573.548,55)</u>	

I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

A- AMİNAH KREDİ ve KREDİ TAKSİTLERİ		281.553.715,98
1.Bankalardan	247.553.715,98	
2.Sair Yerlerden	<u>34.000.000,-</u>	
P- BORÇLAR		247.794.830,08
1.Borç Senetleri	0.250.461,-	
2.Kamu İktisadi teş.borçlar	5.567.846,78	
3.Ger.ve Tüz.Kış.Borçlar	173.806.678,19	
4.Personel borçlar	13.548,18	
5.Diğer borçlar	12.737.205,94	
6.Vergi, resim, harç ve keciinti	45.748.171,86	
7.İdare Tahakkukları	<u>1.670.918,13</u>	

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

529.348.546,06

II-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

A- ALİFAH KREDİLER		39.787.816,32
1.Bankalardan	<u>39.787.816,32</u>	
B- BORÇLAR		33.565.164,-
1.Borç Senetleri	274.835,-	
2.Hanineye borçlar	<u>33.290.329,-</u>	

UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

73.352.980,32

YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

602.701.526,38

III-ÖZ KAYNAKLAR

A- ÖDENEĞİG SERMAYE		140.000.000,-
1.Esas Sermaye	140.000.000,-	
2.Ödenmemiş Sermaye	<u>-,-</u>	
B- YEDEKLER		2.315.648,66
1.Kamuni Yedek Akçe	<u>2.315.648,66</u>	
C- DÖNEN KARI		3.990.981,57

ÖZ KAYNAKLAR TOPLAMI

146.306.630,23

KAYNAKLAR GENEL TOPLAMI

749.008.156,61

Handwritten signatures and notes.

C- MADDE OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		17.469.125,61
1. İlk Kuruluş masrafları	22.783.652,31	
2. İlk Kuruluş masrafları amor.	5.314.526,70	
3.		
⊖ ÖZEL TÜKETİME TABİ VARLIKLAR		31.523,57
1. Özel Tüketime tabi varlıklar	207.230,81	
2. " tük. tabi varl. amort.	(175.707,24)	
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI		<u>222.480.510,07</u>
VARLIKLAR GENEL TOPLAMI		749.008.156,61
NAZIM HESAPLAR		<u>331.943.757,26</u>
GENEL TOPLAM :		<u><u>1.080.951.913,87</u></u>

NAZIM HESAPLAR

- Bonolarımız	81.306.000,-
- Alınan Teminatlar	69.000,-
- Yıllık yatırımlar	215.587.630,45
- Yararlanılacak yat. ind.	14.449.898,73
- Yararlanılan yatırım ind.	18.215.543,80
- Diğer	<u>2.321.889,28</u>

331.943.757,26

GENEL TOPLAM

1.080.951.913,87

IV.

S O N U Ç

Hukukun vazgeçilmez kurumlarından biri olan tecil müessesesi, hukukla birlikte doğmuş ve hukuk kurallarının gelişmesine paralel olarak da devamlı gelişmiş ve hukuk sistemi içerisindeki temel yerini almıştır.

Önemli hukuk dallarında temel kurumlar arasında uygulanması alanı bulunan tecil müessesesinin Vergi İcra Hukuku içerisindeki yeri ve uygulaması ile bunun sonuçları bu çalışmamızda ele alınmıştır.

Özel hukuktaki tecil hükümlerinin konularında Sosyal Hukuk Devleti ilkesi esas alınarak bireylerin menfaati dikkate alınmıştır.

Ceza hukukumuzda, hukuk sistemi gelişmiş ülkelerdekine paralel hükümler mevcuttur. İlk defa suç işleyen kişiyi topluma yeniden kazandırmak amacıyla haklarında verilen cezaya, belirli bir süre tecil edilmekte, bu süre içerisinde başka bir suç işlemeyen kişi hiç suç işlememiş sayılarak cezası silinmektedir. Ceza hukukumuzda uygulanan tecil müessesesinin, istisnai durumları yani tecil edilemeyecek suçlara ilişkin hükümleride bulunmaktadır. Ancak bu istisnai hükümlerin, toplum yararının birey yararından önce tutulması nedeniyle konulduğu görülmektedir.

Yatay ilişkilerin söz konusu olduğu Borçlar Hukuku ve İcra İflas Hukukundaki Tecil Müessesesi ile güc durumunda bulunan borçluyu koruyan hükümlere yer verilmiştir. Nâeii ki borçlunun borcunu ödemesi konusunda kamu gücü, borçluya yaptırımlar uygulamakta ise, borçlunun korunması konusunda da aynı kamu gücünün varlığını görmekteyiz. İyi niyetli ancak güc duruma düşmüş borçlunun korunmasında yine sosyal devlet olmanın gereğinden kaynaklanmış bir olgudur.

Birey ile devlet ilişkilerinin söz konusu olduğu dikey işlemlerde her iki tarafın korunması esası var ise de; genelde kamu idaresinden yana bir üstünlük gözlenir.

Amme Alacaklarının tahsili işlemlerinde kamu idaresine icrai karar alma yetkisi tanınmıştır. Kamu kesimi alacaklarının tahsili ile özel kesim alacaklarının tahsili usulünde mevcut olan farklılıklardan en önemlisi burada bulunmaktadır. Ayrıca devlet alacağını güvence altına almak konusunda da özel hukukta bulunmayan bir takım önlemlere başvurma hakkına sahiptir. Bu ayrıcalıkları yasa koyucu amme alacaklarının tahsili ile ilgili 6193 sayılı kanunla belirlemiştir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki kanun maddesinde kamu borçlusunu koruyan hükmede yer verilmiştir. Her ne kadar amme alacağının tahsilinde kamu menfaati kişi menfaatinde önde tutulmakta ise de, kamu alacaklarının kaynağını oluşturan, kamuya sürekli kaynak aktarılmasını temin eden bireyler borçlarını ödeme de sıkıntıya dustukleri takdirde yazılı müracaatları üzerine, talepleri incelenerek borçları, taksite bağlanıp ertelenebilmektedir.

Kamu menfaatinin ön planda tutulmasına karşılık kamu alacaklarının ertelenmesine ilişkin genel hüküm haricinde özel erteleme hükümleride mevcuttur. Bu şekildeki özel ertelene hükümlerinin, birey veya kurum lehine çıkartılmış hükümler olarak değerlendirilmesine karşılık genelde kamu yararının amaçlandığı da bir gerçektir.

Amme alacaklarının tecil edilip edilmeyeceği yetkisinin alacaklı kamu idaresinin en üst amirine verilmesi özellikle bir durum arz etmektedir. Devlete ait alacaklarda tecil yetkisi ilgili bakana aittir. Vergi Usul Kanunu hükümlerinin uygulandığı devlet alacaklarında tecil yetkisi Maliye Bakanına verilmekle beraber, Maliye Bakanı bu yetkisini belli limitler çerçevesinde Defterdarlıklara, Vergi Dairesi ve Mal Müdürlüklerine devretmiştir.

6183 Sayılı kanun kapsamındaki amme alacaklarının tecilinde takdir yetkisine sahip idare bu takdir yetkisini kullanırken borçlunun mali bünyesinin analizi yanında, hüsûniyet sahibi olup olmadığına araştırarak karar vermektedir. İdarenin takdir yetkisinin kullanılmasında bu yetkinin sınırsız olmaması yanında borçlular arasında adaletli uygulamayı sağlanması açısından kesin ölçü olacak normlara da ihtiyaç vardır.

Amme alacaklarının tecilinden dolayı meydana gelecek gecikme için kamu borçlusundan tecil faizi alınması, kamu alacağının geç tahsilinin bir bedelidir. Ancak alınan tecil faizinin diğer faiz oranlarından çok daha düşük olması gerekmektedir.

Kamu alacakları, zamanında tahsil edildiği takdirde amaçlanan kamu hizmetleri yerine getirilebilir. Bu nedenle kamu alacaklarının tahsiline öncelik ve ayrıcalık veren hükümlere 6183 sayılı A.A.T.H.H.K.da yer verilmiştir.

Kamu alacaklarının tahsilinde kamu menfaati gözönünde tutularak gerekli işlemler yerine getirilmelidir. Kamu alacaklarının tahsilinde gösterilecek ihmal ve müsamaha kamu borçlularının bu borçlarına vermeleri gereken öncelik sırasını kamu aleyhine bozar. Bu ise kamu hizmetini geciktirir. Kamu yararına kullanılacak kamu gelirlerinin tahsilinde kanunun üst olma vasfının asta yani kamu borçlusuna hissettirilmesi ve bu hissin devamlı sıcak tutulması gerekir. Kamu alacaklarının

tahsilinde müsamaha gösterilmesikle beraber dürüst, hüsurlü ve sahibi ancak borcunu ödemekte güçlüğüna dünde kamu borçlusunun kanuni sınırlar içinde kendisine tanınan bir takım haklardan yararlandırılmasında gerekir.

Anne alacaklıları kamu idaresinin, takdir yetkisini kullanırken gerçekten zor durumda bulunan borçluyu tesbit etmesi titiz bir değerlendirme gerektirir. Anne borçlusu olan kamu iktisadi Kuruluşlarının tecil talepleri Maliye Bakanlığında incelenerek sonuca bağlanmaktadır. Maliye Bakanlığı, kamu iktisadi Kuruluşlarının tecil taleplerinin tamamını kabul etmektedir. Bu ise Serbest Piyasa Ekonomisi kuralları içerisinde rekabet eden özel bir teşebbüsle kamu iktisadi Kuruluşu arasındaki eşit şartlarda rekabeti, kamu iktisadi Kuruluşu lehine bozmaktadır.

Her ne kadar Türkiye genelinde bir gösterge olmasada; Eskişehir ilinde Tecil talebinde bulunan kamu iktisadi Kuruluşlarının tecil edilen alacaklar içerisindeki %99 luk borç tutarları bu kuruluşların kamu alacaklarını ödemedeki serbestliklerini ve kamu menfaatleri ihlallerini göstermesi açısından önemlidir.

Sosyal Hukuk Devleti olarak, kamu alacaklarının tahsilinde kamu menfaatinin gözönünde bulundurularak herhangi bir müsamahaya yer verilmemesi yanında, gerçekten zor durumda olan kamu borçlularının tecil ve taksitleendirme hakkından yararlanmalarını sağlamak kaçınılmaz bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

TAAHHÜTNAME

...../...../.....

TAAHHÜTNAMEYİ VEREN DIŞ TİCARET SERMAYE ŞİRKETİNİN :

Ünvanı :
 Adresi :
 Vergi Dairesi :
 Vergi Dairesi Hesap No.su :

İMALATÇI OLMAYAN MÜKELLEFİN :

Adı veya Ünvanı :
 Vergi Dairesi :
 Vergi Dairesi Hesap No.su :

TESLİM ALINAN MALIN :

Cinsi :
 Miktarı :
 Tutarı :

BU TESLİME AİT :

Hesaplanan Katma Değer Vergisi:

Bu taahhütnamede adı, ünvanı ve adresi belirtilen mükelleften ihrac kaydıyla yukarıda belirtilen malları satın aldım. Bu mükellefin dönemine ait.....TL. tutarındaki katma değer vergisinin tecil-terkin uygulamasından yararlandırılmasını talep ediyorum.

Bu mükellef nezdinde ileride yapılacak bir vergi incelemesi sonucu katma değer vergisi ziyaanın tesbiti halinde, ziyaa uğratılan vergiden, buna tekabül eden cezalardan ve gecikme faizinden Vergi Usul Kanununun 11.maddesi uyarınca, müteselsilen sorumlu olmayı kabul ve taahhüt ediyorum.

Taahhütte Bulunan Dış Ticaret Şirketi
(Tarih, Kase ve Yetkili İmzalar)

NOT : Şirketin imza sirküleri ve karar defterinin ilgili sayfasının noter onaylı birer örneği ektedir.

Gümrük Müdürlüğüne verilecek Teminat Mektubunun içeriği aşağıdaki gibidir.(1)

**KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU'NUN 49/2.MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
KATMA DEĞER VERGİSİ ERTELEMESİNDE ALINACAK BANKA
TEMİNAT MEKTUBU FORMULU**

Tarih :
No :

ithalinde tahakkuk ettirilen ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 49 ncu maddesine 3986 sayılı Kanun'un 14 ncü maddesi ile eklenen 2 nci fıkra gereğince, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen (Rakam ile)TL. (Yazı ile).....Katma Değer Vergisine Bankamızın borçlu ile birlikte müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla zamin olduğunu, yatırımın teşvik belgesinde öngörüldüğü şekilde gerçekleşmemesi veya inceleme neticesinde Katma Değer Vergisi'nin tahsili gerektiğine karar verilmesi halinde ertelenen vergiyi, tahakkuk ettiği tarihten itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48 nci maddesine göre tespit olunan ilgili yıllar için geçerli tecil faizleri %50 zamlı uygulanmak suretiyle Gümrük İdaresine, vukuu bulacak ilk talep üzerine yeni bir ihbarname kesidesine, hüküm istihsaline ve borçlunun rızasını almaya lüzum kalmaksızın derhal ödemeyi, müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatıyla Bankamızın imza koymaya yetkili temsilcisi ve vekili sıfatıyla Banka nam ve hesabına kabul ve taahhüt ederiz.

İş bu teminat mektubu kat'î ve süresizdir.

**KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU'NUN 49/2.MADDESİ ÇERÇEVESİNDE
KATMA DEĞER VERGİSİ ERTELEMESİNDE ALINACAK
GARANTİ MEKTUBU FORMULU**

Tarih :
No :

1615 Sayılı Gümrük Kanununun 177 nci maddesine göre vermiş olduğumuz bu belgeningün ve sayılı Yatırım Teşvik Belgesi kapsamındaki yatırım mallarına ilişkin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 49 ncu maddesine 3986 sayılı kanunun 14 ncü maddesi ile eklenen 2 nci fıkra gereğince, fiilen indirilmesinin mümkün olacağı tarihe kadar ertelenen (Rakam ile).....TL. (yazı ile) Katma Değer Vergisini, yatırımın teşvik belgesinde öngörüldüğü şekilde gerçekleşmemesi veya inceleme neticesinde Katma Değer Vergisi'nin gerektiğine karar verilmesi halinde tahakkuk ettiği tarihten itibaren 6183 sayılı Amme alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 48 nci maddesine göre tespit olunan ilgili yıllar için geçerli tecil faizleri %50 zamlı uygulanmak suretiyle Gümrük İdaresine vukuu ilk talep üzerine yeni bir ihbarname kesidesine, hüküm istihsaline ve rızamızın alınmasına lüzum kabul ve garanti ederiz.

(1) Gümrük Müdürlüğüne verilecek Teminat Mektuplarının içeriği, 17 Ağustos 1994 tarih ve 22026 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gümrük Müsteşarlığı Yönetmeliğinde açıklanmıştır.

T.C.

MALİYE BAKANLIĞI
Gelirler Genel Müdürlüğü

SAYI : B.07.0.GEL.0.18/783-80

06.05.94* 34731

ANKARA

KONU : Tecil ve Taksitlendirme
yetkisi.

TAHSİLAT İÇ GENELGESİ
SERİ NO : 1914/3

İLİNE VALİLİĞİNE
(Defterdarlık:)

İLGİ : 14.5.1993 gün ve B.07.0.GEL.0.18/783-80-31201 sayılı yazınız.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki 6703 Sayılı Kanunun 40 nci maddesine istinaden Ekonomik ve Mali zorluklar içinde bulduklarını belirterek tecil talebinde bulunan mükelleflerin bu taleplerinin biran önce incelenerek karara bağlanması ve kamu alacaklarının daha etkin bir biçimde tahsil edilmesi amacı ile ilgede kayıtlı yazımızla iliniz Defterdarlık ve Vergi Dairelerine tanınan tecil ve taksitlendirme yetkisi;

Defterdarlık için 200.000.000.- lira , Vergi Daireleri ve Malmüdürlükleri için 100.000.000. lira olarak yeniden belirlenmiştir.

İlinize tanınan bu tecil ve taksitlendirme yetkisinin kullanılmasında aşağıda belirtilen esaslara uyulması gerekmektedir.

1- Yapılacak teciller, Gelir Bütçesinin uygulamasını aksatmamak bakımından kısa dönemleri kapsayacak ve içinde bulunulan bütçe yılını aşmayacaktır. Ancak bütçe yılının son iki ayında vukubulacak tecil istekleri için bütçe yılı dört ay aşılabilecektir.

2- Taahhüt Alım, Motorlu Taahhütler ve Katma Değer Vergisi, Dahili Tevkifat, Geçici Vergi ve Zirai(stp) Vergisi ile Fonlardan olan alacaklar tecil edilmeyecektir.

3- Miktar itibarıyla ilinize tanınan tecil ve taksitlendirme yetkisini aşan talepler; tecilli talebedilen borcun ayrı ayrı nev'i, miktarı, vadeleri ve borç hakkında gerekli görülen diğer bilgilere de yer verilmek, mükellefe " Ertelene ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formu " da eksiksiz olarak doldurtturulmak suretiyle en geç 5 gün içinde Bakanlığa (Gelirler Genel Müdürlüğüne) gönderilecek ve alınacak talimata göre işlem yapılacaktır.

ERTELEME VE TAKSİTLENDİRME TALEP VE DEĞERLENDİRME FORMU

(EK-4)

..... Vergi Dairesine aşağıda türü, vadesi ve miktarı belirtilmiş olan toplam lira borcumuz bulunmaktadır.

Aşağıda gerçeğe uygun olarak verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere bu borcumuzu ödemede çok zor duruma düşmüş bulunmaktayız. Bu borcumuzun gösterilen ödeme planına göre ay süre ile 6183 Sayılı Kanununun 48 nci maddesi gereğince taksitlendirilmesini talep ederiz.

Ad veya İşletme Unvanı :

Pul

V. D. Hesap No. :

Tarih ve Yetkili İmza

Adres :

I. Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan borcun;

Türü	Vadesi	Miktarı (TL. olarak)
Toplam borç miktarı		

II. Erteleme ve taksitlendirme talebinde bulunulan tarih itibariyle; kasa ve bankada olan mevcut para miktarı ile kısa ve uzun vadeli alacak ve borçların dökümü; (Vadeleri 6 aydan az olan borç ve alacaklar kısa vadeli borç ve alacak olarak gösterilecektir.)

	Toplam Miktarı (TL. olarak)
Kasa	
Banka	
Kısa vadeli Alacaklar	
Uzun vadeli Alacaklar	
Kısa vadeli borçlar	
Uzun vadeli borçlar	

III. Erteleme ve taksitlendirme talep tarihinden itibaren gelecek bir yıl içerisinde;

1. Beklenen Hasılat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Satışları		
Diğer Gelirler		

2. Beklenen Sarfiyat	Aylık Tutarı (TL. olarak)	Yıllık Tutarı (TL. olarak)
Emtia Alışları		
İmalat Giderleri		
İşletme Giderleri		
Genel Giderler		
Personel Giderleri		
Diğer Giderler		

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- AYKAC, Kemal : Acıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Genel Tebliğleri, Seçkin Kitabevi, Ankara, 1975
- AKGÖC, Öztin : Mali Tablolar Analizi, Tısa Matbaacılık Tic.Ltd.St., Ankara, 1970.
- BİNATLI, Yusuf Ziya : İşletme Hukuku, Gürsoy Matbaası, Ankara, 1975.
- BİLDİRİCİ, Ziyaettin
ERGOLEN, Güneri : Vergi Hukuku, Genel İlkeler-Türk Vergi Sistemi, Eskişehir, 1992.
- CELİKKOL, Hüseyin
ÖZGENELLER, Fevzi : Acıklamalı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve İlgili Danıştay Kararları, Aksaray Matbaası, Ankara, 1975.
- DAKIR, Veysel : Vergi Tecilleri ve Günümüz Finansman Güçlükleri, Vergi Dünyası, Eylül-1981
- DOĞAN, A.Aykon : Acıklamalı Katma Değer Vergisi ve Uygulama Muktezalari, Ankara, 1986.
- DÖNMEZER, Sulhi
ERMAN, Şahir : Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, III.Cilt, 7.Baskı, İstanbul, 1987.
- ERGINAY, Akif : Vergi Hukuku-İlkeler-Vergi Teknikleri-Türk Vergi Sistemi, 11.baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1984.
- ERMIN, İrfan : Kamu Alacaklarının Tecilli Vergi Dünyası, Sayı 100.
- ERMENGÖL, Tacettin : Tecil Şartlarına Uyulmaması, Amme Alacağının Muaccel Olması ve Sonuçları, Vergi Sorunları Dergisi, 1986/5
- FEYZİOĞLU, F.Necmettin : Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, II.Cilt, 2.Baskı, İstanbul, 1977.
- BÖZDEBİYÖK, Seref
AKILLIOĞLU, Tekin : Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, 5.Baskı, Ankara, 1992.
- İNCE, Macit : Maliye Politikası, Olgac Matbaası, Ankara, 1980.
- İSPİR, Ekrem : Danıştay Dördüncü Daire Kararları, Gelir, Kurumlar, Vergi Usulü ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında, Beta A.Ş., İstanbul, 1991.

- KURU, Baki : İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 1973.
- KIZILOĞLU, Sakir : Danıştay Kararları ve Muktezalar (1984,1985,1986,1987,1988,1989), Galir V, Kurumlar V,Vergi Usul K, 6183 sayılı K, Savaş Yayınları, Ankara 1985.
- KIRBAS, Sadık : Vergi Hukuku, Temel Kavramlar-İlkeler ve Kurumlar, Adım Yayıncılık A.Ş., Ankara, 1992.
- KANETİ, Selim : Vergi Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 1989.
- KUMRULLU, Ahmet : Vergilerin Tahsili Alanında Hukuki Gelişmeler, Mali Hukuk Dergisi, Yıl:1985, Tem-Ağu., Sayı:4
- MUTLUER, Kamil : Türkiye'de Vergi Yargı Sistemi, Eskişehir.
- DOĞUZMAN, Kemal : Borçlar Hukuku Dersleri, C.1, 4.Baskı İstanbul, 1987.
- ÖNCEL, Mualla : Vergi Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No:494 Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992.
- KUMRULLU, Ahmet : Vergi Hukuku, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992.
- CAGAN, Nami
- ÖZER, İlhan : Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü ve Türkiye'deki Uygulamaları, TODAİE Yayını, Ankara, 1979.
- ÖZBANCILIOĞLU, Servet : Amilî Hukukun Sözlüğü, Ankara, 1984
- SAYMEN, F.Hakkı : Sahsin Hukuku, İstanbul, 1960
- SEKER, Sakıp : Çok Zor Durum Nedeniyle Yapılacak Ertelleme ve Taksitlendirme İşlemleri ve "Çok Zor Durum Raporunun" Düzenlenmesinde Uyulacak Esaslar, ile Diğer Kanunlarda yer alan Ertelleme Hükümleri Araştırma ve Etüd Raporu, 1986
- SENER, Hasan : Tecil Taleplerinin Değerlendirilmesinde Yeni Uygulama ve Süreli Red. Vergi Dünyası, Temmuz-1984

- TEKINAY, Selahattin S. : Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, Filiz
AKMAN, Sermet Kitabevi, İstanbul, 1993
- BURÇUDÖZLU, Haluk
ALTOP, Atilla
- TASDEMİR, TACOL : Gecikme Zammı- Gecikme Faizi-
Pismanlık Zammı, Vergi Dünyası, sayı
54, Şubat 1986, s.64.
- TUNCER, Selahattin : Kamu Maliyesi
- ULUATAM, Özhan : Türk Vergi Hukuku, Adım Yayıncılık
Ltd.St.,Ankara, 1990.
- OCBİLEK, Fevzi : Anne Alacaklarında Tecil ve İhbar
İşlemleri, Vergi Sorunları Dergisi,
1983-II
- YINANC, Tacettin : Tecil Taleplerinin Kanuni Dayanağı
ve İncelemede Dikkate Alınması
Gerekken Husulata, Vergi Dünyası, Ocak-
1986.
- : Katma Değer Vergisi Kılavuzu, Maliye
Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Acar
Matbaacılık, A.Ş.,İstanbul,1992.
- : Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
Sayı:10
- : Danıştay Dergileri Sayı :32/32,
44/45, 66/67, Danıştay Matbaası,Ankara.
- : Anne Alacaklarının Tahsil Usulu
Hakkında Kanun.
- : Vergi Usul Kanunu.
- : Katma Değer Vergisi Kanunu.
- : Gelir Vergisi Kanunu.
- : Kurumlar Vergisi Kanunu.
- : İcra ve İflas Kanunu